

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNDE AKADEMİK
ERTELEME EĞİLİMİNİN İNTERNET BAĞIMLILIĞI VE
ŞİDDET İLE İLŞKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Emine TÜRKAĞI GERVAĞ

İstanbul
Ocak, 2023

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNDE AKADEMİK
ERTELEME EĞİLİMİNİN İNTERNET BAĞIMLILIĞI VE
ŞİDDET İLE İLİŞKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Emine TÜRKADI GERVAN

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Hatice KADIOĞLU ATEŞ

İstanbul
Ocak, 2023

TEZ ONAYI

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi
Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman Doç. Dr. Hatice KADIOĞLU ATEŞ

Üye Dr. Öğr. Üyesi Besra TAŞ

Üye Prof. Dr. Hakan AKÇAY

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.....

Doç. Dr. Erhan İÇENER
Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım “Ortaokul Öğrencilerinde Akademik Erteleme Eğiliminin İnternet Bağımlılığı Ve Şiddet İle İlişkisi” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlanmasına kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlâk ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Emine TÜRKADİ GERVAN

ÖN SÖZ

Öncelikle görüşleri, güler yüzü ve engin bilgisi ile bana kendimi güvende hissettiren tez danışmanım sayın Doç. Dr. Hatice KADIOĞLU ATEŞ hocama teşekkürlerimi sunarım.

Hayattaki en büyük servetim olan arkadaşlarıma özellikle Ayşenur GENÇDOĞMUŞ TOPBAŞ’a,

Manevi desteklerini üzerimden eksik etmeyen, okuma sevgisini farkında olmadan bana aşıl原因 ÖZDEMİR ailesine,

Her konuda yanımda olan, beni yüreklendiren değerli eşim Bilal Harun GERVAN’a,

Söz konusu eğitimim olduğunda hiçbir zaman “hayır” demeyen fakat sınav zamanları odama kapanınca “bir daha çocuğum olursa okutmayacağım” diyerek sitem eden, her mezuniyetimi onurla, gururla övünerek anlatan ancak bu mezuniyetimde yanımda olamayan, cennetlere kadar sevdiğim canım babacığım İsmet TÜRKADI’ya

Sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Emine TÜRKADI GERVAN

İstanbul – 2023

ÖZET

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNDE AKADEMİK ERTELEME EĞİLİMİNİN İNTERNET BAĞIMLILIĞI VE ŞİDDET İLE İLİŞKİSİ

Emine TÜRKADI GERVAN

Yüksek Lisans, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Hatice KADIOĞLU ATEŞ

Ocak-2023, 150 Sayfa

Bu araştırmanın ulaşmak istediği temel amaç ortaokul öğrencilerinde akademik erteleme eğiliminin internet bağımlılığı ve şiddet ile ilişkisini incelemektir. Ayrıca bu kavramların bazı demografik özelliklere göre değişiklik gösterip göstermediğinin araştırılması da bu çalışmanın amaçlarındandır. Bu araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 eğitim öğretim yılında İstanbul'un Göztepe ilçesinde bulunan iki farklı ortaokulda 5., 6., 7 ve 8. sınıflarda öğrenim görmekte olan 356 kız ve 286 erkek olmak üzere toplamda 642 öğrenci oluşturmaktadır.

Araştırmanın amacına hizmet edecek şekilde nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, ortaokul öğrencilerinin şiddet eğilimlerini incelemek için on maddelik Ergenler İçin Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (Çetin, 2011), internet bağımlılıklarını incelemek için dokuz maddelik Ergenler İçin İnternet Bağımlılığı Ölçeği (Taş, 2019), akademik erteleme eğilimini incelemek için on dokuz maddelik Ortaokul Öğrencilerinin Akademik Erteleme Davranışları Ölçeği (Ocak ve Karataş, 2019) ve katılımcıları tanımak adına araştırmacının oluşturduğu kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme davranışı ölçeği, ergenler için internet bağımlılığı ölçeği ve şiddete yönelik tutum ölçeğinden aldıkları puanların; yaşına, sınıfına, akademik açıdan kendilerini değerlendirmelerine, sosyal medya hesap sayısı değişkenine göre anlamlı farklılık olup olmadığı tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile incelenmiştir. Gruplar arasında farklılık olduğunda hangi gruplar arasında farklılaşma olduğunu belirlemek için post hoc karşılaştırmaları kullanıldı. İnternet bağımlılığı, şiddet ve akademik erteleme eğilimleri arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson Çarpım Moment Korelasyon Analizi kullanılmıştır.

Araştırmanın sonucunda ortaokul öğrencilerinde akademik erteleme eğiliminin internet bağımlılığı ve şiddet ile ilişkisi alt boyutu arasında anlamlı ve ters yönde ilişki bulunmuştur.

Öğrencilerin internet bağımlılıklarının şiddete yönelik tutumlarını ve akademik erteleme eğilimlerini anlamlı şekilde yordadığı görülmektedir.

Akademik erteleme eğiliminin yaş, cinsiyet, sınıf düzeyi, akademik açıdan kendini değerlendirme ve sadece sanal dünyada tanıştığı gerçekte tanışmadığı arkadaşı olan öğrenciler ve sahip olunan sosyal medya hesabı ile arasında anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

İnternet bağımlılığının yaş, sınıf düzeyi, sadece sanal dünyada tanıştığı gerçekte tanışmadığı arkadaşı olan öğrenciler ile arasında anlamlı bir fark bulunurken cinsiyet akademik açıdan kendini değerlendirme ve sosyal medya hesabı sayısına göre anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Şiddete yönelik tutumun akademik açıdan kendini değerlendirme ve sadece sanal dünyada tanıştığı gerçekte tanışmadığı arkadaşı olan öğrenciler ve sahip olunan sosyal medya hesabı sayısı ile arasında anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma sonuçları farklı değişkenlere ve değişken aralıklarına sahip diğer bulgular değerlendirilerek tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Akademik Erteleme Eğilimi, İnternet Bağımlılığı, Şiddete Yönelik Tutum.

ABSTRACT

THE RELATIONSHIP OF ACADEMIC PROGRESSION TENDENCIES IN SECONDARY SCHOOL STUDENTS WITH INTERNET ADDICTION AND VIOLENCE

Emine TÜRKADI GERVAN

Master, Guidance and Psychological Counseling

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Dr. Hatice KADIOĞLU ATEĞ

January-2023, 150 Page

The main purpose of this research is to examine the relationship between academic procrastination and internet addiction and violence in secondary school students. In addition, it is one of the aims of this study to investigate whether these concepts vary according to some demographic characteristics. The study group of this research consists of a total of 642 students, 356 girls and 286 boys, studying in the 5th, 6th, 7th and 8th grades in two different secondary schools in Göztepe district of Istanbul in the 2021-2022 academic year.

Quantitative research method was used to serve the purpose of the research. As a data collection tool in the research, a ten-item violence attitude scale for adolescents was used to examine the violence tendencies of secondary school students (Đetin, 2011), Internet Addiction Scale for Adolescents with nine items to examine internet addictions (Tağ, 2019), Middle School Students' Academic Procrastination Behaviors Scale with nineteen items to examine academic procrastination (Ocak ve Karatağ, 2019) and the personal information form created by the researcher was used. According to the scores They get from the Secondary school students' academic procrastination behavior scale, internet addiction scale for adolescents and attitudes towards violence scale; It was determined by one-way analysis of variance (ANOVA) whether it differs according to age, class, academic self-evaluation, number of social media accounts. When there was a difference between groups, the post hoc comparison test was used to determine between which groups there was variation. An independent group t-test was used to determine whether it differed by gender, not actually meeting, only virtual friends. Pearson Product Moment Correlation Analysis was used to

determine the relationship between internet addiction, violence and academic procrastination tendencies.

As a result of the research, a significant and inverse relationship was found between the sub-dimension of the academic procrastination tendency in secondary school students with internet addiction and violence.

It is seen that students' internet addiction significantly predicts their attitudes towards violence and academic procrastination tendencies.

It was concluded that the tendency of academic procrastination differs significantly between age, gender, grade level, academic self-evaluation, mother's parenting attitude, students who only meet in the virtual world and have no real friends and social media accounts.

While there was a significant difference between internet addiction's age, class level, and students who only met in the virtual world and had no real friends, gender was academically self-assessed, no significant difference was found according to the mother's parenting attitude and the number of social media accounts.

It has been concluded that the attitude towards violence differs significantly between academic self-evaluation, mother's parental attitude, students who only meet in the virtual world and have no real friends, and the number of social media accounts owned.

The research results are discussed by evaluating other findings with different variables and variable ranges.

Keywords: Academic Procrastination Tendency, Internet addiction, Attitude Towards Violence.

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI	i
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ.....	ii
ÖN SÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiv

BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
--------------------	---

GİRİŞ	1
-------------	---

1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Amaç	2
1.2.1. Alt Amaçlar.....	3
1.3. Önem.....	4
1.4. Varsayımlar.....	6
1.5. Sınırlılıklar	6
1.6. Tanımlar	6

İKİNCİ BÖLÜM	8
--------------------	---

LİTERATÜR TARAMASI	8
--------------------------	---

2.1. Akademik Erteleme Eğilimi	8
2.1.1. Erteleme	8
2.1.2. Erteleme Davranışının Boyutları.....	9
2.1.2.1. Duygusal Boyut.....	9
2.1.2.2. Bilişsel Boyut.....	10
2.1.2.3. Davranışsal Boyut	10
2.1.3. Akademik Erteleme	11

2.1.4. Akademik Ertelemenin Nedenleri.....	11
2.1.5. Akademik Erteleme ve Akademik Başarı.....	13
2.1.6. Akademik Erteleme ve İnternet Bağımlılığı.....	14
2.2. İnternet Bağımlılığı.....	15
2.2.1. Bağımlılık	15
2.2.2. Davranışsal bağımlılık	16
2.2.3. İnternet Bağımlılığı Tanımı ve Tanı Kriterleri	18
2.2.4. İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı.....	21
2.2.5. İnternet Bağımlılığının Nedenleri	23
2.2.6. Ergenlik Dönemi ve İnternet Bağımlılığı	25
2.2.7. Teknolojinin Olumlu ve Olumsuz Etkileri	26
2.2.8. İnternet Bağımlılığının Sosyal Yaşam Üzerindeki Etkileri	28
2.2.9. İnternet Bağımlılığının Olumsuz Etkileri	30
2.3. Şiddet	31
2.3.1. Şiddet Düzeyi.....	31
2.3.2. Şiddet Türleri	33
2.3.2.1. Kendine Yönelik Şiddet	34
2.3.2.2. Kişiler Arası Şiddet.....	34
2.3.2.3. Kolektif Şiddet	35
2.3.3. Şiddeti Ortaya Çıkaran Risk Faktörleri.....	36
2.3.3.1. Kişisel Risk Faktörleri	36
2.3.3.2. Aileye Ait Risk Faktörleri.....	37
2.3.3.3. Akran ve Okulla İlgili Risk Faktörleri	37
2.3.3.4. Çevresel ve Bölgesel Risk Faktörleri.....	39
2.3.4. Şiddetin Etkileri	40
2.3.4.1. Bedensel Etkileri	40
2.3.4.2. Ruhsal Etkileri.....	41
2.3.4.3. Sosyal Etkileri	41
2.3.5. Ergen Şiddeti.....	42
2.3.5.1. Ergen Şiddeti İçin Riskli Davranışlar	43
2.3.5.2. Ergen Şiddetinin Dinamikleri	43
2.3.5.3. Ergen Şiddetine Yol Açan Risk Faktörleri	43
2.3.5.4. Şiddetin Ergen Sağlığı Üzerindeki Etkileri.....	44

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	45
ARAŞTIRMA YÖNTEMİ.....	45
3.1. Araştırmanın Modeli	45
3.2. Evren Örneklem	45
3.3. Veri Toplama Araçları	47
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	47
3.3.2. Ortaokul Öğrencilerinin Akademik Erteleme Davranışı Ölçeği.....	47
3.3.3. Ergenler İçin İnternet Bağımlılığı Ölçeği	48
3.3.4. Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği	48
3.4. Verilerin Toplanması	48
3.5. Verilerin Analizi	49
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	52
BULGULAR VE YORUM.....	52
4.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum.....	52
4.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum	52
4.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum	59
4.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum.....	60
4.5. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum.....	64
4.6. Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum.....	65
4.7. Araştırmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum	69
4.8. Araştırmanın Sekizinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum.....	70
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	72
DEĞERLENDİRME VE TARTIŞMA	72
5.1. Genel Değerlendirme ve Tartışma	72
5.1.1. Ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme eğiliminin internet bağımlılığı ve şiddet ile ilişkisi akademik erteleme eğilimini değerlendirme ve tartışma.....	72
5.1.2. Ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme eğiliminin internet bağımlılığı ve şiddet ile ilişkisi internet bağımlılığını değerlendirme ve tartışma.....	76

5.1.3. Ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme eğiliminin internet bağımlılığı ve şiddet ile ilişkisi şiddete yönelik tutumunu değerlendirme ve tartışma.....	80
5.1.4. Ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme eğiliminin internet bağımlılığı ve şiddet ile ilişkisini değerlendirme ve tartışma	84
5.2. Tartışma ve Sonuç.....	85
5.3. Öneriler	88
KAYNAKÇA	90
EKLER.....	128
ÖZGEÇMİŞ.....	136

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 3.1: Çalışma Grubunu Oluşturan Ortaokul Öğrencilerine Ait Demografik Bilgiler	46
Tablo 3.2. Akademik Erteleme Davranışı Ölçeği Basıklık ve Çarpıklık Değerleri...	49
Tablo 3.3. İnternet Bağımlılığı Ölçeği Basıklık ve Çarpıklık Değerleri.....	50
Tablo 3.4. Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği Basıklık ve Çarpıklık Değerleri.....	50
Tablo 4.1: Akademik Erteleme Davranışı Puanlarının Toplam ve Alt Boyutlarına Dair Bulgular.....	52
Tablo 4.2: Akademik Erteleme Davranışı Puanlarının Yaş Değişkenine İlişkin ANOVA Bulguları	53
Tablo 4.3: Akademik Erteleme Davranışı Puanlarının Cinsiyet Değişkenine İlişkin t Testi Bulguları.....	54
Tablo 4.4: Akademik Erteleme Davranışı Puanlarının Sınıf Değişkenine İlişkin ANOVA Bulguları	55
Tablo 4.5: Akademik Erteleme Davranışı Puanlarının Akademik Açından Kendini Değerlendirme Değişkenine İlişkin ANOVA Buguları	56
Tablo 4.6: Akademik Erteleme Davranışı Puanlarının Sadece Sanal Dünyada Tanıştığı Gerçekte Tanışmadığı Arkadaşı Var Mı Değişkenine İlişkin t Testi Bulguları.....	57
Tablo 4.7: Akademik Erteleme Davranışı Puanlarının Sahip Olunan Sosyal Medya Hesabı Sayısı Değişkenine İlişkin ANOVA Bulguları	58
Tablo 4.8: İnternet Bağımlılığı Puanlarına Dair Bulgular	59
Tablo 4.9: İnternet Bağımlılığı Puanlarının Yaş Değişkenine İlişkin ANOVA Bulguları.....	60
Tablo 4.10: İnternet Bağımlılığı Puanlarının Cinsiyet Değişkenine İlişkin t Testi Bulguları.....	61
Tablo 4.11: İnternet Bağımlılığı Puanlarının Sınıf Değişkenine İlişkin ANOVA Bulguları.....	61
Tablo 4.12: İnternet Bağımlılığı Puanlarının Akademik Açından Kendini Değerlendirme Değişkenine İlişkin ANOVA Bulguları	62

Tablo 4.13: İnternet Bağımlılığı Puanlarının Sadece Sanal Dünyada Tanıştığı Gerçekte Tanışmadığı Arkadaşı Var Mı? Değişkenine İlişkin t Testi Bulguları	63
Tablo 4.14: İnternet Bağımlılığı Puanlarının Sahip Olunan Sosyal Medya Hesabı Sayısı Değişkenine İlişkin ANOVA Bulguları	64
Tablo 4.15: Şiddete Yönelik Tutum Puanlarına Dair Bulgular.....	64
Tablo 4.16: Şiddete Yönelik Tutum Puanlarının Yaş Değişkenine İlişkin ANOVA Bulguları.....	65
Tablo 4.17: Şiddete Yönelik Tutum Puanlarının Cinsiyet Değişkenine İlişkin t Testi Bulguları.....	66
Tablo 4.18: Şiddete Yönelik Tutum Puanlarının Sınıf Değişkenine İlişkin ANOVA Bulguları.....	66
Tablo 4.19: Şiddete Yönelik Tutum Puanlarının Akademik Açından Kendini Değerlendirme Değişkenine İlişkin ANOVA Bulguları	67
Tablo 4.20: Şiddete Yönelik Tutum Puanlarının Sadece Sanal Dünyada Tanıştığı Gerçekte Tanışmadığı Arkadaşı Var Mı Değişkenine İlişkin t Testi Bulguları.....	68
Tablo 4.21: Şiddete Yönelik Tutum Puanlarının Sahip Olunan Sosyal Medya Hesabı Sayısı Değişkenine İlişkin ANOVA Bulguları	68
Tablo 4.22. Ortaokul Öğrencilerinin Akademik Erteleme Eğilimleri, İnternet Bağımlılıkları ve Şiddete Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Yapılan Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları.....	69
Tablo 4.23. Öğrencilerin İnternet Bağımlılıklarının Şiddete Yönelik Tutumlarını Yordama Düzeylerine İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları.....	70
Tablo 4.24. Öğrencilerin İnternet Bağımlılıklarının Akademik Erteleme Eğilimlerini Yordama Düzeylerine İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları.....	71

KISALTMALAR LİSTESİ

SPSS:	Sosyal Araştırmalar İçin İstatistiksel Program Paketi
UNICEF:	Birleşmiş Milletler ocuklara Yardım Fonu
DSÖ:	Dünya Sağlık Örgütü
WHO:	Dünya Sağlık Örgütü
TÜİK:	Türkiye İstatistik Kurumu
E.İ.İ.B.Ö:	Ergenler için İnternet Bağımlılığı Ölçeği
A.E.D.Ö:	Akademik Erteleme Davranışı Ölçeği
E.İ.ř.Y.T.Ö:	Ergenler İçin şiddete Yönelik Tutum Ölçeği

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

İnternetin serüveni 1960 yılında Amerika’da başlamış 60 yıllık bir geçmişe sahip olmasına rağmen tüm Dünya da hızla yayılmıştır. Ocak 2022 itibari ile Dünya nüfusu 7,91 milyara ulaşmış ve internet kullanıcı sayısının 4,95 milyar olduğu açıklanmıştır (<https://recrodigital.com>). Bu oran internet kullanıcı sayısının Dünya nüfusunun %62,6 sı olduğunu göstermektedir. Banka işlemleri, iletişime geçme, bilgi edinme-aktarma, sanal ortamdan alışveriş gibi aktiviteler internet kullanımının önemli ölçüde artışını sağlamıştır (Tsai ve Lin, 2003: 649).

İnternetin Dünya’da bu kadar hızlı yayılıyor olması beraberinde getirdiği yararlar kadar zararların da hızla artmasına neden olmuştur. Bu durum internetin ve kullanıcılarının farklı disiplinler tarafından ele alınarak bireyler üzerindeki etkilerinin araştırma konusu olmasına neden olmuştur (Batıgün ve Kılıç 2011: 67). Literatüre bakıldığında en üzerinde durulan konu ise internet bağımlılığıdır (Taçyıldız, 2010: 1). Kullanım süresi kontrol edilemez ve bu isteğin önüne geçilemez duruma gelindiğinde kişi günlük yaşamındaki rutinlerini gerçekleştirememeye, zarar göremeye ve internet bağımlısı olmaya başlar.

İnternet bağımlılığının ergen nüfusunda yaygınlaşması sorunun önemini arttırmaktadır. Ortaokul öğrencilerindeki problemler internet kullanımı bedensel, ruhsal ve sosyal gelişimleri açısından çeşitli riskler oluşturur (Karaca vd., 2021: 511). Öner ve Çakır (2019: 27) yapmış oldukları araştırmada katılım gösteren ortaokul öğrencilerinin %1,14’lük bir diliminin internet bağımlısı olduğunu, % 23,04 gibi azımsanamayacak bir dilimin internet bağımlısı olma riski taşıdığını belirtmiştir.

Ortaokul öğrencilerinin internet ortamında bir günde geçirmiş oldukları sürenin uzunluğu, akademik erteleme davranışları ve not ortalamalarını etkilemektedir (Can, 2018: 123). Erteleme, yapılması planlanan bir görevin öz-düzenleme de yaşanan başarısızlık sonucu başka bir zamana bırakılmasına neden olan problemler bir davranıştır. Eğitim süresi boyunca yapılması gereken birçok ödev, proje, çalışma ve sorumluluklar vardır. Akademik ertelemenin birçok olumsuz sonucu olmasına

rağmen öğrenciler arasında çok yaygındır (Can, 2018: 3). Kişilik özellikleri, öz-düzenleme, motivasyon, yapılan işin zorluğu gibi değişkenler ilgili araştırmalarda akademik erteleme davranışının nedenleri olarak karşımıza çıkmaktadır (Adesina, 2011; Ferrari vd., 1992; Johnson ve Bloom, 1995:127-133; Kağan vd., 2010: 2121; Karataş ve Bademcioglu, 2015: 11-25; Owens ve Newbegin, 2000: 111).

Ortaokul öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmanın sonucunda medya teknolojilerinde şiddet içeriklerine maruz kalan öğrencilerin sosyal hayatta arkadaşlarıyla yaşadıkları sorunları şiddete dayalı yöntemlerle çözmeye çalıştıkları ortaya çıkmıştır (Tutkun ve diğ., 2017: 83).

Araştırma konusu çerçevesinde bu bölümde, akademik erteleme davranışı ve akademik erteleme davranışı ile ilişkili olduğu düşünülen “internet bağımlılığı” ve “şiddet” ile ilgili bilgiler bulunmaktadır.

Bu tezin konusu, ortaokul öğrencilerinin şiddet ve internet bağımlılığı durumlarının akademik erteleme eğilimleri üzerindeki etkisini incelemektir. İstanbul’un Göztepe ilçesindeki iki devlet ortaokulu ile ortak yürütülen çalışmada 356’sı kız ve 286’sı erkek olmak üzere toplamda 642 öğrenciye bir anket çalışması uygulanmıştır. Verilerin toplanmasında “Kişisel Bilgi Formu”, “Ortaokul Öğrencilerinin Akademik Erteleme Davranışı Ölçeği”, “Ergenler için İnternet Bağımlılığı Ölçeği” ve “Ergenler İçin Şiddete Yönelik Tutum” ölçekleri kullanmıştır. Araştırmada elde edilecek sonuçlarda ortaokul öğrencilerinde şiddet ve internet bağımlılığı durumlarının akademik erteleme eğilimi üzerinde anlamlı bir ilişki olup olmadığı sorusuna cevap aranacaktır.

1.2. Amaç

Bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılığı ve şiddet durumlarından kaynaklanan etkide akademik erteleme eğilimlerinin sonuçlarının araştırılması amaçlanmaktadır. Ayrıca ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme eğilimlerine, şiddet davranışlarının etkilerini, internet bağımlılığının yol açmış olduğu sonuçları incelemek amaçlanmıştır. Gelecekte bu etmenler üzerinde çalışacak araştırmacılara yardımcı olması açısından yararlı olacağı düşünülmektedir.

Ortaokul öğrencilerinin şiddet ve internet bağımlılıkları ile akademik erteleme eğilimi arasında nasıl bir ilişki vardır?

Araştırmamızda bu düşünceden yola çıkılarak aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1.2.1. Alt Amaçlar

1. Ortaokul öğrencilerinde akademik erteleme hangi düzeydedir?
2. Ortaokul öğrencilerinde akademik erteleme eğilimi demografik değişkenlere;
 - a) yaşa,
 - b) cinsiyete,
 - c) sınıfına,
 - d) akademik açıdan kendini değerlendirmesine,
 - e) sadece sanal dünyada tanıştığı gerçekte tanışmadığı arkadaşı olup olmamasına,
 - f) sahip olunan sosyal medya hesabı sayısına göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?
3. Ortaokul öğrencilerinde internet bağımlılığı hangi düzeydedir?
4. Ortaokul öğrencilerinde internet bağımlılığı demografik değişkenlere;
 - a) yaşa,
 - b) cinsiyete,
 - c) sınıfına,
 - d) akademik açıdan kendini değerlendirmesine,
 - e) sadece sanal dünyada tanıştığı gerçekte tanışmadığı arkadaşı olup olmamasına,
 - f) sahip olunan sosyal medya hesabı sayısına göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?
5. Ortaokul öğrencilerinin şiddete yönelik tutumları hangi düzeydedir?
6. Ortaokul öğrencilerinin şiddete yönelik tutumları demografik değişkenlere;
 - a) yaşa,

- b) cinsiyete,
- c) sınıfına,
- d) akademik açıdan kendini değerlendirmesine,
- e) sadece sanal dünyada tanıştığı gerçekte tanışmadığı arkadaşı olup olmamasına,
- f) sahip olunan sosyal medya hesabı sayısına göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?

7. Ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme eğilimleri, internet bağımlılıkları ve şiddete yönelik tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

8. Öğrencilerin internet bağımlılıklarının şiddete yönelik tutumlarındaki ve akademik erteleme eğilimlerindeki aracılık rolü nedir?

1.3. Önem

Ortaokul öğrencilerinin; sınavlara hazırlanma, ders çalışma, okuma, yazma, belirli bir süre içerisinde tamamlamaları gereken ödev, proje vb. gibi akademik sorumlulukları bulunmaktadır (Solomon ve Rothblum, 1984: 504). Ancak Akademik ertelemeye bulunan öğrenciler televizyon izlemek, çevrimiçi sohbetlere katılmak, sosyal medya da zaman geçirmek vb. etkinliklere yönelerek sorumluluklarını zamanında tamamlayamaz ve son ana bırakırlar (Klassen vd., 2010). Akademik erteleme sıklıkla yaşandığında öğrencinin yetersiz öğrenmesine, derslerinden geri kalmasına veya dersi bırakmasına sebep olur (Ackerman ve Gross, 2005: 5-13). Literatüre bakıldığında akademik erteleme davranışını sıklıkla gösteren öğrencilerin ders başarılarında ve yaşam kalitelerinde ciddi düşüşler olduğunu ortaya koyan araştırmalar mevcuttur (Lee, 2008; Milgram vd., 1998: 297-316; Ferrari ve Scher, 2000: 359-366). Alışkanlık haline gelmiş akademik erteleme davranışı öğrencinin öğrenme algısında düşüşe, sosyal yaşamında birebir ilişkilerde sorunlar yaşamasına, hayatındaki fırsatları kaçırmaya, sağlık sorunları riskinin artmasına da sebep olmaktadır (Demir ve Kutlu, 2017: 91-105). Ferrari ve ark. (1992), çalışmalarında akademik erteleme eğiliminin en önemli nedenini öğrencinin zamanını yönetmede yaşadığı başarısızlık olarak tanımlamıştır.

Son yıllarda hızla gelişerek hayatımızda önemli bir yer edinen internetin davranışsal etkileri farklı disiplinler tarafından araştırma konusu olmuştur (Batıgün ve Kılıç, 2011: 67). Öğrencilerin akademik erteleme eğilimi ile internet bağımlılığı arasında pozitif yönde bir bağ olduğu sonucuna ulaşan araştırmalar sıklıkla karşımıza çıkmaktadır (Çetin vd., 2015: 60-61; Kandemir, 2014: 930; Demir ve Kutlu, 2017: 91; Custer, 2018: 162). İnternet kullanımı zaman yönetimi yapılarak uygun bir biçimde gerçekleştirilmediğinde kişinin yaşamında olumsuzluklara ve bağımlılıklara sebep olur (Young, 2007: 671-679). Gün içerisinde zamanını iyi değerlendiremiyor olması, günlük rutinlerinin yönetimini yapamaması, internette geçirdiği süreye kısıtlama getirememesi/planlayamaması kişiyi erteleme davranışına yönlendirir (Watson, 2001: 149).

İçerisinde bulundukları hassas gelişim dönemi ve teknolojiye olan ilgileri düşünüldüğünde ortaokul öğrencileri için internet kritik öneme sahiptir (Treuer vd., 2001: 283). Başta iletişim olmak üzere hayatımızın her alanına yayılan internet kullanımı gençlerin içeriğinde saldırganlık ve şiddet barındıran çevrimiçi oyunlara maruz kalmasına sebep olmaktadır. Bu olumsuz davranışları barındıran oyunlar çocuğun gözünde şiddetin normalleşmesine ve bir çözüm, sorun giderme biçimi olarak başvurulabilecek davranış gibi görmelerine zemin hazırlamaktadır (Karaaslan, 2015: 806). Uzun ya da kısa vadede şiddet içeren bu oyunların kişide saldırganca davranışlara sebep olduğu bilinmektedir (Gümüş vd., 2015: 460).

İlgi yoksunluğu yaşayan, ebeveynleri ile sağlıklı/güvenli bir ilişki ortamı olmayan, ders başarılarında sorunlar yaşayan ve az arkadaş sayısına sahip olan öğrenciler sanal dünyayı kendilerine bir kaçış ortamı olarak görmektedir (Anlı ve Taş 2018: 189; Taş 2019: 875). Bu durum internetin hayatımıza kattığı olumsuzluklardan en fazla zarar gören kesim olmalarına sebep olmaktadır.

Çalışmamıza özgün değer katan en önemli husus, araştırma kapsamındaki üç değişkenin (akademik erteleme eğilimi, internet bağımlılığı ve şiddet) bir arada birbirlerine olan etkisinin çalışılacak olmasıdır. Şimdiye kadar gerçekleştirilen çalışmalarda (Günüç ve Kayri, 2010: 220; Canoğulları ve Güçray, 2014: 42; Taylan ve Işık 2015: 855) sadece bir değişken üzerinde ya da akademik ertelemenin farklı bir değişken ile etkisini ölçülmeye çalışılmıştır. Farklı boyutlarla ele alacağımız akademik erteleme eğiliminin; internet bağımlılığı ve şiddet ile ilişkisinin çalışılması bakımından araştırmamız “ilk” ve “özgün” bir değere sahiptir. Bu açıdan

bakıldığında elde edilen araştırmanın rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanına olduğu kadar ileride gerçekleştirilecek olan akademik çalışmalara da katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. Varsayımlar

Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin ölçme araçlarını (Ortaokul Öğrencilerinin Akademik Erteleme Davranışları Ölçeği, Ergenler için İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Ergenler İçin Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği) içtenlikle ve objektif olarak cevapladıkları varsayılmaktadır.

Araştırmaya katılan veri grubunun evreni yeterli düzeyde temsil ettiği varsayılmaktadır.

Araştırmada kullanılan istatistik analiz yöntemlerinin araştırmanın amacına uygun seçildiği varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırma konu açısından ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme eğilimleri, internet bağımlılıkları ve şiddete yönelik tutumları ile sınırlıdır.

Araştırma zaman açısından 2021-2022 eğitim öğretim yılı ile sınırlıdır.

Araştırma örneklem açısından İstanbul'un Göztepe ilçesindeki ortaokul öğrencileriyle sınırlıdır.

Akademik Erteleme, internet bağımlılığı ve şiddet ile ilgili bilgiler Kişisel Bilgi Formu, Ergenler İçin İnternet Bağımlılığı Ölçeği (EİİBÖ), Akademik Erteleme Davranışları Ölçeği (AEDÖ) ve Ergenler İçin Şiddete Yönelik Tutum Ölçeğinin (EİŞYTÖ) ölçmüş olduğu nitelikler ve kullanılan bu ölçeklere öğrencilerin verdiği yanıtlar ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Akademik Erteleme: Ödev ve projeleri zamanında teslim etme, sözlü ve yazılı sınavlara hazırlanabilme vb. gibi akademik görevlerde öğrencilerden beklenenin aksine olumsuz sonuçlarına rağmen erteleme davranışıdır (Elhatip, 2018: 53).

İnternet Bağımlılığı: Kişinin internet kullanımı konusunda kendisine sınırlama getirememe, kullanım süresini ve davranışını etrafından gizleme, sosyal veya akademik birçok zarara sebep olmasına rağmen kullanımdan vazgeçememe durumu olarak tanımlanmaktadır (Young, 2007: 671).

Şiddet: Kişinin bir başkasına kasıtlı olarak uyguladığı baskı ve gücün aşırılığı sonucunda zarar verme durumudur (Yıldırım, 2008: 5).

İKİNCİ BÖLÜM

LİTERATÜR TARAMASI

2.1. Akademik Erteleme Eğilimi

2.1.1. Erteleme

Her insan yaşamının farklı dönemlerinde erteleme davranışında bulunabilir ve davranış zaman zaman sıklık gösterebilir (Ayyıldız ve Dilmaç, 2017: 128). Etrafımızdaki insanlara ve kendimize işlerimizi zamanında tamamlayacağımıza söz vermiş olmamıza rağmen bazen erteleme davranışından kendimizi alıkoyamayız (Ayyıldız ve Dilmaç, 2017: 128). Erteleme eğilimi davranışı açıklanırken ‘Bir konuda karar vermek ya da sorumluluk almayı başka bir tarihe bırakmak’ ifadesi de kullanılmaktadır (Ayyıldız ve Dilmaç, 2017: 128). Erteleme eğilimini bir kişilik özelliği olarak da tanımlamak mümkündür (Çıkrıkçı ve Erzen, 2016: 750; Milgram vd., 1998: 297-316). Grecco (1984) erteleme davranışını, kişinin önceden yapmayı planladığı bir görevi mantıklı bir açıklaması olmaksızın ötelemesi durumu olarak tanımlamıştır (Çıkrıkçı ve Erzen, 2016: 751). Erteleme, yeterli öngörüye sahip olmadığımız, karar almamız gereken özel ve karmaşık konularda dürtüsellikten kaçınmak için kullandığımız bir davranıştır (Ferrari vd., 2007: 707-714). Erteleme davranışının yaygın ve evrensel olmasındaki asıl sebep, kişinin zayıf noktalarından ve zaaflarından birisi olmasıdır (Senécal vd., 1995: 607-619).

Erteleme davranışı, kişinin sadece yapılacak işi son ana bırakması değildir bu durumdan dolayı stres yaşadığı ve huzursuz hissettiği de vurgulanmaktadır (Çam, 2013: 90; Steel, 2007: 65). Erteleme türleri arasında en yaygın görülen ise akademik erteledir (Akday ve Gizir, 2010: 60; Uzun ve Demir, 2015: 110). Akademik erteleme davranışı eğiliminde bulunan bireylerin işlerini gerektiği gibi yürütememesi ve bu sebepten dolayı da stres, huzursuzluk ve sıkıntı yaşadıkları görülmektedir (Akday ve Gizir, 2010: 60-78). Erteleme günlük yaşamımızda belirli durumları kapsayabileceği gibi hayatımızın geneline yayılabilme riski taşıyan bir davranış biçimi olarak da karşımıza çıkabilir (Arslan, 2013).

Milgram ve Tenne (2000), erteleme kavramını kişinin görevlerini son ana kadar

geciktirmesi, erteleme sonuç olarak da yerine getirmesi gereken sorumluluklara karar vermekten, yapmaktan kaçınmasını kişiilik özelliği ve ya davranışsal-durumsal bir eğilim olarak tanımlamışlardır.

2.1.2. Erteleme Davranışının Boyutları

Erteleme davranışı literatürü incelendiğinde kişiye göre değişiklik gösterebilen birçok sebebe dayandığı belirtilmektedir (Watson, 2001: 149). Günümüze kadar kabul edilen bir erteleme teorisinin bulunmaması kişiye göre farklılık gösteren ve çok yönlü değişikliklere sahip olan doğasına dayanmaktadır (Steel, 2007: 65). Erteleme davranışı ile ilgili literatürdeki araştırmalara bakıldığında; duygusal, bilişsel ve davranışsal boyutlara sahip olduğu görölmektedir (Knaus, 1977: 251). Erteleme davranışındaki duygusal bileşen kız ve erkek öğrencilerde farklılık gösterirken sınav kaygısı ile ilişkilendirilmektedir, bilişsel bileşen erteleme davranışlarında bağlanma stilleri ile davranışsal bileşen ise erteleme davranışındaki sıklık ve çalışma süresi ile ilişkilendirilir (Knaus, 2010).

2.1.2.1. Duygusal Boyut

Erteleme davranışının duygusal bir boyuta sahip olduğu yapılan farklı çalışmalar ile vurgulanmıştır (Haycock vd., 1998: 318; Ellis ve Knaus, 1977: 251; Rothblum vd., 1986: 387-394; Solomon ve Rothblum, 1984: 503-509). Erteleme davranışının duygusal boyutu kişinin, yerine getirmesi gereken sorumlulukları adına bir başlangıç yapamaması veya yapılan başlangıcın devam ettirilememesi ve sonuç olarak da görevin tamamlanamaması sebebi ile yaşadığı olumsuz hislerini içermektedir (Can ve Kutlu, 2021: 20-38). Kişi geciktirmenin farkına vardığında; kızgınlık, pişmanlık, çaresizlik, yetersizlik, suçluluk, içsel sıkıntı, kaygı, utanç duyma, panik, gerilim gibi olumsuz duygularını dışa vurmaktadır (Burka ve Yuen, 1983: 207-217; Binder, 2000).

Erteleme davranışının duygusal boyutu ile yapılması gereken işin daha sonraki başka bir zamana bırakılması durumu arasında ayırım bulunmaktadır. Eğer kişi belirli bir süre içerisinde yerine getirmesi gereken görevi geciktirdiğinde ya da yapmadığında herhangi bir olumsuz duygu yaşamıyor ise bu durum erteleme davranışı olarak değerlendirilmemektedir (Ellis ve Knaus, 1977: 252; Solomon ve Rothblum, 1984:

503-509). Erteleme davranışı kişide yoğun bir kaygıya sebep olmalıdır (Rothblum vd., 1986: 387). Kişinin yaşadığı kaygı düzeyinin bireysel ve çevresel farklılıklara göre değişiklik gösterebileceğini ortaya koyan araştırmalar da mevcuttur (Burka ve Yuen, 1983: 207-217; Haycock vd., 1998: 317).

2.1.2.2. Bilişsel Boyut

Erteleme davranışının bilişsel boyutunda kişinin yapmayı amaçladıkları öncelik olarak gördükleri görev ve sorumlulukları ile sergilediği eylemler gerçekleştirdiği davranışları arasında uyumsuzluk bulunmaktadır (Blunt ve Pychyl, 2000: 153; Ferrari, 1994: 673-679). Ertelemeden söz edildiğinde genellikle kişinin zihninde belirli bir süre içerisinde gerçekleştirilmesi gereken göreve dair olumsuz bir algı belirmektedir (Knaus, 2010). Erteleme davranışı temelde bilişsel bir sorundur (Bridges ve Roig, 1997: 941-944). Erteleyen insanlar gerçekleştirmiş oldukları çalışmalar ve bunların sonuçları hakkında gerçek dışı düşünce ve inançlara sahiptir (Balkıs vd., 2006: 61; Ferrari vd., 2007: 707-714). Mantıksız korkular ve mükemmel olma isteği kişinin çabası ile çalışması arasında tutarsızlığın oluşmasına sebep olur (Blunt ve Pychyl, 2000: 153-167; Lay, 1986: 705-714; Senécal vd., 1995: 607).

2.1.2.3. Davranışsal Boyut

Ertelemenin davranışsal boyutunda, yerine getirilmesi gereken görevi geciktirme davranışı ya da yerine getirilmesi gereken görev için zaman ayırmama davranışı veya herhangi başka şeylere zaman ayırma davranışları oluşturmaktadır (Senécal vd., 2003: 607; Schouwenburg, 1995: 71-96). Ertelemenin tanımında da açıklandığı gibi, öncelikle yapılması gereken görev ve sorumluluklar için zaman ayırmak yerine diğer eylemlerimize öncelik vererek zaman harcamak ve bu durumun alışkanlık haline getirilerek sıklıkla yinelenmesi erteleme davranışsal boyutunu ifade etmektedir (Burka ve Yuen, 1983: 207-217; Lay, 1986: 705-714; Knaus, 2002: 37-41). Kişinin bu davranışları yaşamı boyunca akademik ya da akademik olmayan durumlarda ilerleyişine ket vurabilir, yaşamındaki birçok fırsatı kaçırmaya sebep olabilir, sosyal hayatında arkadaşları ve ailesi ile olumsuzluklar yaşamasına neden olabilir (Pychyl ve Binder, 2004).

2.1.3. Akademik Erteleme

Erteleme davranışı deneysel ve kavramsal olarak sorumluluk gücüne, kendini denetime alabilmeye ve başarı motivasyonuna bağlıdır (Rabin vd., 2011: 344-357). Erteleme, psiko-sosyal açıdan yorucu olduğu gibi kişiye kaygı, stres yaşatan bir duruma dönüşebilmektedir (Sirois, 2016). Akademik erteleme davranışı ise sınavlara hazırlanma, dönem sonu ödevlerini hazırlama, okul ile ilgili yönetimsel sorumlulukların işleyişini sağlama olduğu gibi birtakım genel akademik görevlerin zamanında tamamlanamaması nedeni ile son ana bırakılması olarak açıklanmaktadır (Solomon ve Rothblum, 1984: 504). Akademik erteleme davranışı sürekli olarak dersi bırakma, geri kalma ve yetersiz öğrenmeye sebep olmaktadır (Ackerman ve Gross, 2005: 5-13). Ders çalışma, okuma, yazma vb. durumlarda akademik ertelemelerde bulunan öğrenciler genellikle televizyon izlemek, yemek yemek, çevrimiçi sohbetlere katılmak, sosyal medyada zaman geçirmek, internette oyun oynamak gibi etkinliklere yönelmektedir (Klassen vd., 2010).

Akademik erteleme davranışı, erteleme davranışının bir alt boyutu olarak ele alınmaktadır (Nurbanu ve Kumcağız, 2020: 375). Akademik ortamda öğrencinin yerine getirmesi gereken ev ödevi yapma, sınavlara hazırlanma, üzerinde çalışma gerektiren dönem ve proje ödevlerini tamamlama gibi sorumluluklarını öteleyerek ileri bir zamana bırakmasına akademik erteleme denilmektedir (Lay, 1986: 705-714). Toker (2014) akademik ertelemeyi, öğrencinin okul ile ilişkisini kapsayan tüm sorumluluk, davranış, ödev ve projelerini; ileriki bir zamana ertelemesi ya da verilen süre içerisinde tamamlayamayarak geciktirmesi şeklinde tanımlamıştır.

Lee (2005), akademik erteleme eğiliminin akademik yaşamda bir alışkanlık haline getirilmesinin öğrencinin başarısını ve yaşam kalitesini düşürdüğünü belirtmektedir.

Literatür de yapılan bazı araştırmalara bakıldığında ise akademik görevlerini yapmayı erteleyen kişilerin çoğunun günlük yaşamlarında da pek çok işi (randevularına zamanında gitmek, ev temizliği yapmak, kişisel bakımı vb.) erteledikleri sonucunu göstermektedir (Milgram vd., 1998: 297-316; Ferrari ve Scher, 2000: 359-366).

2.1.4. Akademik Ertelemenin Nedenleri

Erteleme davranışı sadece tek bir açıdan değil yukarıda da açıklandığı gibi davranışsal, duygusal ve bilişsel açıdan bir bütün olarak ele alınmalıdır. Akademik erteleme davranışı değerlendirilirken bireyin ders çalışmak için harcamış olduğu zaman, ders çalışmaya yönelik sergilemiş olduğu tutum ve ders çalışma alışkanlıklarını ölçmek üzerine odaklanılmıştır. Buna rağmen erteleme davranışında kişide bulunan çalışma alışkanlıkları ve zaman yönetimi eksikliklerinden daha fazlasının bulunduğu göz ardı edilmemelidir (Burka ve Yuen, 1983: 207-217; Lay, 1986: 705-714; Knaus, 2002: 37-41). Erteleme davranışının altında yatan en önemli nedenler kişinin başarısızlık korkusu, mükemmeliyetçilik, algılanan görevin zorluğu, karar verme güçlüğü ve değerlendirilme kaygısıdır (Burka ve Yuen, 1983: 207-217).

Akademik erteleme davranışı bireysel ve sosyal açıdan mükemmeliyetçilik ile ilgilidir. Sosyal mükemmeliyetçilik; başkalarının bir insan için gerçek ile uyuşmayan yüksek standartlara sahip olduğu düşüncesi. Kendi odaklı mükemmeliyetçilik; kişinin kendisinin gerçek ile uyuşmayan nitelikteki yüksek standartlara sahip olduğu düşüncesi. Başkası odaklı mükemmeliyetçilik; Kişinin başkalarının gerçek ile uyuşmayacak nitelikte yüksek standartlara sahip olduğuna inanmasıdır. Sosyal mükemmeliyetçilik, kendi odaklı mükemmeliyetçilik ve başkası odaklı mükemmeliyetçilik akademik ertelemeye neden olmaktadır. Kişinin öğrenmeye olan ilgisi, elde edilen sonuçların bireyin sahip olduğu yeteneğe ve göstermiş olduğu çabaya bağlı olduğuna dair inanç, kişinin sahip olduğu sınav kaygısı, konu ile alakalı başarı beklentisi gibi birçok faktör de akademik ertelemenin nedenlerindendir (Saddler ve Buley, 1999: 686-688).

Kişinin sık sık olmamak koşulu ile nadiren yapmış olduğu geciktirmeler kabul edilebilirdir hatta bu durum avantaj bile sağlayabilir. Ancak sorumluluğu gerçekleştirmeyi ileriki zamana bırakmak ile problem ya da alışkanlık haline getirmek arasındaki fark ertelemiş olduğumuz sorumluluğumuzun bize içsel ve öznel bir huzursuzluk vermesidir. Bu huzursuzluk kendisini öfke, kaygı, pişmanlık, kendini suçlama gibi duygularla fark ettirir. Alışkanlık haline gelmiş akademik erteleme davranışı kişinin öğrenme algısında düşüşe, akademik yaşamında kötü performans sergilemesine, hayatındaki fırsatları kaçırmasına, sağlık sorunları riskinin artmasına ve sosyal yaşamında birebir ilişkilerde sorunlar yaşamasına sebep olur (Robin vd., 2011: 104).

Akademik erteleme eğilimini önlemek amaçlı bir son çare etkinliği olarak

öğrencilerin baskı altında çalışmalarını sağlamak öğrencilere zarar vermenin aksine faydalar sağlayan amaçlı bir davranış olarak görülür (Hensley, 2013: 98).

Literatürdeki araştırmalarda akademik ertelemenin kişilik özellikleriyle yakından ilişkili olduğu sonuçlarına da varılmıştır (Adesina, 2011: 454; Ferrari vd., 1992: 495; Johnson ve Bloom, 1995: 127; Kağan vd., 2010: 2121; Karataş ve Bademcioglu, 2015: 11; Owens ve Newbegin, 2000: 111).

Ortaokul öğrencileri ile yapılan bir çalışmada 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin, 6. sınıf öğrencileri ile karşılaştırıldıklarında daha yüksek tükenmişlik hissettikleri sonucuna varılmıştır (Öztaş, 2014: 67). Gündüz, Çapri ve Gökçek'in (2012) araştırmalarında öğrencilerin ders yükü, sınav, akademik görevler, ödev gibi sorumluluklarının artması gibi zorlayıcı durumların okul tükenmişliği hissinin ortaya çıkmasına ve akademik erteleme davranışına eğilime neden olabileceğini belirtilmektedir.

Berber Çelik ve Odacı (2015) yapmış oldukları çalışmadan sınıf düzeyinin yükselmesiyle akademik ertelemenin arttığını belirlemişlerdir. Can (2018) çalışmasında öğrencilerin dersteki başarıları artış gösterdikçe akademik erteleme davranışı eğilimlerinin azaldığından bahsetmiştir. Öğrencilerin sorumluluk düzeylerinin artmasına bağlı olarak erteleme davranışlarının düştüğünü gösteren araştırmalarda mevcuttur (Kandemir, 2010: 2121).

2.1.5. Akademik Erteleme ve Akademik Başarı

Öğrencinin performansı olarak da tanımlanmakta olan akademik başarı öğrencilik sürecindeki kişilerin hayatı boyunca büyük öneme sahip olup öğrencinin yapmış olduğu ödev veya görevden elde edilen doyumun bir derecesi olarak görülür (Bilgin, 2017: 12). Akademik başarı öğrencinin doğuştan sahip olduğu potansiyel yetenekleri ile ölçülmemelidir potansiyeli yüksek olan öğrenciler bazı durumlarda kendilerinden daha düşük potansiyele sahip olan öğrencilerden düşük notlar alabilmektedir (Bilgin, 2017: 13).

Akademik başarı ve akademik başarıyı etkileyen faktörlerin neler olduğu aileler, öğretmenler için önemlidir. Akademik başarı öğrencinin sahip olduğu kişilik ve ailesinin sahip olduğu nitelikler kadar zekâ ve yetenek gibi kalıtsal faktörlerinde

etkili olduğu aynı zamanda duygusal faktörlerden de etkilenen bir yapıdır (Yıldırım, 2006: 258-267). Kısacası akademik başarı kalıtımsal, çevresel ve kişisel farklılıklardan etkilenmektedir. Kişinin çalışma alışkanlıkları, sorumluluklarını zamanında yerine getirebilme becerisi ve akademik erteleme davranışı ile bağlantılı olduğu söylenebilir (Demir ve Kutlu, 2017: 91-105).

Akademik erteleme davranışı, öğrencilerde yaygın olarak görülen kendini ketleyici bir davranış biçimidir (Özzorlu ve İnna Kaya, 2019: 156). Bugünün işini yarına bırakma oldukça yaygın görünen bir davranıştır (Özzorlu ve İnna Kaya, 2019: 156-182). Kişi kasti olarak yapması gereken işi geciktirmekte ve buna rahatsızlık hissi eşlik etmektedir (Özzorlu ve İnna Kaya, 2019: 156-182). Senecal vd., (2003: 34) akademik erteleme davranışını, kişilerin dönem sonunda teslim etmeleri gereken ödevlerini hazırlama, okul ile ilgili yerine getirmeleri gereken idari sorumlulukları yapma, varolan düzene katılım gösterme, sınavlara hazırlanma gibi görevlerini farklı nedenlerden dolayı geciktirmesi olarak tanımlamaktadır.

Akademik erteleme davranışının çeşitli sonuçları olduğu yapılan araştırmaların sonuçlarında belirtilmiştir. Bu araştırmaların sonuçları arasında: akademik başarıda gerçekleşen düşüş, yapılması gereken görevin tamamlanması gereken tarihte yetiştirilememesi, akademik hayatta yaşanan stres, kişinin sınıf arkadaşlarına kıyasla derslerinde başarısız olması, sınavlarına hazırlanmayı sürekli olarak erteleme ve daha kısa sürede çalışma bunun sonucunda elde edilen düşük akademik performans, akademik doyumun düşmesi, derslerde fazla devamsızlık yapma hatta okulu bırakma bulunmaktadır (Balkıs vd., 2006: 62; Çakıcı, 2003: 44; Beswick vd., 1988: 208; Sharma ve Kaur, 2011: 122-127; Rothblum vd., 1986: 388; Beck vd., 2000: 3-13; Balkıs, 2013). Bütün bu sonuçların yanında akademik erteleme davranışı azalan öğrencilerin ders başarılarının yükseldiği bilinmektedir (Gülep, 2017: 87).

2.1.6. Akademik Erteleme ve İnternet Bağımlılığı

Akademik erteleme; okul ile ilgili yerine getirilmesi gereken görev, ödev ve sorumlulukların ertelenmesi, zamanında yapılmaması ve bunun sonucunda stresli, kaygılı, huzursuz ve üzüntülü olma hali olarak tanımlanmaktadır (Harris ve Sutton, 1983: 987-995). Paul, Baker ve Cochran (2012) yaptıkları bir çalışmada, facebook hesabını kullanımdaki artış ile akademik erteleme de arttığını ortaya koymuştur

hesaplarını çok kullanan öğrencilerin akademik erteleme puanları az kullananlara göre yüksek çıkmıştır.

Akademik erteleme, öğrencilerin çoğunda sıklıkla karşılaşılan bir sorundur (Senécal vd., 1995: 607-619). Yapılan araştırmalarda öğrencilerin internette zaman geçirme süresinin artışı ile akademik erteleme eğilimi davranışları arasında pozitif yönde kolerasyon bulunmuştur (Çetin vd., 2015: 60-61; Kandemir, 2014: 930; Odacı ve Berber Çelik, 2012: 389). Akademik erteleme eğilimleri ile başarı puanları arasındaki ilişkiye yönelik yapılan araştırmalar ise negatif yönde bir ilişki olduğunu göstermektedir (Akkaya, 2007: 733; Çakıcı, 2003: 44; Çeri vd., 2015: 385; Semb vd., 1979: 23-25; Senécal vd., 1995: 607). Akademik erteleme eğilimi ile internet bağımlılığı arasında pozitif yönde bir bağ olduğu da farklı araştırmaların sonuçlarında karşımıza çıkmaktadır (Custer, 2018: 162; Hardie ve Tee, 2007: 34; Demir ve Kutlu, 2017: 91).

Akademik ertelemenin önüne geçilmesi adına; okullarda farkındalık çalışmaları yapılması, aile ve öğrencilerin bilinçlendirilmesi gerekmektedir.

2.2. İnternet Bağımlılığı

2.2.1.Bağımlılık

Kişinin “kullandığı madde veya bir davranış üzerinde kontrolünü kaybetmesi” bağımlılık olarak tanımlanır. Bağımlılık kişinin yaşamında rutinlerin farklılaşarak işlevselliğinin bozulmasına sebep olur. Bağımlılıkta görülen en yaygın belirtiler: bir nesne veya bir davranış ile kendini kontrol edemeyecek düzeyde meşgul olma, bu durumun etraftaki diğer insanlar tarafından endişe ile karşılanıyor olması ve kişinin hayatında oluşan olumsuz sonuçlara rağmen kullandığı nesne veya davranıştan vazgeçememesidir (Egger ve Rauterberg, 1996: 47).

Bağımlılık kelimesi ilk tanımlandığında madde bağımlılığı olarak değerlendirilirken günümüzde teknolojinin de gelişmesiyle gerçekleşen davranışsal değişimler bağımlılık kelimesinin içinde ifade edilmeye başlamıştır (Cengizhan, 2005: 85). Çalışmalara bakıldığında bağımlılık kelimesinin madde bağımlılığı ve davranışsal bağımlılık olmak üzere iki ana başlık altında incelendiği görülmektedir.

Bağımlılık tanısı konulurken teknoloji bağımlılığını da kapsayan belirginlik, ruh hali

monifikasyonu, tolerans, yoksunluk belirtileri, fikir ayrılığı, nüksetme gibi tanı kriterleri bulunmaktadır (Ektiricioğlu vd., 2020: 51).

Madde bağımlılığında bağımlılık kelimesi; tütün, eroin, alkol veya kimyasal maddelerin kullanım ve tüketim şeklini ifade etmekte kullanılmaktadır (Beyazyürek ve Şatır, 2000). Davranışsal bağımlılıktaki bağımlılık kelimesi ise; bir davranışa olan aşırı düşkünlüğün kişinin yaşamında kişisel ve sosyal alanda birçok olumsuz etki bırakmasına rağmen sıklıkla görülmeye devam etmesi durumudur (Karaman ve Kurtoğlu, 2009: 642). Bir nesneye ya da vazgeçemediğimiz her hangi bir davranışımıza olan aşırı düşkünlüğümüz olarak tanımlanan bağımlılık kavramı son yıllarda telefon, bilgisayar, tablet, sosyal medya, çevrimiçi oyunlar vb. gibi teknolojik cihaz ve uygulamalar için de kullanılmaya başlanmıştır (Ektiricioğlu vd., 2020: 51).

Kişinin sahip olduğu bağımlılık türü ve bu tanıyı alıp almaması kendisine uygulanacak olan tedavinin ilerleyişini etkiler. Örneğin bağımlılık tanısı konmamış bir kişide kullandığı maddenin kullanım miktarı kontrol altına alınmaya çalışılırken, bağımlılık tanısı konmuş bir kişide ise madde kullanımının tamamen kesilmesine yönelik bir tedavi uygulanmaktadır (Ögel vd., 2012: 2). Davranışsal bağımlılığa sahip kişilerde ise madde bağımlılığındaki gibi maddeyi kullanmayı tamamen bıraktırılması gibi bir tedavi yöntemi kullanılmaz onun yerine bağımlısı olduğu davranışın günlük yaşamdaki işlevselliğini olumsuz etkilemeyecek şekilde kontrollü kullanmayı öğrenmesine yardımcı olacak bir tedavi uygulanır (Sevinç, 2019: 9).

2.2.2. Davranışsal bağımlılık

Toplum içerisinde bağımlılık kelimesi tütün, eroin, alkol veya kimyasal maddelerin kullanım ve tüketim şeklini ifade etmekte kullanılmaktadır (Beyazyürek ve Şatır, 2000). Televizyon izlemek, teknolojik cihazlarla dizi, film takip etmek, yemek yemek, şans oyunları oynamak gibi birçok davranış normalin dışında bir sıklıkta görünmeye başladığında, bireyin yaşamındaki birçok konuda işlevsellik gün geçtikçe bozulmaya başladığında ve bu durum kişinin kendisi tarafından durdurulamaz bir hal aldığı anda bağımlılığa sebep olmaktadır (Karagözoğlu ve Aslıyüksek, 2017: 29). Bağımlılık kavramı teknolojinin de gelişmesiyle karşımıza çıkan sorunlar nedeniyle yeniden ele alınarak kimyasal maddelerin kullanımındaki bağımlılık ve davranışsal bağımlılık

olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Davranışsal bağımlılık alışveriş yapmak, oyun oynamak, yemek yemek vb. davranışlar ile gerçekleşirken kimyasal bağımlılık uyuşturucu, alkol ve tütün gibi maddelerin kullanımındaki kontrolsüzlük olarak belirtilmektedir (Kim, 2012: 37).

Davranışsal bağımlılık terimini ‘insan ve makine arasındaki etkileşimin kontrolsüz ve aşırı derecede olmasını “Davranışsal Bağımlılık” olarak Dünya’da ilk kez tanımlayan kişi Prof. Mark Griffiths’tir (Griffiths, 2013). Mark Griffiths’e göre eğer bir insan davranışlarında 6 özellik taşıyor ise bu kişinin davranışlarının bağımlılık düzeyinde olduğunu söyleyebiliriz. Bu altı özellik; Dikkat çekmek, duygu durumundaki değişimler, tolerans gelişimi, yoksunluk belirtileri, çatışma ve nüksetme (Griffiths, 2013).

Dikkat çekme; eylem gerçekleştirilmediği zamanlarda kişinin aklının sürekli o eylem ile meşgul olması, düşünmesi. Duygu durumundaki değişimler; bağımlılık yapan durumlar kişinin bedeninde uyuşma, durgunlaşma, rahatlama vb. durumlara sebep olduğundan dolayı ruh halinde değişikliklere sebep olmaktadır. Madde ya da davranış bağımlılığı yaşayan bir kişide kullanım saatindeki değişim bile farklı etkilere sebep olabilmektedir. Sigara bağımlısı olan bir kişi sabah kullandığında nikotinin etkisi ile güne hareketli başlarken günün sonunda kullandığında rahatlama etkisi görmektedir. Tolerans, kişide gerçekleşen bu ruh hali değişiminin ortaya çıkabilmesi için bağımlılık yapan eylemin giderek daha sık aralıklarla yapılmasına ihtiyaç duyulması. Örneğin, uyuşturucu maddeler ilk kez alındığında büyük bir etkiye sahip iken zamanla bu miktar etkisiz hale gelir ve ilk alınan miktarından daha fazla miktarda kullanılması gerekir aynı etkiyi oluşturabilmesi için. Yoksunluk, kişinin normalin dışında sürekli olarak yaptığı eylemi engellediğinizde geri çekilme bulguları göstermez ise bu kişiye bağımlı denilemez. Alışveriş, kumar, oyun vb. bağımlılık türlerinde kişiyi bu eylemlerden engellediğinizde gözle görülebilir birçok fiziksel rahatsızlıklar ortaya çıkar ve kişide sinirlenme, gerginleşme, terleme gözlemlenir. Çatışma, bağımlılık yaşayan kişinin hayatında iş, ev, sosyal çevresi ve kişisel yaşamının eylem yüzünden olumsuz yönde etkilenmesidir. Kişi aynı zamanda kendi içerisinde kendi iradesiyle de bir çatışma içerisine düşer ve buna da ‘iç-ruhsal çatışma’ denilmektedir. Kişi bu durumda eylemin kendisine iyi gelmediğinin, hayatını olumsuz etkilediğinin farkındadır bu bağımlılığını bırakmak ister ancak bırakamaz. Nüks, kişinin hayatının kontrolünü ele alarak bağımlısı olduğu maddeyi

bırakması ancak bir zaman sonra tekrar bu maddenin eylemlerine geri dönmesi ve bağımlılığa sebep olan döngülerin yaşanması durumudur. Yukarıda saymış olduğumuz 6 özelliğin var olduğu kişilerde davranışsal bağımlılığın olduğu söylenilebilir. Günümüzde kullanılan sosyal medya, oyun, alışveriş siteleri vb. internet kullanımları insanlar üzerinde yukarıda saydığımız 6 özelliğin etkisinin en çok görüldüğü davranışsal bağımlılıklardandır (Sevinç, 2019: 9).

2.2.3. İnternet Bağımlılığı Tanımı ve Tanı Kriterleri

İnternetin patolojik olarak kullanımını belirtmek için “İnternet Bağımlılığı” ifadesini kullanan ilk kişi Psikiyatrist Dr. Ivan Goldberg’tir (Balcı ve Gülnar, 2009: 9). Shotton (1991), İngiltere’de bilgisayar bağımlılığı üzerine araştırmalar yapmış. Griffiths (1996), teknoloji bağımlılığı üzerine araştırmalar yapmıştır. Yapılan bu araştırmaların artmasının sonucunda İnternet bağımlılığı ifadesi akademiye, 1996 yılında Goldberg tarafından gönderilmiş bir maille girmiştir (Batıgün ve Kılıç, 2011: 2). Griffiths ve Szabo (2014: 74-77) internetin olduğu kadar internet kullanımı esnasında gerçekleştirilen etkinliklerin de bağımlılık yaptığını vurgulamaktadır.

İnternet kullanımını bir davranış olarak ele aldığımızda, kişinin planlanan kullanım süresinden fazla internette zaman geçirmesi ve bu süreci kontrol edememesi durumunda bir bağımlılıktan söz edilebilir (Young, 2007: 671-679). Günlük yaşamımızda bize bilgi ve iletişim konusunda birçok yarar sağlayan internet, kontrollü kullanımın dışına çıkıldığında bağımlılık riskini de beraberinde getirmektedir (Eşgi, 2014: 809). Bazı insanlar tarafından internet kullanımı diğer bağımlılıklara doyum aracı olarak da görülmektedir (Kılıç ve Durat, 2017: 98). Günümüzde madde bağımlılığı ve davranışsal bağımlılık arasındaki fark tanı ve tedavi sürecinde rahatlıkla ayırt edilebilmektedir. Bir madde bağımlısı kullanmış olduğu maddeyi tamamen bırakarak sağlığına kavuşurken, internet bağımlılığı davranışına sahip bir kişinin interneti yaşamını kolaylaştıracak şekilde doğru ve uygun sürelerde kullanması bağımlı olmaktan kurtulmasını sağlar (Durualp, 2013: 42).

İnternet bağımlılığı diğer kimyasal bağımlılıklar gibi gün geçtikçe ilerleme gösteren bir hastalık olarak belirtilmektedir (Chrismore vd., 2011: 205-222). Keyif verici davranışların bağımlılık yapıcı özelliklere sahip oldukları bilinmekle birlikte, dijital

teknolojiler ve internet keyif verici duygular sağlaması nedeniyle kullanımın tekrarlanması ihtimalini artırmaktadır (Greenfield, 2011: 135-153). İnternet bağımlılığı özellikle gençler açısından riskli olan bir psikolojik bağımlılıktır sağlık, zaman yönetimi ve ilişki problemlerine neden olabilmektedir (Chou ve Hsiao, 2000: 65- 80). İnternet bağımlılığı davranışına sahip kişilerin sosyal hayatlarında, günlük yaşamlarındaki aktivitelerinde, akademik başarılarında ciddi problemler meydana gelmektedir ve bu duruma karşı en kısa sürede önlem alınmalıdır.

İnternet bağımlılığı, kolaylıkla erişim sağlayabildiğimiz bilgisayar, tablet, telefon gibi teknolojik cihazların kullanımı nedeniyle günümüz insanların saatlerce vakit geçirmesi değil, kişinin interneti kullanım esnasında kontrolü sağlayamaması ve kendisine hâkim olamaması olarak belirtilmektedir (Balcı ve Gülnar, 2009: 5; Güney, 2017: 207). Kişide internet kullanımının bağımlılık olarak ifade edilebilmesi için; interneti kullanırken geçirmiş olduğu sürenin uzunluğunun farkında olmaması, etrafında gerçekleşen olayların farkına varamaması, algılayamaması, kendisine yöneltilen soruları duymaması, geç cevap vermesi vb. gibi durumlar açıklar niteliktedir (Güney, 2017: 207).

Bağımlılık kavramı bireylerin sahip oldukları duygusal süreçleri, fiziksel durumları, toplumsal özellikleri, sosyal ilişkileri üzerinde istenmeyen yönde etki gösterir. Kişilere internetin başında harcamış oldukları uzun zaman diliminin nasıl geçtiği sorulduğunda cevap verirken savunmaya geçer, yalanlarla geçiştirerek kabul etmedikleri görülmüş ayrıca günlük yerine getirmeleri gereken sorumlulukları aksattıkları için huzursuzluk, mutsuzluk, kaygı ve stres hissettiklerini ifade etmişlerdir (Öner ve Çakır, 2019: 28). Kişilerin telefona, internete, üye oldukları sitelerde ve sosyal medyada sürekli çevrimiçi durumda olmak istedikleri, aksi taktirde ise sinir, öfke, kaygı, kızgınlık, üzümlük gibi olumsuz duygulara kapıldıkları görülmüştür (Güney, 2017: 207). Ayrıca kişinin arkadaş çevresi ile etkileşiminde azalma, günlük yaptıkları işler için vakit oluşturmama veya yapmaktan vazgeçme, bu durumu yaşayan öğrencilerin ise okul devamsızlıklarında artma, uykusuzluk vb. problemlerin baş göstermesi ve akademik başarılarında ciddi düşüşler ortaya çıkmıştır (Güney, 2017: 207).

Karşılaşılan bu durumlar sorunun internete erişebilmek ile alakalı değil aşırı kullanımı ile ilgili bir problem olduğunu göstermiştir (Baştürk, 2014: 4). İnternet bağımlılığı genel olarak “internetin zararlı ve kontrol dışı kullanımı” olarak ifade

edilebilir (Ekşi, 2012: 1683-1706). İnternet bağımlısı olan kişinin hangi uygulamaya ya da etkinliğe bağımlılık gösterdiğinin bilinmesi önleme ve müdahale aşamalarında kritik öneme sahiptir (Savcı ve Aysan 2017: 202-216). Kuss ve Griffiths (2011: 3528-3552), internet bağımlılığı, sosyal medya bağımlılığı, dijital oyun bağımlılığı ve akıllı telefon bağımlılığını teknolojik bağımlılıklar olarak değerlendirmektedir. Son yıllarda teknoloji bağımlılığı konusu literatürde araştırma sayısı artan geniş bir kitle tarafından tartışılan önemli konulardan olmuştur (Beranuy vd., 2009: 1182–1187).

Young'un 1998'de İnternet bağımlılığı yeni bir klinik bozukluğun ortaya çıkışı, Siberpsikolojik davranış yazısındaki internet bağımlılığı tanı ölçütleri aşağıdaki gibidir:

1. İnternet ile ilgili aşırı zihinsel meşguliyet,
2. İnternette geçirilen zamanın artmasına ihtiyaç duyma,
3. İnternet kullanımını azaltmak için başarısız girişimlerde bulunma,
4. İnternet kullanımı azalırsa yoksunluk belirtileri gösterme,
5. İnternete başlangıçta olduğundan daha uzun süre bağlı kalma,
6. İnternetin aşırı kullanımı nedeniyle ilişkiler, okul veya iş ile ilgili sorunlar,
7. İnternete bağlı kalmak için aile üyelerine, terapisteye veya başkalarına yalan söylemek,
8. İnternete bağlıyken duygu durumunda gerçekleşen değişiklikler (umutsuzluk, suçluluk, kaygı, depresyon vb.),

Kullanılan bir başka tanı ölçütü ise Shapira ve arkadaşları tarafından 2003 yılında oluşturulmuştur. Üç temel değerlendirmeyi esas almaktadır:

1. Aşağıdakilerden en az biriyle kendini gösteren internet kullanımıyla ilgili aşırı meşgul olma
 - a. İnternet kullanımını kontrol etme girişimlerinin başarısız olması,
 - b. İnterneti planlanandan daha uzun süre kullanmak,
2. İş, sosyal yaşam vb. diğer önemli konularda internet kullanımı veya aşırı zihinsel meşguliyet sebebiyle fonksiyon kaybına, klinik semptomlara neden olması

3. Aşırı internet kullanımının hipomani ya da mani atakları sırasında ortaya çıkmaması ve başka bir Eksen I bozukluğu ile daha iyi açıklanamaması.

Shapira ve arkadaşları tarafından oluşturulan internet bağımlılığı tanı ölçütlerine bakıldığında internet bağımlılığı ayrı bir patolojik tanı olarak ele alınmış diğer bozukluklarla açıklanamadığı görülmüştür.

2.2.4. İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı

İnternetin sürekli olarak ilerleyiş göstermesi ile birlikte kişisel olarak kullanılabilen icatlar hayatımızda yer almış ve bu icatların da kullanım alanları giderek yaygınlaşarak zamanla cebimizde internetiyle birlikte rahatlıkla taşıyabileceğimiz bir forma girmiştir. İnternet bilgiye hızlı erişimimizi mesafeleri ortadan kaldırarak sağlaması nedeniyle hayatımızda önemli iletişim aracı olarak görülmeye başlanmıştır (Yıldırım, 2015: 10-29). Dünya'nın farklı birçok yerinden internet; istediğimiz bilgiye kolaylıkla ulaşabilme, birbirimizle iletişim kurabilme, oyun oynama, alışveriş yapma gibi birçok yaşamsal faaliyeti daha kolay gerçekleştirmemizi sağlamaktadır. İnternetin telefonlara taşınması evde, okulda, iş yerinde, yolda insanların kullanım ihtiyaçlarına göre zamanlarının önemli bir kısmını sosyal ağlarda geçirmelerine sebep olmuştur (Şahan ve Ersaslan Çapan, 2017: 889).

2018 yılında Dünya genelinde internet kullanıcılarının sayısına bakılan bir araştırmada kişi sayısının 7,634,758,428 olduğu açıklanmıştır. Ancak 2018 yılından günümüze kadar %1,066 oranında bir artış olduğu araştırmalarca ortaya koyulmuştur (<https://www.internetworldstats.com/stats.htm>). Gelişmekte olan ülkelerde internet kullanımındaki bu hızlı artış insanlarda internet kullanım sınırlarının aşılması durumunda bağımlılık haline gelerek sağlayacağı yararlardan çok zarara sebep olma tehlikesini gözler önüne sermekte ve bilimsel olarak incelenmesi gereken önemli bir konu olduğunu göstermektedir (Sezgin ve Gişi, 2012: 173-195).

Çok kısa bir geçmişe sahip olmasına rağmen internet bağımlılığı kültürel ve coğrafi farklara takılmadan hızla yayılmakta olup kullanıcıya sunmuş olduğu sınırsız imkânlar sebebiyle diğer bütün bağımlılıklardan daha tehlikeli olabilecek potansiyele sahiptir (Dinc, 2015: 54). İnternet bağımlılığı ile ilgili yapılan araştırmalar son yıllarda sıklık kazanmış ve bağımlılığın yaygınlığının %6-14 arasında olduğunu gösterilmiştir (Arısoy, 2009: 57).

TÜİK tarafından 2004 yılında Türkiye’de evde internet kullanımı sağlayan kişilerin oranına bakılan araştırmada sonuç %18,8 oluştururken bu araştırma 2018 yılında tekrarlandığında sonucun %72,9’a çıktığı görülmüştür (TÜİK, 2018). Teknolojinin ne kadar hızlı yayıldığını % 400’lük bu artış açıkça göstermektedir. Kullanıcılar video gönderimi, veri aktarımı, mesajlaşma, alışveriş yapma gibi eylemlerini internet üzerinden gerçekleştirebilmekte ve bu kullanılabilirlik her geçen gün daha fazla kolaylık sağlayarak yaygınlaşmaktadır (Öcal, 2018: 23-36).

Gökçearslan ve Günbatır’ın (2012: 10-22) Türkiye Bursa’da bulunan ortaöğretim son sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirmiş oldukları araştırmada, çalışma grubunda bulunmakta olan 172 öğrencinin % 2,33’ünün internet bağımlısı olduğu, %4,65’inin internet bağımlılığı risk grubunda olduğu ve %12,80’i nin ise internet bağımlılığı eşik grubunda yer aldığı sonucuna ulaşmışlardır. Bu sonuçlar bize katılımcıların %7 sinin internet bağımlısı olan ya da büyük ölçüde potansiyelini taşıyan %17,45 inin ise internet bağımlılığı eşik değerine sahip olan ya da risk grubunda olan kişiler olduğunu göstermektedir.

İstanbul’da 16 yaşın altında bulunan 2209 kişi üzerinde yapılan internet ve internet bağımlılığının yaygınlığını araştırma amacı ile yapılan çalışmada bağımlılık tanısı için sahip olunması gereken beş ölçütü de bulunduranların yaygınlığının %4,5 olduğu görülmektedir. %21,2’sinin ise bağımlılık tanı ölçütlerinden üç veya dört tanesini bulundurduğunu vurgulamaktadır (Cömert ve Ögel, 2009).

Yapılan benzer çalışmalarda ortaya çıkan sonuçlar dikkate alındığında terapistler; insanların internette daha fazla vakit geçirebilmek amacıyla okullarından, işlerinden vazgeçmeleri konusunda endişe duyduklarını vurgulamaktadır (Young, 1998: 25-28; Kim vd., 2007).

Odabaşıoğlu ve arkadaşları (2007) internet bağımlılığı klinik görünümelerini inceledikleri çalışmalarında bu endişenin kanıtını önümüze koymuş ve 7 lise öğrencisinin daha fazla internet kullanmak isteği nedeniyle okul devamsızlığı, okula gitmeyi reddetme ve sınıf tekrarı gibi olumsuz durumların ortaya çıktığı sonucuna ulaşmışlardır.

İnternet kullanım oranının her geçen gün artması ve küreselleşme teknolojiyi etkilemiş ve sonucunda insan yaşamındaki aynılaştırmış özellikler ortaya çıkmıştır (Sevinç, 2019: 2).

Gündelik yaşamda sosyal medyanın kullanılmasının rutin hale gelmesi, aşırı sosyal medya kullanımının araştırma konusu olmasına neden olmuştur (Tutgun ve Ünal, 2015). Caplan (2005) sosyal medya bağımlılığı ile internet bağımlılığının birbirinden farklı değerlendirilemeyeceğini söylemiştir.

Seferoğlu ve Yıldız (2013), yapmış oldukları çalışmada kız öğrencilerin sosyal medya bağımlılıklarının erkek öğrencilere göre daha az olduğunu ifade etmişlerdir.

2.2.5. İnternet Bağımlılığının Nedenleri

Kişinin interneti kullanım amacı ve interneti kullanım süresi doğrudan, psikolojik veya sosyolojik etkenlerden dolayı internete yönelmesi ise dolaylı olarak internet bağımlısı olmasına sebep olmaktadır (Ögel, 2012).

Psikolojik bakış açısı internet bağımlılığının nedenlerini açıklarken klasik koşullanmanın ve edimsel koşullanmanın etkili olduğunu vurgulamıştır. Beard 2005 yılında internet bağımlılığı, mevcut değerlendirme tekniklerinin ve potansiyel değerlendirme sorularının gözden geçirilmesi çalışmasında internet bağımlısı olan kişilerin davranışlarının değiştirilmesi, korunması ve başlamasında klasik koşullanmanın büyük rol oynadığını belirtmektedir. Bireyin heyecan, uyarılma, zevk alma gibi hisleri kullanıcının bilgisayar kullanırken edinmiş olduğu duygu ve tecrübelerle karşı bağımlılık yaşamasına sebep olabilmektedir (Beard, 2005: 7). Edimsel koşullanmada ise fikir, duygu ve bağımlılık davranışları açısından madde ve yapılması gereken görevin pekiştirici özelliklerine odaklanılmaktadır (Beard, 2005: 7).

İnternet bağımlılarının büyük bir kısmı, aşırı internet kullanımlarını “içinde bulundukları ruh hallerini biraz olsun değiştirmek veya kaçmak nedeniyle gerçekleştirirler. Bireyler birçok zaman da hayatlarında kabul etmek yüzleşmek istemedikleri yalnızlık, ekonomik sıkıntılar, depresyon, anksiyete vb. durumlardan kaçmak için interneti daha fazla kullanmaktadırlar ancak kaçtıkları sıkıntılı durumları da inkâr etmektedirler (Young, 2004: 25-28). Bu kişiler için internet ve bilgisayar kullanımı tedavi olmak için kullanılan bir ilaç gibi stresle başa çıkma yoludur çünkü odak noktalarını değiştirmek dikkatlerini dağıtarak var olan sorunların şiddetinin azaltmaktadır (Ögel, 2012).

Ortaokul öğrencilerini kapsayan ergenler açısından bakıldığında genellikle ilgi yoksunluğu yaşayan, anne babası ile sağlıklı güvenli bir ilişki ortamı olmayan, az arkadaş sayısına sahip, okuldaki ders başarısında sorun yaşayanlar internet ortamında kurmuş oldukları sanal dünyayı kendilerine bir kaçış ortamı olarak kullanma yoluna gitmektedir (Bayraktutan, 2005: 104). Bu durum çocuk ve ergenlerin internetin hayatımıza kattığı olumsuz etkilerden en fazla zarar gören kesim olmasına sebep olmaktadır (Kelleci, 2008: 253).

Diğer bir neden ise internet ortamının kimlik değişikliğine olanak tanınması ve bunu kullanan kişilerin sahip oldukları farklı bilinçlilik haline hizmet etmesidir (Tarhan ve Nurmedov, 2011). Sanal ortam farklı bir kimlik sunarak kullanıcıya yeni, isteği doğrultusunda ihtiyaçlarını karşılayan zaman, mekân ve kişiliğini algılayışını değiştirerek başka bir bilinçlilik haline sahip alan yaratabilir (Ögel, 2012).

Kır 2008 yılında yapmış olduğu İnternet ve Gençlik adlı çalışmasında başta ergenler olmak üzere birçok kişinin gerçek yaşamlarında yaşayamadıkları tutkularını sanal dünyada tatmin ederek yaşadıklarını belirtmektedir.

Kişilik farklılıkları da her bireyin internet bağımlılığı derecesini etkilemektedir. Dışa dönük bir kişiliğe sahip olan insanlar içe dönük bir kişiliğe sahip olanlardan daha fazla insanlarla iletişim içerisinde olma ihtiyacı hissettiklerinden dolayı sosyal ağları sıklıkla kullanmaktadır (Durak Batıgün ve Kılıç, 2011: 2).

Uzun süreli internet kullanımı sebeplerinden birinin de “sosyal destek” olduğu söylenebilir (Durak Batıgün ve Kılıç, 2011: 2). Sosyal ağlarda uzun süreli ve düzenli olarak iletişim içerisinde olan kişiler bir çeşit “sosyal destek” oluşturur ve burada ait olma ihtiyaçlarını da karşılayabilmektedir (Ögel, 2012). Birey ailesi tarafından sosyalleştirilmezse bu ihtiyacı sanal ortamlar aracılığıyla sohbet odaları, tartışma formları, çevrimiçi oyunlar vb. gibi platformlarda her geçen gün daha uzun süre vakit geçirerek karşılamaya çalışmaktadır (Ögel, 2012).

Dünya Sağlık Örgütüne göre Dünya’da yaklaşık olarak 1,2 milyar nüfusu 10-19 yaşlar arası kapsamaktadır. Bu yaşlarda kişinin hayatında önem verdiği insanlarla kurduğu ilişkilerin niteliği, tutumu, özelemleri, kendisini tanımlarken göz önüne aldığı özellikleri ortaya çıkmaktadır. Kimliğin oluşmasında kişinin ebeveynlerinin, arkadaşlarının, öğretmenlerinin, rol model olarak benimsediği kişilerin büyük ölçüde etkisi olabilmektedir. Aile ilişkilerindeki problemler, arkadaşları ve çevresi

tarafından beğenilmeme, onaylanmama korkusu, sosyal destek eksikliği, yalnızlık, depresif duygu durumları, içe kapanıklık, derslerde başarısızlık, kötümserliğe kapılma vb. gibi durumlar teknolojik cihazların kullanımında bağımlılık oluşması riski oluşturmaktadır (Ektiricioğlu vd., 2020: 52).

Medya teknolojileri bireylere, topluma ve organizasyonlara yeni olanaklar, kolaylıklar, yararlar sağlar ancak bunun yanı sıra tahmin edilemeyen bir takım sorunları, oluşacak yeni tehditleri beraberinde getirir (Heath, 1998: 273).

2.2.6. Ergenlik Dönemi ve İnternet Bağımlılığı

Ergenlik dönemi süresi çocukluktan erişkinliğe geçiş dönemidir ve bu dönemde gençlerde fizyolojik, psikolojik, sosyal yönden birçok değişim ortaya çıkmakta, frontal korteks ve nörobiyolojik sistemler gelişimini tamamlamadığından bilişsel ve duygusal becerilerdeki eksikliklerden kaynaklı kendilerini kontrol altına alabilmede sorunlar yaşanmaktadır (Kwon, 2011: 223-244).

İçerisinde bulundukları hassas gelişim dönemi dikkate alındığında ergenler için teknoloji ve internet kritik bir öneme sahiptir (Doğan, 2013). Ergenlerde teknolojiye olan ilgi diğer yaş gruplarına göre daha fazla olduğu için interneti de daha çok kullanmaktadırlar (Treuer vd., 2001: 283). Ödev ve araştırma yapmak, sosyalleşebilmek, müzik dinlemek, film izlemek, oyun oynamak, pornografi vb. birçok ihtiyaçlarını kolaylıkla karşılayabilmeleri nedeniyle ergenlerin interneti sıklıkla tercih ettiği araştırmalarla desteklenmektedir (Simkova ve Cincera, 2004: 536-539; Li ve Chung, 2006: 1067-1071; Turnalar, 2008). Ergenlere ait farklı alanlardaki bu kullanım sıklığı internet ortamının sahip olduğu olumsuz yönlerden fazlaca etkilenebilme riskini ortaya çıkarmaktadır (Doğan, 2013).

Ergenlik döneminde hissedilen yalnızlık duygusunun internet kullanım ihtimalini arttırdığı düşünülmektedir (Topçu, 2020: 45). Ergenlikte birey kendisi ile ilgili olumlu olmayan düşüncelere sahip kişilerle ve günlük hayatta yaşadığı problemlerle bir savaş halindedir ve sosyalleşmekten kaçınarak yalnızlığı tercih eder (Topçu, 2020: 9). Sosyal ilişkilerinde sorunlar yaşayan ergenler internet ortamında kurdukları arkadaşlıkların daha kolay gerçekleştiğini ve bu nedenle tercih ettiklerini dile getirirler (Topçu, 2020: 3).

Ergenler yaşadıkları çevrede kendilerine ilgi alanları doğrultusunda bir arkadaş çevresi oluşturmakta problem yaşarken sosyal medyanın sağladığı sohbet odalarında yada çevrimiçi oyunlarda aynı ilgi alanlarına, kültüre sahip olan insanlar ile iletişime geçme fırsatını daha rahat bulmaktadır (Düvenci, 2012: 136). Sosyal ağlarda kullanıcıların kendini gizlemek ya da ifşa etmek gibi seçenekler sunulmaktadır bu seçimler bireyden bireye farklılık ve çekicilik göstermektedir (Quercia vd., 2012: 306 -313). Kişiler yüz yüze bir iletişimin olmadığı sanal ortamlarda birbirlerine karşı herhangi bir gerçek sorumluluğa sahip değildir (Doğan, 2013).

İnternet ortamının ergenler tarafından sosyalleşmek ve yalnızlığın giderilebileceği bir araç olarak görülmesi internet bağımlılığı riskini arttırmaktadır (Ceyhan, 2011). Ergenlerin günlük yaşamlarında doyurucu sosyal ilişkilere sahip olamamaları ilişkilerinde mutsuzluk yaşamalarına ve yapay bir dünya olan sanal dünyaya yönelmelerine sebep olmaktadır (Caplan, 2002). Ergeler için internet bağımlılığı ile yalnızlık duygusu ve depresyon arasında büyük bir bağlantı bulunmaktadır (Thatcher ve Goolam, 2005: 793-809; Caplan, 2003: 625-648; Morahan ve Schumacher, 2000: 13-29).

Yapılan araştırmalar ergenlerin sosyal ağları kullanma arzusunu, dinlenme ve uyku gibi temel ihtiyaçlarının üzerinde tuttuğunu ve bu durumun sosyal felaket olduğunu ifade etmektedir (The Telegraph, 2012).

2.2.7. Teknolojinin Olumlu ve Olumsuz Etkileri

Bulunduğumuz yüzyılda gelişen teknoloji günümüz insanının hayatını kolaylaştırmada büyük rol oynamaktadır. Teknoloji alanında gerçekleşen hızlı gelişme günlük hayatımızı kolaylaştırmaya yarayan pek çok ürünü önümüze sunmaktadır. İnternetin her geçen gün kullanım alanı ve işlevselliği büyümüş, iletişim kolaylaşmıştır (Akca, 2014: 126). Ancak yaşamımızı kolaylaştırmak noktasında önümüze sunulan bu ürünlerin yararlarının yanı sıra henüz ergenlik çağında bulunan ortaokul öğrencileri tarafından teknolojinin aşırı ve uygun olmayan kullanımı nedeniyle birçok sorunu da beraberinde getirmektedir. Bu çerçeveden bakıldığında ortaokul öğrencilerinde sıkça görünmekte olan sorunların sebebinin sosyal medya ve internet bağımlılığı olduğu düşünülmektedir. Teknoloji ve internet bağımlılıkları gençlerin sosyal ilişkileri üzerinde olumsuz etkiler yaratırken okul başarılarını ise düşürdüğü bilinmektedir (Cengizhan, 2005: 85).

Günümüzde iletişim süreçlerimizi hızlandıran dijital teknoloji, farklı alanlarda da sağlamış olduğu kolaylıklar ile insan hayatındaki önemini arttırarak ilerlemektedir (Pullen, 2009: 1). Bilgisayar, tablet, cep telefonu, internet, televizyon gibi teknolojik araçların her geçen gün daha fazla geliştirilerek sunmuş olduğu hizmetler bireylerin günlük hayatını kolaylaştırmada büyük rol oynamış ve önemli bir yer edinmiştir (Batur ve Uygun, 2012: 74).

İnsanlar arasındaki iletişim kurma ve bilgi paylaşım yöntemleri gelişen teknoloji ile farklılaşmış, güncellenmiştir (Murray, 2008: 8-12). Seneler öncesinde kütüphane ve medreseler eğitim görmek, bilgi almak hanlar ve mektuplar ise iletişim kurabilmek, haberleşebilmek amacıyla kullanılmaktaydı. Günümüzde ise bu ihtiyaçlarımızı telefon, bilgisayar, tablet gibi cihazların kullanımıyla konumumuzu değiştirmeden konforlu ve kolay bir şekilde sağlayabilmekteyiz (Boyd ve Ellison, 2007: 210-230). Teknolojik alanda hızla gerçekleşen gelişmeler günümüzde insanların yaşam biçiminde büyük değişimlere sebep olmuş köklü ve kalıcı bir biçimde farklılaşmasını sağlamıştır (Ertemel ve Pektaş, 2018: 18).

İnternet sunduğu imkânlarla; giriş imkanının ve kullanılabilirliğinin kolay olması, yüksek kalitede sayıca çok multimedya kaynaklarının olması, sosyalleşmek ve iletişim için kullandığımız çok önemli bir araç olması sayesinde insanların birçok ihtiyacını karşılayarak hayatımızda vazgeçilmez olmayı başarmıştır (Chou vd., 2005: 363-388; Yellowlees ve Marks, 2007: 1447-1453; Taş, 2018: 31). Kişiye içinde bulunduğumuz Dünya da zaman, mekân ve bedensel sınırların ilerisinde bir ortam sunmaktadır (Güzel, 2006: 1). Günümüzde insan yaşamının her alanında yer almaktadır (Meral, 2018: 472-475, Pendergrass, 2017: 2, Anlı ve Taş, 2018: 31). Kullanımı yaşam kalitesini arttırırken aşırı kullanımı fiziksel ve sosyal açıdan bir probleme dönüşebilmektedir (Arslan, 2015; Chou ve Hsiao, 2000: 65- 80). İnternet kullanımı gençler arasında hızla yaygınlaşmış yaşam biçimlerinin değişmesinde büyük etki sağlamıştır (Johansson ve Götestam, 2004: 223-229; Kalkan ve Kaygusuz, 2013).

Yapılan araştırmalar bilgisayar ve teknolojik aletlerin uzun süre kullanımının gelişim çağında olan çocukların bedensel ve fiziksel sağlıkları adına uygun duruş ve oturuş sergilemedikleri durumda iskelet kas sistemlerinde gerçekleşecek hasarlara ve ekrana olan uzaklıklarını uygun şekilde ayarlamazlarsa görme sorunlarının ortaya çıkmasına sebep olduğunu belirtmektedir (Colwell ve Kato, 2003: 149-158). Ayrıca

konuşma becerilerinde gerilemeye, sosyal hayatlarının küçülmesinden kaynaklı özgüvenlerinde azalmaya, arkadaş ortamlarının sınırlı kalması sebebiyle sosyal kaygı seviyelerinin artmasına da büyük etkisi olduğu bilinmektedir (Colwell ve Kato, 2003: 149-158). Bağımlılık derecesine gelen teknoloji kullanımının sınırlandırılması ile karşı karşıya kalan ortaokul çağındaki çocuklarda saldırgan-agresif davranışların arttığı gözlemlenmiştir (Colwell ve Kato, 2003: 149-158).

Yapılan çalışmalarda teknoloji bağımlılığının gençlerde öğrenme üzerinde büyük olumsuz etkilere neden olduğunu ortaya koymuştur (Gorra ve Bhati, 2016; Kakabadse vd., 2009).

Ocak (2019: 93-113), sosyal paylaşım sitelerinde geçirilen zamanın yaşamımıza olan olumsuz etkilerini araştırmak amacı ile 524 öğrenciden veri toplamış katılımcıların vermiş oldukları cevaplar doğrultusunda %45 dersler, %18 arkadaşlar, %16 aile, %13 yaşa uygun olmayan içerik ve %8 sosyal etkinlik azlığı sonucuna ulaşmıştır.

İnternetin günümüzde sağladığı kolaylıklar ve sosyal medya araçları bilgisayar, akıllı telefon gibi teknolojik aletler ile sağlanmaktadır dolayısıyla bu cihazların diğer teknolojik cihazlara göre kullanımını artırmıştır (Yam ve İlhan, 2020: 1). Akıllı telefonların ve bilgisayarların hayatımızda büyük yer kaplamaya başlaması insanların günlük yaşamlarında hızla değişime sebep olmuştur (Ertemel ve Pektaş, 2018: 18). Televizyon, radyo, gazete, dergi gibi bilgi aktarımı sağlayan geleneksel yöntemler artık yerini bilgisayar, cep telefonu gibi mobil tabanlı iletişim cihazlarına bırakmıştır (Ertemel ve Pektaş, 2018: 18). Teknolojinin doğru kullanılması halinde hayatımıza büyük ölçüde kolaylık sağlaması söz konusu iken doğru bir çerçevede kullanılmaması durumunda birçok risk barındırmaktadır (Dinc, 2015: 31). Oluşturduğu risklerin en başında ise teknolojik aletlerin aşırı kullanımının kişilerde teknoloji bağımlılığına yol açabilmesi gelmektedir (Ektiricioğlu vd., 2020: 52).

2.2.8. İnternet Bağımlılığının Sosyal Yaşam Üzerindeki Etkileri

Sağlıklı bir şekilde sosyalleşebilme becerilerine sahip olabilmek ve sosyalleşebilmek bir insanın temel ihtiyacıdır (Şahan ve Çapan, 2017: 892). Eğer bir insan sosyalleşemiyor, etrafında kendisini iyi hissettirecek yeterlilikte sosyal destek bulamıyorsa yalnızlık duygusu hissine kapılabilir ve bu duyguyu hafifletebilme

isteğiyle sanal ortamlara yönelerek internet kullanımını arttırabilmektedir (Uzbaşı, 2016: 1037). Kişi her geçen gün artan bu yalnızlık duygusunun üzerine günlük yaşamında karşılaştığı zorluklardan, sıkıntılardan, kaygılı ve stresli durumlardan kaçış olarak internet ortamına yönelebilmektedir. Bu ortamda bulduğu anlık rahatlama duygusu zamanla internet bağımlılığına dönüşebilmektedir (Özdemir vd., 2017: 127).

Sanal ortam sağlıklı bir kişinin edinmesi gereken sosyalleşebilme becerisine zarar verirken gerçek hayat ile sanal hayat arasındaki farkı ayırt edememe gibi sorunlar oluşmasına da neden olabilmektedir.

Gençler artık aileleri ile evde sohbet ederek zaman geçirmek yerine internet ortamında zaman geçirmeyi tercih ediyorlar. Bu iletişim kopukluğu ailedeki bireyler arasında birçok problemin oluşmasına sebep olmaktadır. Gençlerin aileleri ile iletişimlerinde meydana gelen bu kopukluk ileriki yıllarda ailede kazanılan değerlerimizin unutulması olarak yok olmasına sebep olabilir (Balkan, 2011: 237). Günümüzde gençler birçok beceri ve tecrübeleri aile ve çevresiyle iletişime geçerek geliştirmeye çalışmak yerine internet ortamında sağlamaya çalışmaktadır. İnternet bağımlısı olmayan kişilerin internet bağımlısı olan kişilerle kıyaslandığı bir araştırmada, internet bağımlısı olmayanların daha sağlıklı ve sosyal becerilerinde başarılı, uyumlu oldukları görülmüştür (Yan vd., 2014: 3-11).

Çevresel bilgileri almamıza, seçmemize, depolamamıza, geliştirmemize olanak sağlayan mental süreçleri yeterince olgunlaşmamış kişilerin madde ve ya davranışsal bağımlılık yaşama olasılıkları daha fazladır (Sevinç, 2019: 10). 11 yaşından itibaren kişide sosyal düşünme ve muhakeme becerileri gelişmeye başlamaktadır. Kişide bu yaşlarda oluşabilecek bir internet bağımlılığı ileriki yaşlarında bilişsel fonksiyonlarında meydana gelen zararlara sebep olur. İnternet bağımlısı olan kişiler günlük yaşamlarında gerçeği algılama, somut düşünme gibi konuların yanında ahlâki yönden de gelişimsel problemler yaşamaktadırlar (Kim, 2012).

Türkiye’deki öğrenciler üzerinde yapılan bir araştırmada internet bağımlılığı davranışı yüksek olan öğrencilerin ders başarılarının düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Pektaş ve Mayda, 2018). İnternet bağımlılığının öğrenciler üzerindeki bilişsel fonksiyonlara olan etkisini ve bunun sebebi olarak da derslerdeki başarı durumlarını araştıran bir çalışmada sözel derslerde başarının çok düştüğü sonucuna ulaşılmıştır (Kim, 2012: 37).

2.2.9. İnternet Bağımlılığının Olumsuz Etkileri

İnternet günlük hayatımızın birçok alanında işlerimizi kolaylaştırarak zamandan tasarruf etmemizi sağlamaktadır. Cep telefonu üzerinden bile erişim kolaylığı sağlaması kullanım sıklığımızı arttırmış hayatın günlük akışında otobüs saati, güncel haberler, haberleşme, evrak alıp gönderme vb. birçok işi daha kısa sürede ve bulunduğumuz ortamda yapılabilir hale getirmiştir. İnternetin bu kadar kolay erişilebilir ve gün içerisinde çeşitli ihtiyaçlardan dolayı kullanılıyor olması zamanla farkında olmadan kontrol edilemez bir hal alarak ihtiyacımızın dışında kullanımlara çok fazla zamanın harcanması sağlıksız internet kullanımı olarak adlandırılmaktadır ve bu durumun birçok olumsuz etkileri görülmektedir (Sevinç, 2019: 11; Kılıç ve Durat, 2017: 98; Eşgi, 2014: 809).

İnternet bağımlılığının kalitesiz uyku, yeme bozukluğu problemleri vb. fiziksel problemleri beraberinde getirdiğini ve kişinin okul iş hayatında bozulmalara sebep olduğunu gösteren çalışmalar mevcuttur (Cao ve Su, 2007: 275–281). Tuncay Ayas ve Mehmet Barış Horzum'un (2013) ilköğretim öğrencilerinin internet bağımlılığı ve aile internet tutumu araştırmalarında ve Musa Çetinkaya'nın (2013) ilköğretim öğrencilerinde internet bağımlılığını incelemiş oldukları tez çalışmaları internet bağımlılığının depresyon ve yalnızlık gibi psikolojik sorunlarla ilişkili olduğunu ortaya koymuştur.

Ercan Dalbudak ve arkadaşlarının (2014) Türk üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen internet bağımlılığı şiddetinin dikkat eksikliği, hiperaktivite bozukluğu belirtileri arasındaki ilişki; kişilik özellikleri, depresyon ve kaygının etkisini inceledikleri çalışmalarında internet bağımlılığının depresyon, anksiyete ve psikotizm ile ilişkili olduğunu belirtmiştir.

Yüksel Eroğlu (2016) Üniversite öğrencilerinde problemli internet kullanımı: İlişkisel-karşılıklı bağımlı benlik kurgusu ve dürtüsellik yordama güçleri adlı çalışmasında internet bağımlılığının dürtü kontrol bozukluğu ve obsesif kompulsif bozukluk ile ilişkisinin olduğunu belirtmiştir.

Sosyal fobi, düşmanlık, dikkat eksikliği, hiperaktivite bozukluğu, kişilerarası duyarlılık, fobiler gibi psikolojik sorunlarla internet bağımlılığının ilişkili olduğunu

gösteren çok sayıda araştırmaya rastlanılmaktadır (Ko vd., 2009: 1; Ko vd., 2012: 937; Bernardi ve Pallanti, 2009: 511; Rahmani ve Lavasani, 2011: 275; Shapira vd., 2000: 207–216).

İnternet bağımlılığının ebeveyn tutumlarına göre de farklılık gösterdiği otoriter ailelerin çocuklarının demokratik ailelerin çocuklarına göre bağımlılık düzeylerinin daha fazla olduğu da yapılan araştırmalarda bulunmuştur (Taş, 2018: 36).

Kontrolünü sağlayamadığımız internet kullanımı kişinin ailesi ve arkadaşları arasındaki ilişkiye zarar verdiği gibi psikolojik sağlığını da birçok yönden olumsuz etkilemekte ve yaşamındaki işlevselliği büyük ölçüde zarara uğratmaktadır (Karagözoğlu ve Aslıyüksek, 2017: 31).

2.3. Şiddet

2.3.1. Şiddet Düzeyi

Türkçe’ ye Şiddet olarak geçmiş olan kelimeye Etimolojik olarak bakıldığında Arapça kökenli olup şidda(t), sertlik, katılık, zorluk anlamlarını taşımaktadır. Türk Dil Kurumu’na göre “Bir hareketin, bir gücün derecesi, yeğînlîk, sertlik”tir (<https://www.nisanyansozluk.com/>, <https://sozluk.gov.tr/>). İngilizce de ise “violence” olarak geçmiş olan şiddet kelimesi zorbalık, kaba kuvvet, zarar vermek anlamlarında kullanılmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü (WHO, 2002) şiddeti; “Bireyin kendisine, bir başkasına, gruba, topluma fiziksel güç veya iktidarın kasıtlı tehdit ve/veya gerçek bir eylem olarak bir başkasına uygulanması durumunda maruz bırakılan kişide fiziksel-psikolojik hasar, gelişimin gerçekleşmesini engelleme, yaralanma veya ölüme sebebiyet verme ya da sebep olma olasılığı oluşturacak bir şekilde gücün kasıtlı olarak kullanılması” şeklinde tanımlamıştır (https://www.who.int/whr/2002/en/whr02_en.pdf?ua=1).

Şiddet, kişiye kendi hür iradesi dışında sahip olduğu fiziki ve psikolojik duruma karşı gerçekleştirilmiş bir zorlama durumudur (Kaptanoğlu, 2002: 67). Şiddet olguları yapılan araştırmalara göre kişinin sahip olduğu genetik özelliklerden kaynaklanmamaktadır içerisinde bulunduğu kültürel ve sosyal çevreden kaynaklanmaktadır (Yavuzer, 2011: 47).

Şiddet eğilimi içeren davranışların büyümenin gerçekleştiği sosyal çevreden

öğrenilen davranışlar olduğunu ortaya koyan araştırmalar mevcuttur (Bandura, 1977: 22-36; Meyer ve Farrell, 1998: 461-488). Öğrencilerin şiddete karşı tutumları üzerine yapılan araştırmalarda şiddete eğilim seviyelerinin yüksek olduğunu ortaya koyan çalışmalar çoğunluktadır (Öğülmüş, 1995; Karaman vd., 2003: 250; Durmuş ve Gürkan, 2005: 257; Yavuzer vd., 2009: 29).

Teknolojinin yaygınlaşması ile beraber Ülkemiz de ve Dünya genelinde sanal ortamlarda oynanan çevrimiçi oyunların büyük bir kısmının şiddet ve saldırganlık içeriği barındırması bu durumun normalleşmesine zemin hazırlamakta ve sonuçta çocuk ve gençler hem uygulayıcısı hem de mağduru olmaktadır (Erkek, 2016: 101). Zamanlarının büyük bir kısmını internet, cep telefonu, tablet, çevrimiçi oyun ve sosyal medya hesaplarında geçiren çocuk ve gençler asosyallik, bağımlılık ve siber zorbalık gibi olumsuzluklara maruz kalmaktadır (Korkmaz, 2016: 74). Çocukların oyun ve oyuncak türlerindeki seçimleri medya teknolojilerindeki gelişim ile değişen yaşamla paralel olarak etkilenmektedir (Torun vd., 2015: 28). Oyunlar her geçen gün çocuğun hayatını dijitalleştirerek yeniden inşa etmekte yorgunluk ve stres atmak için boş zamanları değerlendirme aracı olarak kullanılmanın yanı sıra içeriğinde barındırdığı şiddet öğeleriyle, şiddeti çocuğun gözünde normal bir davranış haline getirebilmektedir (Güvendi vd., 2019: 1197). Çocukların kısa veya uzun dönem de şiddet içeriği barındıran oyunların tüketicisi olmaları gerçek hayatta şiddeti bir çözüm, sorun giderme biçimi olarak başvurulabilecek doğal bir davranış gibi görmelerine sebep olmaktadır (Karaaslan, 2015: 806). Bilgisayar oyunu oynama süresi arttıkça anti-sosyal saldırganlık da artmaktadır (Kars, 2010: 1). Oynanan oyunların içeriği ve çocuğun kullanım süresi kendisine ve çevresine karşı olumsuz davranışlar sergilemesine sebep olmaktadır (Torun vd., 2015: 28). Çocuklarda görülen saldırganca davranışlara kazanma/kaybetmeye dayalı şiddet içerikli oyunların etkili olduğu görülmektedir (Burak ve Ahmetoğlu, 2015: 363). Güvendi ve arkadaşlarının (2019: 1209) ortaokul öğrencilerinde dijital oyun bağımlılığı ve saldırganlık üzerine yaptıkları araştırmada dijital oyun bağımlılığı ve saldırganlık düzeyleri arasında yüksek düzeyde ilişki saptanmıştır.

Öğrencinin okula devamlılığı, derslere katılımı, okul aktivitelerindeki çabası gibi olumlu davranışlar ve okul çevresi ile kurulan iletişim, psikolojik bağlantılar öğrencinin okula bağlılığı olarak tanımlanır (Önen, 2014: 221). Yapılan araştırmalar akademik başarı ile okula bağlılık arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya

koymuştur (Klem ve Connell, 2004: 272; Yılmaz, 2016: 408-411). Okula bağlılık ergenlik problemlerini de azaltmaktadır (Skinner vd., 2008: 765). Ayrıca okula bağlılık ile okul devamsızlık problem, şiddet ve saldırgan davranışlarda bulunma arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığını ortaya koymuş olan çalışmalar da bulunmaktadır (Somers ve Gizzi, 2001: 3-11; Sağlam, 2016: 1241). Okulun bireyin bütünsel gelişimine sağladığı olumlu destek ile öğrencide suç işlemeye yönelme, depresyon, onaylanmayan şiddet içerikli davranışların ortaya çıkma olasılığını azaltarak koruyucu bir etken görevi gördüğü bilinmektedir (Jackson ve Warren, 2000: 1441-1457). Bireyin okulda yaşadığı herhangi bir probleme karşı öğretmenlerinden ve arkadaşlarından göreceğı destek kendisinin değer gördüğüne, önemsendiğıne dair inancını güçlendirecektir (Mishna vd., 2004: 449-468). Literatürdeki araştırmalar sosyal destek gören bireylerin yaşamış oldukları stresli durumların daha rahat üstesinden gelebildiğini ortaya koymuştur (Callaghan ve Morrissey, 1993: 203-210). Olumlu yaklaşım içerisinde olan kişiler kendilerine sağlıklı bir sosyal çevre oluşturabilmekte başarılıdırlar ve yapılan araştırmalar bu kişilerin şiddet, saldırganlık, zorbalık, öfke gibi davranışlardan uzak durduğunu ortaya koymuştur (Avcı, 2010: 67; Çokdolu, 2013: 15; Kakcı, 2009; Karababa ve Dilmaç, 2015: 1151). Öğrencilerin onaylanma düzeyleri yükseldikçe akademik erteleme davranışlarında azalma, öğrenme sürelerinde ve motivasyon düzeylerinde yükselme, akran ilişkilerinde daha başarılı olma gibi olumlu ilerlemeler görölmektedir (Yiğit ve Dilmaç, 2011: 172; Tanrıseven ve Dilmaç, 2013: 21-36; Erden ve Yılmaz, 2016: 408-411). Öğrencinin okuldaki akranlarından ve öğretmenlerinden aldığı sosyal destek okula bağlılık düzeyleri ile pozitif role sahiptir (Karababa vd., 2018: 276). Sağlam ve İkiz (2017: 1236-1237), ortaokul öğrencilerinin şiddet eğilimleri ile okula bağlılık düzeyleri arasındaki ilişki üzerine yapmış oldukları araştırmalarında öğrencilerin okula bağlılık düzeyleri azalma gösterdikçe şiddet eğilimlerinin arttığı sonucuna varmışlardır.

2.3.2. şiddet Türleri

şiddet kişinin kendi gücünü açan bir durumdur; başkasına karşı fiziksel ya da sosyal yönden zarar verme tehdidi bulunduran öldürme, sakat bırakma ya da yaralama gibi eylemleri içeren davranışlardır (Ünsal, 1996: 29-36). Bu durumda şiddetin vermiş olduğı zarar ile kullanılan güç miktarı ilişkilendirilebilir. Araç olarak

kullanıldığında; amaca ulaşmak için şiddet yolu ile bir başkasının zarar görmesine neden olunabilir ya da caydırıcı bir etki yaratması için kullanılabilir. Amaç olarak kullanıldığında ise şiddet, bireysel ya da bir topluluğu içine alan sonucu düşünülmeden yapılan bir kahramanlık eylemi gibi düşünülür (Ayan, 2006: 191).

Şiddet ve sağlık konulu DSÖ raporunda şiddet üç başlık altında sınıflandırılmıştır. Rapora göre; kişinin kendisine yönelik var olan şiddet, kişiler arası şiddet ve kolektif şiddet olmak üzere bu üç geniş başlığa yer verilmiştir (DSÖ, 2002).

2.3.2.1. Kendine Yönelik Şiddet

Kendine yöneltmiş şiddet, kişinin intihar davranışları ve kendisine zarar veren davranışlar olmak üzere ikiye ayrılır. Kişinin intihar davranışları, intiharı içeren düşünce, girişim ve davranışları kapsamaktadır. Kişinin kendisine zarar veren davranışları ise aynı zamanda araştırmalarda kendini kötüye kullanma olarak da ifade edilmektedir, bedenini kesme, yaralama, bedeninin ihtiyaçlarını görmezden gelme ihmal vb. davranışlardan oluşmaktadır (Yalçın, 2015: 8).

Yapılan araştırmalarda erkek intihar oranları, kadın intihar oranından daha yüksek çıkmış, Çin ve Bangladeş'te kadın intihar oranları erkek intihar oranlarına göre yüksek çıkmıştır. Bazı ülkelerin intihar hızlarına göz atacak olursak; (100.000'de) Letonya 17,4, Macaristan 15,7, Japonya 15,4, Kanada 10,4, İsrail 5,4. Açıklanan resmi rakamlara göre Türkiye'de 2002 ile 2018 yılları arasında 50.378 kişi intihar nedeni ile hayatını kaybetmiştir. (https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0ntihar_oran%C4%B1na_g%C3%B6re_%C3%BClkeler_listesi). Yıllara göre değişen intihar istatistiklerine bakıldığında, Türkiye'de intihar ederek hayatını kaybeden kişi sayısı 2020'de yapılan bir araştırmada günde ortalama 9 kişi sınırını aştığı ayrıca intihar girişimi sayısının ise 40.000 ile 150.000 arasında olduğu sonucuna ulaşılmıştır (<https://www.evrensel.net/haber/434018/intiharlar>).

2.3.2.2. Kişiler Arası Şiddet

Kişiler arasında yaşanan şiddetin nedeni fiziksel, cinsel veya psikolojik olabilir. Aile ve akraba ilişkilerinde gerçekleşen şiddet ile toplumda tanınmış ya da yabancı

kişilerden görülen şiddet olmak üzere ikiye ayrılır. Aile ve aile üyeleri arasında meydana gelen şiddet çoğunlukla evde gerçekleşen çocuk istismarı, yaşlı bireylere uygulanan istismar ve eşler arasında gerçekleşen şiddeti kapsamaktadır. Toplumda tanıdık ya da yabancı kişiler tarafından görülen şiddet biçimi ise sokak, okul, iş yeri, yaşlı bakım evleri, hastane, hapishane vb. gibi her ortamı kapsamaktadır ve birçok şekilde karşımıza çıkmaktadır (Yalçın, 2015: 9).

DSÖ 2002 yılında 18 yaşın altında olan 150 milyon kız, 73 milyon erkek çocuğun rızaları dışında cinsel yada fiziksel temas içeren cinsel şiddete maruz kaldığını açıklamıştır (DSÖ, 2004).

TÜİK (2013) verilerine göre 2012 yılında cinsel suçlar ile güvenlik birimine getirilen 11 yaşın altında 183 erkek, 14 kız; 12-14 yaş arası 723 erkek, 44 kız ayrıca öldürme suçu ile birime getirilen 11 yaş altında 37 erkek, 19 kız; 12-14 yaş arasında ise 83 erkek, 18 kız çocuğun bulunmakta olduğunu açıklamıştır. Kişiler arası şiddet türünde elde edilen verilere bakıldığında ortaokul öğrencilerini kapsayan yaş grubunda sonuçlar üzücü boyutlara ulaşmıştır.

2.3.2.3. Kolektif Şiddet

Kolektif şiddet; sosyal şiddet, politik şiddet ve ekonomik şiddet olmak üzere kendi içerisinde üç ana başlığa ayrılmaktadır. Planlı ve belirli sosyal amaçları destekler nitelikte gerçekleştirilen şiddet kolektif şiddete girmektedir ayrıca teröristlerin gerçekleştirdiği saldırılar, büyük grupların organize bir şekilde gerçekleştirdiği nefret suçları ve suç örgütleri tarafından gerçekleştirilen şiddeti de kapsamaktadır (MEB Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2007).

Öğrenciler arasında en çok görülen şiddet davranışları; arkadaşının malına göz dikme ya da maddi bir çıkar sağlayabilmek adına şiddete başvurma, uyuşturucu suçları ve hissettiği güçsüzlüğe dayalı olarak öfke ile ortaya çıkan sosyal-ilişkisel şiddet olmak üzere üç ayrı şekilde meydana gelmektedir (Kızmaz, 2006).

TÜİK (2013) verilerine göre 2012 yılında çevreye karşı işlenen suçlar ile güvenlik birimine getirilen 11 yaşın altında 32 erkek, 9 kız; 12-14 yaş arası 25 erkek, 3 kız ayrıca toplumsal olaylara karışma nedeni ile birime getirilen 11 yaş altında 8 erkek; 12-14 yaş arasında ise 202 erkek, 9 kız çocuğun bulunmakta olduğunu açıklamıştır.

Kolektif şiddet türünde ortaokul öğrencilerini kapsayan yaş grubu verilerine bakıldığında sonuçlar çocuklarımızın geleceği adına gerekli önlemler alınmadığı takdirde problemli bireylere dönüşmelerinin kaçınılmaz olduğunu göstermektedir.

2.3.3. Şiddeti Ortaya Çıkaran Risk Faktörleri

Şiddet birçok farklı sebepten dolayı toplumun her kesimini ciddi şekilde etkilemektedir (Angkaw, 2006). Şiddet davranışları gözlemlenen kişilerin bu tepkileri göstermesinin altında birçok etki yatabilmektedir. Kişinin şiddete başvurmasında sahip olduğu kişilik özelliklerinin etkisi kadar çevresindeki risk faktörlerinin de etkisinin olduğu göz ardı edilmemelidir. Kişinin içerisinde bulunduğu çevresel risk faktörleri yaşamış olduğu problemin başlangıcını, yoğunluğunu ve devam etme süresindeki uzunluğu etkilemektedir (Page ve İnce, 2008: 81-94).

Şiddet olaylarının Dünya’da ve Ülkemizdeki okullarda her geçen gün artarak yayılmaya devam ettiği yazılı ve görsel sosyal medyada karşımıza çıkmaktadır. Öğrencinin şiddet davranışı eğilimi göstermesine; ailesine ait sorunlar (aile içi şiddet, ebeveynlerin boşanmış olması, ebeveynlerden herhangi birinin kaybedilmiş olması, ekonomik sıkıntılar vb.), yanlış arkadaşlıklar kurma ve özentilik, benlik denetiminde gösterilen zayıflık, uyuşturucu madde kullanma, arkadaşları ve ailesi arasındaki iletişimde kopukluk, okul başarısızlığı gibi çok sayıda faktörün etki ettiği göz ardı edilmemelidir (Kızmaz, 2006). Ayrıca öğrencinin eğitime devam etmekte olduğu okulun kültürü ve iklimi, okul çalışanlarının ve öğrencinin sahip olduğu özellikler, okulun sahip olduğu sosyal ve fiziksel özellikler okuldaki şiddet içerikli davranışların ortaya çıkmasına etkili olmaktadır (Yavuzer, 2011).

Şiddetin nedenlerinin daha iyi anlaşılabilmesi için Dünya Sağlık Örgütü (WHO) (2002); kişisel risk faktörleri, aileye ait risk faktörleri, akran ve okulla ilgili risk faktörleri, çevresel ve bölgesel risk faktörleri olmak üzere dört ana başlık altında ekolojik bir model oluşturmuştur.

2.3.3.1. Kişisel Risk Faktörleri

Risk davranışlarının en çok görüldüğü dönemler ergenlik ve genç yetişkinlik

dönemleridir. Şiddet kişinin çocukluk yıllarından itibaren başlayarak her geçen yıl ilerleyerek devam eden bir davranış türüdür (Erçetin, 2006).

Kişinin şiddet içeren davranışlarda bulunmasının; eğitim durumu, geçmişine ait olumsuz olaylar (ihmal, istismar vb.), sahip olduğu psikolojik rahatsızlıklar, sosyal ilişkilerinde yaşadığı problemler, yaşadığı yoksunluklar vb. gibi pek çok sebebi vardır (WHO, 2002). En önemli kişisel risk faktörü ise çocukluk döneminde meydana gelen olumsuz, gelişimi engelleyecek nitelikteki durumlardır (Hill vd., 2000: 176-186). Yapılan araştırmalar erkek çocukların, kız çocuklarına göre şiddet davranışlarına daha yatkın olduklarını ifade etmektedir (WHO, 2002).

2.3.3.2. Aileye Ait Risk Faktörleri

Çocuklar yaşamları boyunca bulundukları ortamlarda hem olumlu hem de olumsuz davranışlara tanık olarak gelişir ve sosyalleşirler. Bir çocuk için sahip olduğu aile kritik öneme sahiptir. Çocukluk döneminde aile içerisinde şiddete maruz kalan ya da şiddet davranışlarına şahit olarak büyüyen kişiler ileriki yaşlarında şiddete daha çok eğilim gösterirler (Herrenkohl vd., 2000: 176-186).

Anne baba çocuklarının gün içerisinde yaptıklarından haberdar olmalıdır. Çocuğun aile içerisinde sevgi ve saygı görememesi, ailenin çocuğa karşı göstermiş olduğu yanlış tutum, anne baba ve ailenin diğer bireyleri arasında var olan iletişim kopukluğu, ebeveynlerin olumsuz davranışlara sahip olması ve ya evlilik çatışması yaşıyor olması, ebeveynlerden herhangi birisinin hayatta olmaması, çocuğun ebeveynlerden herhangi birisinden yeterli ilgiyi görememesi, ebeveynlerin herhangi bir sağlık problemine sahip olması ileriki yaşlarda kişide şiddet davranışlarının ortaya çıkmasına sebep olan aileye ait risk faktörleridir (WHO, 2002; UNICEF, 2003; Dahlberg ve Potter, 2001: 259).

2.3.3.3. Akran ve Okulla İlgili Risk Faktörleri

İçinde bulunduğumuz yüzyılda şiddet olayları hayatımızın her alanına iyice yerleşmiş olup her geçen gün artarak devam etmektedir ve toplumun önemli kurumlarından olan okullarda kaygı verici boyutlara ulaşmıştır (Akman, 2010). Öğrencilerin okulda yaşadıkları şiddet olaylarının başarı düzeylerini, yaşam

kalitelerini ve geleceğe bakış açılarını negatif yönde etkilediği göz önüne alınarak şiddete yönelik davranışların, eğilimlerin en aza indirilmesi sağlanmalı okul ortamının öğrenciler üzerindeki etkisi önemsenmeli ve göz ardı edilmemelidir (Sağlam ve İkiz, 2017: 1236-1237). Öğrencinin okul ortamındaki kişiler ile ilişkisindeki kalite, performansını ve katılımını etkilemektedir (Certel vd., 2014: 32).

Öğrencilerin birbirlerine ve okuldaki yetişkinlere uyguladıkları şiddet olayları her geçen gün artmaktadır (Gültekin, 2011: 180-191). Ülkemizde son yıllarda okulda öğrenciler arasında saldırganlık, şiddet, yaralama olayları çok sayıda meydana gelmekte ve sosyal medyada sıklıkla karşımıza çıkmaktadır (Yavuzer ve Üre, 2010: 389). Okullarda meydana gelen şiddet olayları eğitim ve öğretim kurumunda fonksiyonel işleyişi azaltarak belirli bir düzeyde aksamasına sebep olabilir (Sağlam, 2009).

Şiddete maruz kalan öğrenciler içinde bulundukları durumu ailelerine anlatmakta zorluk çekebilirler ancak davranışlarından yolunda gitmeyen bir şeyler olduğu fark edilebilmektedir. Örneğin; öğrenci okula gidip dönerken korkabilir ve bu sebeple yolunu değiştirebilir, okula gitmemek için size yalvarabilir ya da servisi kullanmamakta ısrar edebilir, sabahları kendisinin rahatsız olduğunu iyi hissetmediğini söyleyerek okula gitmek istemediğini belirtir veya gitse de okuldan kaçabilir, okul ödevlerini yapma konusunda çok isteksizdir, eve okul giysileri ve eşyaları zarar görmüş bir şekilde gelebilir, ailesinde bulunan üyelere karşı hırçın davranışlar sergileyebilir, zorbaya verebilmek için ailesinden sürekli olarak para isteyebilir veya çalabilir, karşılaştığı zorba okulda yemeğini alabilir, dökebilir bu sebeple eve aç gelebilir, zorbadan korktuğu tehdit altında olduğu için ailesine içinde bulunduğu durumu açıklamakta güçlük çekebilir, içine kapanabilir, kekeleme başlayabilir ve kendisine olan güvenini kaybedebilir, sürekli kaygılı davranışlar sergiler ve iştahında belirgin bir azalma görülebilir (Kepenekçi ve Çınkır, 2003: 239-240). Okullarda bu tarz problemlerle karşılaşan öğrenciler olduğunu ortaya koyan araştırmalar mevcuttur (Stevenson ve Smith, 1989; Pişkin, 2002: 531; Durmuş ve Gürkan, 2005: 256). Şiddet eğilimli zorba öğrencilerin okul ile ilgili beklentilerinin düşük olması aynı zamanda sıklıkla okul kurallarını ihlal ettikleri durumlar karşısında kaygı duymadıkları ve öz saygı düzeylerinin yüksek olduğu yapılan araştırmalarca ortaya koyulmuştur (Stevenson ve Smith, 1989; Olweus, 1993: 1-23; Fitzgerald, 1999; Elliot, 1997).

Hayvanlara yöneltmiş şiddet davranışları da okulda şiddet kavramının içerisinde değerlendirilmektedir (Öğel vd., 2006: 10). Öğrencilerin bazılarının da kendilerini rahatlattığına inandıkları için okul eşyalarına bilerek ve arzulayarak zarar verdikleri araştırma konusu olmuştur (Durmuş ve Gürkan, 2005: 257). Okulda şiddet, okulun içerisinde veya çevresindeki alanlarda meydana gelen kişilere, hayvanlara, doğaya, eşyalara, canlı cansız varlıklara yöneltmiş şiddet biçimlerinin ortak adı olarak tanımlanabilir (Arslan, 2015: 2).

Dünya’da ve ülkemizin birçok şehrinde bulunan okullarda ortaya çıkan şiddet olayları her geçen gün artmaktadır (Arslan, 2015: 1). ABD’de son 2015-2000 tarihleri arasında yapılan araştırmada okul çağındaki çocukların arasında %142 oranında bir şiddet artışı görülmüştür (Gözütok, 2008: 25). Ülkemiz genelinde gerçekleştirilen araştırmalar okullarda ortaya çıkan şiddet ve saldırganlık olaylarının önem verilmesi gereken bir boyutta olduğunu ortaya koymuştur (Öğülmüş, 1995; Pişkin, 2002; Karaman vd., 2003: 250; Durmuş ve Gürkan, 2005: 257; Yavuzer vd., 2009). Ülkemizde okulda yaşanan şiddet olayları ile ilgili hemen hemen her gün yazılı, görsel veya sosyal medyada haberler çıkmaktadır (Arslan, 2015: 1). Alınan önlemlere rağmen okullarda şiddetin tırmandığına dair araştırmalar mevcuttur (Durmuş ve Gürkan, 2005: 265; İnan, 2005: 161; Terzi, 2007: 73; Solak, 2007; Çubukçu, 2012: 89).

2.3.3.4. Çevresel ve Bölgesel Risk Faktörleri

Toplumsal değişim her geçen gün hızlanarak ilerleyişine devam etmekte; çocuklar, gençler ve öğrenciler kendilerinden beklenenler konusunda tutarsızlıklar ve boşluklar yaşamakta bu durum ise davranışlarını oluşturacak kuralları belirleyebilmede karışıklık yaşatmaktadır (Norşenli, 2009).

Ergenlik ve erinlik döneminde gerçekleştirilen şiddet davranışlarının temelinde aile ve arkadaş çevresinin etkisi olduğu kadar içinde yaşanılan toplumun da etkisi bulunmaktadır. İçerisinde yaşanılan toplumun sahip olduğu sosyokültürel ve sosyoekonomik düzey, toplum içerisinde gerçekleşen şiddet olaylarının gerçekleşme sıklığı ve bu olaylara karşı gösterilen tepki, zararlı madde olarak bilinen maddelere kolaylıkla ulaşım imkânı gencin şiddet davranışlarını etkilemektedir (Dahlberg, 1998: 259-271).

İçerisinde yaşanan toplumun sosyoekonomik düzeyinin düşük olması, aile bireyleri arasında yaşanan şiddet olaylarına şahit olunması, televizyon ve internette birçok şiddet olayına maruz kalınması, zararlı madde olarak bilinen maddelere ulaşımın kolay olması Dünya Sağlık Örgütüne (2002) göre çevresel ve bölgesel risk faktörleri arasında sayılmaktadır.

2.3.4. Şiddetin Etkileri

Aile içerisinde, okulda, arkadaş çevresinde, bulunduğu sosyal ortamda ve akrabalar arasında yaşanan şiddete tanıklık eden ya da maruz kalan çocuk psikolojik olarak yaşam boyu etkilerini taşımaktadır. Böyle bir ortamda büyüyen çocukların yaşadıkları sıkıntılar çocukluk dönemiyle sınırlı kalmaz ve ilerleyen yıllarda psikolojik, sosyal, duygusal ve bilişsel açıdan daha büyük problemlere neden olur (Bilgel, 2002: 67-76).

Şiddete maruz kalma ya da tanıklık etme çocuğun içerisinde bulunduğu gelişim dönemine göre farklılık göstererek öğrenme becerilerinde ve gelişiminde olumsuzluklara sebep olmaktadır. Bu problemi yaşayan çocuklarda; hayatının her evresinde konsantrasyon bozuklukları, dikkatini toparlayamama, akademik hayatta başarısızlık, arkadaş ilişkilerinde olumsuzluklar, sosyal ortamdan geri çekilme, ciddi derecede agresif ve dürtüsel davranışlar, uyku ve yeme problemleri, intihar eğilimleri gibi sorunlar ortak olarak görülmektedir (Bulut, 2008: 23-38).

Bir öğrencinin en temel hakkı olan kendini güvende hissetme ihtiyacı, okullarda şiddet olaylarının son zamanlarda sıklık kazanması ile zedelenmiş, zarar görmüştür (Cowie, 2006).

2.3.4.1. Bedensel Etkileri

Fiziksel şiddete maruz kalan çocukların vücutlarının çeşitli yerlerinde morluk, şişlik, darbe sonucu iç ya da dış organlarda meydana gelen işlevsel problemler şiddetin bedensel etkileri olarak adlandırılır ve çocuğun gelişiminde gelişimsel ve ruhsal açıdan büyük geriliklere sebep olur (Bilgel, 2002: 67-76).

Şiddetin çocuklar üzerindeki bedensel etkileri arasında; alt ıslatma, konuşma

becerisinde problemler (kekeleme vb.), etrafında olup bitenlere karşı ilgisizlik, uyku problemleri az ya da çok uyuma, uykuya dalmada güçlük, kâbus nöbetleri ağlayarak uyanma, öfke nöbetleri, parmak emme, tehlikeli davranışlarda bulunma gibi davranışlar yer almaktadır (Tüter, 2015).

İlerleyen yaşlarda çocukların okul başarısında da problemler yaşaması, arkadaş ilişkilerinde problemler, zararlı madde alışkanlıkları ve cinsel istismar, sapkınlıklar beklenen problemler arasındadır (Akdağ, 2008).

2.3.4.2. Ruhsal Etkileri

Şiddete maruz kalan çocukların yaşadığı en büyük problem ruhsal problemlerdir. Ruhsal problemler sessizce ilerleyerek çocuk üzerinde çok derinlere işler bu da fark edildiğinde tedavi edilmesini ve ortadan kaldırılmasını zorlaştırır (Bilgel, 2002: 67-76).

Sevgisizlik, şiddeti benimseme, psikiyatrik problemler, içinde yaşadığı duyguları adlandıramama, karışıklık yaşama, kendisini ifade edememe, kızgınlık, depresyon, duygularını uç noktalarda yaşama çaresizlik, güvensizlik, özgüvenini kaybetme vb. davranışlar şiddetin çocuklar üzerindeki ruhsal etkileri arasında yer almaktadır (Tamer ve Gökler, 2004: 82-86).

Şiddet; şiddete maruz kalan ya da tanıklık eden çocuklar üzerinde olumsuz birçok farklı duygu uyandırır ancak bunlar arasında en önemlisi korku duygusudur. Şiddeti yakından tanıyan bu çocuklar hissettikleri korku duygusundan kurtulamadıklarını ve kendilerini sürekli olarak endişelendirdiğini dile getirmişlerdir (McGee, 2003).

Şiddetin insanlar üzerinde oluşturduğu en önemli ruhsal etkisi ise öğrenilmiş çaresizliktir (McCue, 2008). Sürekli olarak şiddete maruz kalmış ve bu durumdan kurtulmak için denediği yollarda başarısız olmuş kişide yaşadıklarından dolayı endişe, korku artış gösterir sonuç olarak da öğrenilmiş çaresizlik duygusuna teslim olurlar. Bu kişiler özgüvenlerini kaybeder içerisinde bulundukları durumdan çıkamayacaklarına ve kimsenin onlara yardım edemeyeceğine inanır, şiddeti kabul ederler (McCue, 2008; Sobsey, 2007).

2.3.4.3. Sosyal Etkileri

Şiddet uygulayan kişilerin geçmişine bakıldığında genellikle kendilerinin de şiddet mağduru oldukları görülmüştür. Geçmişinde şiddete maruz kalan ya da tanıklık eden bu kişilerin gelecekte de şiddeti başkasına uygulayan kişi olmaları, özgüven eksikliği, yetersiz duygulara kapılma ve başkaları ile iletişim kuramama problemlerine sahip olduklarından gelecekte yalnız kalmaları kaçınılmaz olur (Kitiş ve Bilgici, 2007: 9).

Şiddetin gençler üzerinde oluşturduğu olumsuz sosyal etkileri; şiddet davranışları gösterdiği için etiketlenme, dışlanma, öfke kontrolünü sağlayamama gibi nedenlerden dolayı iletişim kurmada beceri eksikliği, sürekli okulda problem yarattığı için okuldan uzaklaştırılma veya atılma, sık sık sağlık sorunları ile karşılaşma, olumsuz davranışları nedeniyle yaşadıkları yasal sorunlar, evdeki sorunların üstesinden gelemeyerek sokakta yaşama, kendilerine olumlu rol model belirleyemedikleri için ruhsal ve davranışsal sorunlar yaşama, olarak kendini gösterir (Ögel vd., 2006: 12).

2.3.5. Ergen Şiddeti

Ergenlik, çocukluktan erişkinliğe doğru ilerlerken psikolojik, fizyolojik ve sosyal değişikliklerin yaşandığı kişinin duygularında, düşüncelerinde ve davranışlarında dengesizliklere sebep olan stresli bir dönemdir (Güvendi vd., 2019: 1196). Ergenlerdeki öfke denetimi, çatışmalar, iletişim ve problem çözme gibi yaşamsal becerilerdeki yetersizlikler dönemin en büyük problemlerindendir (Güvendi vd., 2019: 1196). Ergenler bu dönemde karşılaştıkları çeşitli sorunlara karşı yaşam becerilerindeki yetersizlik ve gelişimsel zorluklarından dolayı saldırgan ve öfkeli davranışlarda bulunabilir (Yavuzer, 2011: 46).

Ergen şiddetinden bahsedilirken ailesel etkenler kritik öneme sahiptir. Çocuğun ailesinden sevgi ve destek görmemesi, sağlıklı bir aile birliği olmaması, aile içerisinde şiddete maruz ya da tanık olması, ebeveynlerin denetiminin yetersizliği, ebeveynlerin suça ve şiddete yönelik geçmişi ileride çocuğun şiddete yönelmesine sebep olan ailesel etkenlerdendir (Çuhadaroğlu, 2006; Özcebe, 2006; USA School Violence Resource Center, 2002).

Ergenlik dönemi ortaokul öğrencilerini de bulundukları yaş aralığı nedeniyle içine

almaktadır (Törüner ve Büyükgönenç, 2012). Ortaokul öğrencileri ergenlik dönemi sürecinde bir yandan kendisini yetişkin gibi görüp davranışlarını çevresindeki büyüklere göre ayarlamaya çalışırken diğer yandan çocukluklarını yaşamaktadır (Öztürk, 2007).

2.3.5.1. Ergen Şiddeti İçin Riskli Davranışlar

Ergen şiddetine yol açan riskli davranışlar; akran zorbalığı yapmak, fiziksel kavgalara katılmak ve yaralayıcı, kesici, delici nitelikte alet taşımaktır. Literatürdeki çalışmalara bakıldığında öğrencilerin yarısından çoğu kavgaya karıştıklarını belirtmişler ayrıca erkek çocukların kavga etme olasılığı kız çocuklara göre daha fazla çıkmıştır (Kann vd., 2017; 3-9; Parrilla vd., 1997; 146-149). Zorbalık, fiziksel kavga dünya genelinde çok yaygındır (Q'Moore vd., 1997; 141-169; Currie, 1998). Leober ve Burke (1993) 27 ülkede yıkıcı çocuk davranışları üzerine yapmış oldukları araştırmada, katılım gösteren ülkelerin yarısından çoğunda 13 yaşındaki çocukların kısa bir dönem de olsa zorbalık yaptığı sonucuna ulaşmışlardır.

2.3.5.2. Ergen Şiddetinin Dinamikleri

Ergenlik ve gençlik dönemi şiddet dâhil birçok davranış kalıplarının zamanla kişide değişiklik gösterdiği bir dönemdir. Kişi zaman geçtikçe göstermiş olduğu şiddet içerikli davranışların hangi koşullar altında meydana geldiğini ve bu durumun önüne geçmek için ne gibi önlemler alması gerektiğinin de farkına varmaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri'nde 1976 da yapılmış olan Ulusal Egemenlik Araştırması sonuçlarına göre 11-17 yaşlarından 27-33 yaşlarına kadar gözetimde tutulan ergenlerin sadece küçük bir bölümünün yetişkinlik döneminde şiddet davranışlarını sürdürmeye devam ettiği, katılımcıların dörtte üçünün 1-3 yıl sonrasında şiddet içeren davranışlarını bıraktığı görülmüştür (Fagan ve Browne, 1994).

2.3.5.3. Ergen Şiddetine Yol Açan Risk Faktörleri

Ergenler akranlarının ve arkadaşlarının etkisinde kalarak dürtü kontrollerini

kaybedip yaşadığı diğer olumsuz çevre koşullarının da etkisi ile fiziksel güç gerektiren şiddet içerikli saldırganca davranışlarda bulunabilirler. Bu olumsuz risk taşıyan davranışları sıklıkla aile içinde yaşamış oldukları problemlerden, akranlarından ve çevrelerindeki ilişkilerinden etkilenerek gösterebilir.

Ergen şiddetine yol açan risk faktörlerine bakıldığında; bireysel risk faktörleri, biyolojik özellikler, psikolojik ve davranışsal özellikler, akran etkileri, İlişki faktörleri, aile faktörü, topluluk faktörleri, çeteler, silahlar ve uyuşturucular, sosyal entegrasyon, toplumsal faktörler, demografik ve sosyal değişiklikler, gelir eşitsizliği, politik yapılar, kültürel etkiler, kültürel normlar (inanç ve tutumlar) yer almaktadır (Gözü Pirinçcioğlu, 2021; 22-35).

2.3.5.4. Şiddetin Ergen Sağlığı Üzerindeki Etkileri

Şiddete maruz kalan ya da şiddete tanıklık ederek büyüyen bir çocuğun ergenlik döneminde karşılaşacağı en büyük olumsuz etki gelecekte şiddeti uygulayan istismarcılar arasında olma olasılığıdır.

Vahip ve Doğanavşargil (2016), Aile içi Fiziksel Şiddet ve Kadın Hastalarımız adlı çalışmalarında çocukluk döneminde fiziksel şiddete maruz kalmış olanların kendi çocuklarını istismar etme durumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Şiddete tanıklık ederek büyüyen çocuklar ergenlik dönemlerinde depresyon, kaygı bozukluğu, sosyal ilişkilerinde problemler, zararlı madde kullanımı, aile ile olan çatışmalar nedeni ile evden kaçma ve intihar düşüncesi gibi birçok olumsuzluk yaşarlar zamanla suça eğilim gösterirler (Polat, 2001; 107-114: Gürsoy, 2010: Kapıcı, 2004; 1-13).

Sağlıklı ilişkilerin yaşandığı, sevgi ve saygıya dayalı aile ortamı içerisinde yetişen gençlerimizin kendisini kabul etme düzeyi yüksek, okul, iş vb. sosyal ilişkilerinde başarılı ve bağımsız bireyler oldukları gözlemlenmiştir. Sağlıklı ilişkilerin olmadığı bir aile ortamında yetişen sürekli olarak reddedilen, kısıtlanan gençlerin ise ileriki yaşlarında kendilerine fiziksel zararlar veren, içine kapanık, sosyal ilişkileri zayıf ve çevresindekilere karşı saldırganca davranışlarda bulunan kişilere dönüştükleri saptanmıştır (Ovacık, 2008).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Bu çalışma ortaokul öğrencilerinde akademik erteleme eğiliminin internet bağımlılığı ve şiddet düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Ayrıca ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeyleri ile akademik erteleme ve şiddet düzeylerinin demografik özelliklere (yaş, cinsiyet, sınıf düzeyi, akademik açıdan kendini değerlendirme, sadece sanal dünyada tanıştığı gerçekte tanışmadığı arkadaşı olup olmaması, sahip olunan sosyal medya hesabı sayısı) göre anlamlı bir ilişki / farklılık olup olmadığı da incelenmiştir. Tez çalışmamızda araştırmanın amacına hizmet edecek şekilde Nicel araştırma yöntemi takip edilecektir. Araştırmaya ilişkin yöntemin anlatıldığı bu bölümde; araştırmanın yöntemi, modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları, veri toplama süreci ve verilerin analizi ele alınmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme davranışları, internet bağımlılıkları ve şiddete yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmanın korelasyon türü ilişkisel tarama modelindedir. Tarama modelleri, geçmişte geçerli sayılan ya da günümüzde geçerliliğini koruyan bir durumu, olduğu gibi tarif edebilmeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırma konusu meydana gelen olay, kişi veya nesneyi içinde bulunduğu şartlarda ve olduğu biçimde tanımlamaya çalışılır. Herhangi bir sebepten dolayı sonuçların değişiklik gösterebileceği bir düzenleme girişimi gerçekleştirilemez. İlişkisel tarama modelleri, en az iki değişkene sahiptir ve bu değişkenler birlikte ele alındığında gösterdikleri değişimi veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir. İlişkisel tarama modelinde söz konusu değişkenlerin birlikte değişimi ve değişim sözkonusu ise nasıl gerçekleştiği belirlenmeye çalışılır (Karasar, 2006).

3.2. Evren Örneklem

Araştırma evrenini 2021-2022 eğitim öğretim yılında İstanbul ilindeki ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır. Örnekleme 356 kız, 286 erkek olmak üzere toplamda 642 öğrenciye ulaşılmıştır. Basit seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Tablo 3.1: Çalışma Grubunu Oluşturan Ortaokul Öğrencilerine Ait Demografik Bilgiler

Değişkenler	Gruplar	<i>f</i>	Yüzde (%)
Yaş	11 yaş	162	25,2
	12 yaş	147	22,9
	13 yaş	144	22,4
	14 yaş	189	29,4
Cinsiyet	Kız	356	55,5
	Erkek	286	44,5
Sınıf	5. sınıf	183	28,5
	6. sınıf	138	21,5
	7. sınıf	130	20,2
	8. sınıf	191	29,8
Akademik Açidan Kendini Değerlendirme	Düşük	66	10,3
	Orta	459	71,5
	Yüksek	117	18,2
Gerçekte Tanışmadığınız Yalnızca Sanal Arkadaşınız Var Mı?	Evet	257	40,0
	Hayır	385	60,0
Sosyal Medya Hesap Sayınız	Hiç Yok	18	2,8
	1	95	14,8
	2	115	17,9
	3	91	14,2
	3'ten fazla	323	50,3

Tablo 3.1 incelendiğinde araştırmaya katılan 642 öğrencinin 162'sinin (%25,2) 11 yaşında, 147'sinin (%22,9) 12 yaşında, 144'ünün (%22,4) 13 yaşında, 189'unun (%29,4) 14 yaşında olduğu; 356'sının (%55,5) kız, 286'sının (%44,5) erkek olduğu, 183'ünün (%28,5) 5. sınıf, 138'inin (%21,5) 6. sınıf, 130'unun (%20,2) 7. sınıf, 191'inin (%29,8) 8. sınıf olduğu; akademik açıdan 66'sının (%10,3) kendini düşük, 459'unun (%71,5) orta, 117'sinin (%18,2) yüksek olarak gördüğü; 257'sinin (%40,0) yalnızca sanal dünyada tanıştığı ancak gerçekte tanışmadığı arkadaşı olduğu, 385'inin

(%60,0) yalnızca sanal dünyada tanıştığı gerçekte tanışmadığı arkadaşı olmadığı; 18'inin (%2,8) hiç sosyal medya hesabı olmadığı, 95'inin (%14,8) bir sosyal medya hesabı, 115'inin (%17,9) iki sosyal medya hesabı, 91'inin (%14,2) üç sosyal medya hesabı, 323'ünün (%50,3) üçten fazla sosyal medya hesabı olduğu görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme eğilimlerinin internet bağımlılığı ve şiddet ile bağlantısı olup olmadığını incelemek için ölçeklerden yararlanılacaktır. Araştırmada dört bölümden oluşan veri toplama aracı kullanılmıştır. Kişisel Bilgi Formu, ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme eğilimini incelemek için on dokuz maddelik Ortaokul Öğrencilerinin Akademik Erteleme Davranışları Ölçeği (Ocak ve Karataş, 2019), internet bağımlılıklarını incelemek için dokuz maddelik Ergenler için İnternet Bağımlılığı Ölçeği (Taş, 2019) ve şiddet eğilimlerini incelemek için on maddelik Ergenler için Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (Çetin, 2011) kullanıldı.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Çalışmada, örneklem grubunu oluşturan ortaokul öğrencilerini tanımak ve çalışmanın amacına ulaşmasında önemli olduğu düşünülen bazı değişkenler hakkında veri toplayabilmek adına, araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

Araştırmanın verileri toplanırken ilk kısım olan kişisel bilgi formunda ortaokul öğrencilerinin bazı demografik bilgileri; yaşı, cinsiyeti, sınıf düzeyi, akademik açıdan kendini değerlendirmesi, yalnızca sanal dünyadaki arkadaşları, sosyal medya hesap sayısı bilgileri istenmiştir.

Araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu Ek: 1'de sunulmuştur.

3.3.2. Ortaokul Öğrencilerinin Akademik Erteleme Davranışı Ölçeği

İkinci bölümde Ocak ve Karataş (2019) tarafından geliştirilen “Ortaokul Öğrencilerinin Akademik Erteleme Davranışı Ölçeği” kullanılmıştır (Ek 2). İki

faktörlü ölçek toplam varyansın %58,03'ünü açıklamaktadır. Toplam 19 maddelik ölçeğin birinci boyutunda 1, 2, 3, 4, 5, 6. maddeler, ikinci boyutunda 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19. maddeler yer almaktadır. Birinci boyut toplam varyansın %23,95'ini; ikinci boyut %34,08'ini açıklamaktadır. Ölçekte ters puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçekten alınacak yüksek puan öğrencilerin akademik erteleme düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0,946'dır. Ölçek boyutlarında sırasıyla Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0,866 ve 0,935 olarak tespit edilmiştir.

Bu araştırmada ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme davranışı ölçeğinin Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı sırasıyla “Sorumsuzluk ve Tercih Etme” alt boyutu 91, “Çevre ve Hisler” alt boyutu 97, ölçek toplamı; 98 olarak tespit edilmiştir.

3.3.3. Ergenler İçin İnternet Bağımlılığı Ölçeği

Üçüncü bölümde Taş (2019) tarafından geliştirilen “Ergenler için İnternet Bağımlılığı Ölçeği” kullanılmıştır (Ek 3). Tek faktörlü ve 9 maddeden oluşan ölçek toplam varyansın %39,90'ını açıklamaktadır. Ölçekte ters puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçekten alınacak yüksek puanlar internet bağımlılığı düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0,84'dir.

Bu araştırmada Cronbach alfa güvenirlik katsayısı 91 bulunmuştur.

3.3.4. Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği

Dördüncü bölümde Çetin (2011) tarafından geliştirilen “Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır (Ek 4). Tek faktörlü ve 10 maddeden oluşan ölçek toplam varyansın %43,87'sini açıklamaktadır. Ölçekte ters puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçekten alınacak yüksek puanlar şiddete yönelik tutumların yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin güvenirlik katsayısı 85 bulunmuştur.

Bu araştırmada Cronbach alfa güvenirlik katsayısı 98 bulunmuştur.

3.4. Verilerin Toplanması

Ölçeklerin araştırmada etik kurallar çerçevesinde kullanılabilmesi adına ölçekleri alanyazına kazandıran sahiplerinden izin alınmıştır (Ek 5). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Etik Kurulu Başkanlığından alınan 14/04/2021 tarihli etik kurulu raporu ile ölçeklerin onayı alınmıştır (Ek 6). Ortaokul öğrencilerinden verileri alabilmek için valilikten çalışma izni başvurusu yapılmıştır. T.C. İstanbul Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğünden 21/10/2021 tarihli anket ve araştırma izni onayı alınmıştır (Ek 7). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi 22/10/2021 tarihinde anket ve araştırma izin belgemi mail yoluyla tarafıma iletmıştır (Ek 8). Ardından anketin örnekleme uygulanması 2021-2022 eğitim öğretim yılında araştırma kapsamındaki İstanbul'un Göztepe ilçesinde bulunan iki devlet ortaokulu ile paylaşarak araştırma verileri öğrenciler toplanmıştır. Covid-19 tedbirleri kapsamında araştırmacı ve öğrencilere formlar ulaştırılmış, ölçekler hakkındaki bilgilendirme yazılı ve sözel olarak yapılmıştır. Yaş, cinsiyet, sınıf vb. demografik bilgilerin yazılması gerektiği, formlardan elde edilen verilerin toplu olarak değerlendirilerek sadece araştırma kapsamında kullanılacağı bilgisi aktarılarak katılımcılardan geçerli ve güvenilir veriler toplanmaya çalışılmıştır. Uygulama ortalama 20 dakika sürmüştür ve tüm verilerin toplanması 9 aylık bir süreyi kapsamıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Ölçeklerler 5'li Likert tipinde eşit parçalara bölünerek puan aralıkları ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme davranışı ölçeği ve ergenler için internet bağımlılığı ölçeği 1-1.79 değer aralığı "hiçbir zaman"; 1.80-2.59 değer aralığı "nadir olarak"; 2.60-3.39 değer aralığı "bazen"; 3.40-4.19 değer aralığı "sık sık" ve 4.20-5.00 değer aralığı ise "her zaman" şeklinde, şiddete yönelik tutum ölçeği 1-1.79 değer aralığı "hiç"; 1.80-2.59 değer aralığı "katılmıyorum"; 2.60-3.39 değer aralığı "kararsızım"; 3.40-4.19 değer aralığı "katılıyorum" ve 4.20-5.00 değer aralığı ise "tamamen katılıyorum" olarak derecelendirilmiştir. Araştırma verilerinin normal dağılıma sahip olup olmadığını belirleyebilmek amacıyla çarpıklık ve basıklıklarına bakılmış söz konusu bu değerler Tablo 3.2., Tablo 3.3., ve Tablo 3.4'de verilmiştir.

Tablo 3.2. Akademik Erteleme Davranışı Ölçeği Basıklık ve Çarpıklık Değerleri

Boyutlar	N	$\bar{x}$	SS	Çarpıklık		Basıklık	
				Değer	Sh $_{\bar{x}}$	Değer	Sh $_{\bar{x}}$
Sorumsuzluk ve Tercih Etme	642	2.44	1.05	-.206	.096	-1.013	.193
Çevre ve Hisler	642	2.43	1.07	-.147	.096	-.955	.193
Toplam Ölçek	642	2.43	1.05	-.192	.096	-.966	.193

Tablo 3.2.'de görüldüğü üzere örneklem grubunun, ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme davranışı puanları ± 1.5 aralığında bulunduğu için normal dağılım gösterdiği kabul edilebilir.

Tablo 3.3. İnternet Bağımlılığı Ölçeği Basıklık ve Çarpıklık Değerleri

Boyutlar	N	$\bar{x}$	SS	Çarpıklık		Basıklık	
				Değer	Sh $_{\bar{x}}$	Değer	Sh $_{\bar{x}}$
Toplam Ölçek	642	3.14	1.05	-.203	.096	-.803	.193

Tablo 3.3.'de görüldüğü üzere örneklem grubunun, ergenler için internet bağımlılığı puanları ± 1.5 aralığında bulunduğu için normal dağılım gösterdiği kabul edilebilir.

Tablo 3.4. Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği Basıklık ve Çarpıklık Değerleri

Boyutlar	N	$\bar{x}$	SS	Çarpıklık		Basıklık	
				Değer	Sh $_{\bar{x}}$	Değer	Sh $_{\bar{x}}$
Toplam Ölçek	642	2.01	1.20	-.883	.096	-.447	.193

Tablo 3.4.'de görüldüğü üzere örneklem grubunun, şiddete yönelik tutum puanları ± 1.5 aralığında bulunduğu için normal dağılım gösterdiği kabul edilebilir.

Tabachnick ve Fidell (2013) çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 1.5 değer aralığında olmasını normallik için kabul edilebilir bir durum olarak ifade etmiştir. Bu ifadeden

yola çıkarak ölçeklerden elde edilen puanların normal dağılım gösterdiği kabul edilmiş ve veriler SPSS programı kullanılarak aşağıdaki şekilde analiz edilmiştir.

1. Ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme davranışı ölçeği, ergenler için internet bağımlılığı ölçeği ve şiddete yönelik tutum ölçeğinden aldıkları puanların $\bar{x}$, ss ve $Sh_{\bar{x}}$ tespit edilmiştir.
2. Ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme davranışı ölçeği, ergenler için internet bağımlılığı ölçeği ve şiddete yönelik tutum ölçeğinden aldıkları puanların demografik özelliklere (yaşına, sınıfına, akademik açıdan kendilerini değerlendirmelerine, sosyal medya hesap sayısı) göre anlamlı bir farklılık olup olmadığı tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile bulunmuştur. Cinsiyete, gerçekte tanışmadığı yalnızca sanal arkadaş olmasına göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenebilmesi için ise bağımsız grup t testi kullanılmıştır.
3. İnternet bağımlılığı, şiddet ve akademik erteleme eğilimleri arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson Çarpım Moment Korelasyon Analizi kullanılmıştır. Korelasyon katsayısının .70-1.00 arasında olması yüksek, .70-.30 arasında olması orta, .30-.00 arasında olması düşük düzeyde ilişki olarak nitelendirilmiştir (Büyüköztürk, 2017, s.32).
4. İnternet bağımlılığının şiddet ve akademik erteleme eğilimlerindeki aracılık rolü belirlemek için regresyon analizi yapılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, çalışma verilerinden erişilen bulguların bir analizi sunulmaktadır.

4.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt problemi olan “Ortaokul öğrencilerinde akademik erteleme hangi düzeydedir?” sorusuna ilişkin elde edilen veriler Tablo 4.1’de sunulmuştur.

Tablo 4.1: Akademik Erteleme Davranışı Puanlarının Toplam ve Alt Boyutlarına Dair Bulgular

Boyutlar	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	$Sh_{\bar{x}}$
Sorumsuzluk ve Tercih Etme	642	2.44	1.05	.04
Çevre ve Hisler	642	2.43	1.07	.04
Toplam Ölçek	642	2.43	1.05	.04

Tablo 4.1’de görüldüğü üzere ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme davranışı ölçeği incelendiğinde, sorumsuzluk ve tercih etme alt boyutu puanlarının ortalaması $\bar{x}=2.44$, çevre hisler alt boyutu puanlarının ortalaması $\bar{x}=2.43$, toplam ölçek puanlarının ortalaması $\bar{x}=2.43$ olarak bulunmuştur. Elde edilen bulguya göre ortaokul öğrencileri sorumsuzluk ve tercih etme, çevre ve hisler ve genel olarak akademik erteleme davranışlarını nadiren sergilediklerini belirtmişlerdir.

4.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın ikinci alt problemi olan “Ortaokul öğrencilerinde akademik erteleme eğilimleri demografik özelliklere; a) yaşa, b) cinsiyete, c) sınıfına, d) akademik açıdan kendini değerlendirmesine, e) sadece sanal dünyada tanıştığı gerçekte tanışmadığı arkadaşı var mı?, f) sahip olunan sosyal medya hesabı sayısına göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?” sorusuna ilişkin erişilen veriler aşağıda sunulmuştur.

a) Yaş

Örneklem grubunu oluşturan ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme düzeylerinin yaş değişkenine göre anlamlı fark gösterip göstermediğini tespit etmek adına tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve sonuçlar Tablo 4.2’de sunulmuştur.

Tablo 4.2: Akademik Erteleme Davranışı Puanlarının Yaş Değişkenine İlişkin ANOVA Bulguları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri		ANOVA Sonuçları									
Boyut	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>	Fark
Sorumsluluk ve Tercih Etme	A-11 yaş	162	2.77	.98	G.Arası	25.24	3	8.42	7.839	.000*	A>B A>C A>D
	B-12 yaş	147	2.39	1.06	G.İçi	684.89	638	1.07			
	C-13 yaş	144	2.31	1.05	Toplam	710.14	641				
	D-14 yaş	189	2.29	1.06							
Çevre ve Hisler	A-11 yaş	162	2.73	1.02	G.Arası	20.02	3	6.67	5.958	.001*	A>B A>C A>D
	B-12 yaş	147	2.38	1.03	G.İçi	714.68	638	1.12			
	C-13 yaş	144	2.34	1.09	Toplam	734.70	641				
	D-14 yaş	189	2.28	1.08							
Toplam Ölçek	A-11 yaş	162	2.74	.99	G.Arası	21.58	3	7.19	6.730	.000*	A>B A>C A>D
	B-12 yaş	147	2.38	1.02	G.İçi	681.81	638	1.07			
	C-13 yaş	144	2.33	1.05	Toplam	703.38	641				
	D-14 yaş	189	2.28	1.07							

Tablo 4.2’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan katılımcıların ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme davranışı ölçek puanları ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda; sorumsuzluk ve tercih etme alt boyutunda [$F_{(3-638)} = 7.839$; $p < .05$], çevre ve hisler alt boyutunda [$F_{(3-638)} = 5.958$; $p < .05$] ve ölçek toplamında [$F_{(3-638)} = 6.730$; $p < .05$] gruplar arası anlamlı fark bulunmuştur. Ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme davranışı ölçeği sorumsuzluk ve tercih etme alt boyutu, çevre ve hisler alt boyutu ve toplam ölçek puan ortalamaları arasındaki farkın yaş değişkenine göre hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan post hoc testi sonucunda farkın 11 yaşındaki öğrenciler ile 12 yaşında, 13 yaşında, 14 yaşındaki öğrenciler arasında 11 yaşındaki öğrenciler lehine gerçekleştiği görülmektedir ($p < .05$). Yaşı 11 olan ortaokul öğrencilerinin

akademik erteleme davranışları yaşı 12, 13, 14 olan ortaokul öğrencilerinden daha yüksektir. Yaşı 11 olan ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme davranışlarının yaşı daha büyük olan ortaokul öğrencilerinden daha fazla olduğu söylenebilir.

b) Cinsiyet

Örneklem grubunu oluşturan ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre farklılığını incelemek adına bağımsız grup t testi yapılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 4.3’de sunulmuştur.

Tablo 4.3: Akademik Erteleme Davranışı Puanlarının Cinsiyet Değişkenine İlişkin t Testi Bulguları

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh _{$\bar{x}$}	t Testi		
						t	Sd	p
Sorumluluk ve Tercih Etme	Kız	356	2.73	.93	.05	8.090	640	.000*
	Erkek	286	2.08	1.09	.06			
Çevre ve Hisler	Kız	356	2.70	.96	.05	7.335	640	.000*
	Erkek	286	2.10	1.11	.07			
Toplam Ölçek	Kız	356	2.70	0.93	.05	7.706	640	.000*
	Erkek	286	2.09	1.08	.06			

Tablo 4.3’de görüldüğü üzere ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme davranışı ölçeği puan ortalamalarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen t testi sonucunda; sorumsuzluk ve tercih etme alt boyutunda [$t_{(640)} = 8.090$; $p < .05$], çevre ve hisler boyutunda [$t_{(640)} = 7.335$; $p < .05$] ve ölçek toplamında [$t_{(640)} = 7.706$; $p < .05$] kız öğrenciler lehine anlamlı fark bulunmuştur. Kız öğrencilerin akademik erteleme davranış düzeyleri erkek öğrencilerden daha yüksektir. Ortaokuldaki kız öğrencilerin akademik erteleme davranışlarının erkek öğrencilerden daha fazla olduğu söylenebilir.

c) Sınıf

Örneklem grubunu oluşturmakta olan ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme düzeylerinin sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklığa sebep olup olmadığını belirleyebilmek adına tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 4.4’de sunulmuştur.

Tablo 4.4: Akademik Erteleme Davranışı Puanlarının Sınıf Değişkenine İlişkin ANOVA Bulguları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri		ANOVA Sonuçları									
Boyut	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>	Fark
Sorumsluluk ve Tercih Etme	A-5. sınıf	183	2.66	1.03	G.Arası	13.46	3	4.49	4.109	.007*	A>B A>C A>D
	B-6. sınıf	138	2.30	1.10	G.İçi	696.68	638	1.09			
	C-7. sınıf	130	2.41	1.01	Toplam	710.14	641				
	D-8. sınıf	191	2.35	1.04							
Çevre ve Hisler	A-5. sınıf	183	2.62	1.05	G.Arası	10.38	3	3.46	3.048	.028*	A>B A>D
	B-6. sınıf	138	2.32	1.09	G.İçi	724.32	638	1.14			
	C-7. sınıf	130	2.41	1.06	Toplam	734.70	641				
	D-8. sınıf	191	2.33	1.06							
Toplam Ölçek	A-5. sınıf	183	2.64	1.03	G.Arası	11.28	3	3.76	3.466	.016*	A>B A>D
	B-6. sınıf	138	2.32	1.07	G.İçi	692.10	638	1.09			
	C-7. sınıf	130	2.41	1.02	Toplam	703.38	641				
	D-8. sınıf	191	2.34	1.04							

Tablo 4.4’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan katılımcıların ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme davranışı ölçek puanları ortalamalarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda; sorumsuzluk ve tercih etme alt boyutunda [$F_{(3-638)} = 4.109$; $p < .05$], çevre ve hisler alt boyutunda [$F_{(3-638)} = 3.048$; $p < .05$] ve ölçek toplamında [$F_{(3-638)} = 3.466$; $p < .05$] gruplar arası anlamlı fark bulunmuştur. Ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme davranışı ölçeği sorumsuzluk ve tercih etme alt boyutu, çevre ve hisler alt boyutu ve toplam ölçek puan ortalamaları arasındaki farkın sınıf değişkenine göre hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan post hoc testi sonucunda; sorumsuzluk ve tercih etme alt boyutunda farkın 5. sınıf öğrencileri ile 6, 7, 8. sınıf öğrencileri arasında 5. sınıf öğrencileri lehine, çevre ve hisler alt boyutu ile ölçek toplamında farkın 5. sınıf öğrencileri ile 6 ve 8. sınıf öğrencileri arasında 5. sınıf öğrencileri lehine gerçekleştiği görülmektedir ($p < .05$). 5. sınıf öğrencilerinin sorumsuzluk ve tercih etme davranışları düzeyleri 6, 7, 8. sınıf öğrencilerinden; 5. sınıf öğrencilerinin çevre ve hisler ile genel olarak akademik erteleme davranışları düzeyleri 6 ve 8. sınıf öğrencilerinden daha yüksektir. Ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin diğer sınıf düzeylerine göre akademik erteleme davranışlarının daha fazla olduğu söylenebilir.

d) Akademik Açıdan Kendini Değerlendirme

Örneklem grubunu oluşturan ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme düzeyleri akademik açıdan kendini değerlendirme değişkenine göre anlamlı fark gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve sonuçlar Tablo 4.5’de sunulmuştur.

Tablo 4.5: Akademik Erteleme Davranışı Puanlarının Akademik Açıdan Kendini Değerlendirme Değişkenine İlişkin ANOVA Buguları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları						
Boyut	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	Fark
Sorumsluluk ve Tercih Etme	A-Düşük	66	3.08	1.02	G.Arası	85.76	2	42.88			
	B-Orta	459	2.21	1.08	G.İçi	624.38	639	.98	43.886	.000*	A>B C>B
	C-Yüksek	117	2.98	.40	Toplam	710.14	641				
Çevre ve Hisler	A-Düşük	66	3.02	1.15	G.Arası	83.65	2	41.83			
	B-Orta	459	2.20	1.09	G.İçi	651.05	639	1.02	41.051	.000*	A>B C>B
	C-Yüksek	117	2.99	.38	Toplam	734.70	641				
Toplam Ölçek	A-Düşük	66	3.04	1.08	G.Arası	84.28	2	42.14			
	B-Orta	459	2.20	1.07	G.İçi	619.10	639	.97	43.493	.000*	A>B C>B
	C-Yüksek	117	2.98	.38	Toplam	703.38	641				

Tablo 4.5’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan katılımcıların ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme davranışı ölçek puanları ortalamalarının akademik açıdan kendini değerlendirme değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda; sorumsuzluk ve tercih etme alt boyutunda [$F_{(2-639)} = 43.109$; $p < .05$], çevre ve hisler alt boyutunda [$F_{(2-639)} = 41.051$; $p < .05$] ve ölçek toplamında [$F_{(2-639)} = 43.493$; $p < .05$] gruplar arası anlamlı fark bulunmuştur. Ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme davranışı ölçeği sorumsuzluk ve tercih etme alt boyutu, çevre ve hisler alt boyutu ve toplam ölçek puan ortalamaları arasındaki farkın akademik açıdan kendini değerlendirme değişkenine göre hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan post hoc testi sonucunda; sorumsuzluk ve tercih etme alt boyutunda, çevre ve hisler alt boyutu ile ölçek toplamında farkın akademik olarak kendini orta düzeyde değerlendiren öğrenciler ile akademik olarak kendini düşük ve yüksek

düzeyde değerlendiren öğrenciler arasında akademik olarak kendini düşük ve yüksek düzeyde değerlendiren öğrenciler lehine gerçekleştiği görülmektedir ($p<.05$). Akademik açıdan kendini düşük veya yüksek düzeyde değerlendiren öğrencilerin sorumsuzluk ve tercih etme davranışları düzeyleri, çevre ve hisler ile genel olarak akademik erteleme davranışları düzeyleri akademik açıdan kendini orta düzeyde değerlendiren öğrencilerinden daha yüksektir. Ortaokul öğrencilerinden akademik açıdan kendini düşük ve yüksek düzeyde değerlendirenlerin akademik erteleme davranışlarının, akademik açıdan kendini orta düzeyde değerlendirenlerden daha fazla olduğu söylenebilir.

e) Sadece Sanal Dünyada Tanıştığı Gerçekte Tanışmadığı Arkadaşı Var Mı?

Örneklem grubunu oluşturan ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme düzeylerinin sadece sanal dünyada tanıştığı gerçekte tanışmadığı arkadaşı var mı? değişkenine göre anlamlı fark gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla bağımsız grup t testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 4.6’da sunulmuştur.

Tablo 4.6: Akademik Erteleme Davranışı Puanlarının Sadece Sanal Dünyada Tanıştığı Gerçekte Tanışmadığı Arkadaşı Var Mı Değişkenine İlişkin t Testi Bulguları

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh _{$\bar{x}$}	t Testi		
						t	Sd	p
Sorumsuzluk ve Tercih Etme	Evet	257	1.81	1.11	.07	-14.226	640	.000*
	Hayır	385	2.86	.76	.04			
Çevre ve Hisler	Evet	257	1.85	1.12	.07	-12.568	640	.000*
	Hayır	385	2.82	.84	.04			
Toplam Ölçek	Evet	257	1.83	1.10	.07	-13.348	640	.000*
	Hayır	385	2.83	.79	.04			

Tablo 4.6’da görüldüğü üzere ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme davranışı ölçeği puan ortalamalarının sadece sanal dünyada tanıştığı gerçekte tanışmadığı arkadaşı olup olmamasına göre anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen t testi sonucunda; sorumsuzluk ve tercih etme alt boyutunda [$t_{(640)} = -14.226$; $p<.05$], çevre ve hisler boyutunda [$t_{(640)} = -12.568$; $p<.05$] ve ölçek toplamında [$t_{(640)} = -13.348$; $p<.05$] sadece sanal dünyada tanıştığı gerçekte tanışmadığı arkadaşı olmayan öğrenciler lehine anlamlı fark bulunmuştur. Sadece sanal dünyada tanıştığı gerçekte tanışmadığı arkadaşı olmayan öğrencilerin akademik

erteleme davranış düzeyleri sadece sanal dünyada tanıştığı gerçekte tanışmadığı arkadaşı olan öğrencilerden daha yüksektir. Sadece sanal dünyada tanıştığı arkadaşı olan ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme davranışlarının, hem sanal hem de gerçek hayatta tanıştığı arkadaşı olan ortaokul öğrencilerinden daha az olduğu söylenebilir.

f) Sahip Olunan Sosyal Medya Hesabı Sayısı

Örneklem grubunu oluşturan ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme düzeyleri sahip olunan sosyal medya hesabı sayısı değişkenine göre anlamlı fark gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve sonuçlar Tablo 4.7’de sunulmuştur.

Tablo 4.7: Akademik Erteleme Davranışı Puanlarının Sahip Olunan Sosyal Medya Hesabı Sayısı Değişkenine İlişkin ANOVA Bulguları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri		ANOVA Sonuçları									
Boyut	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	Fark
Sorumsluluk ve Tercih Etme	A-Hiç	18	2.31	1.02	G.Arası	78.90	4	19.73			A>D
	B-1	95	2.24	1.14	G.İçi	631.23	637	.99			B>D
	C-2	115	2.26	1.18	Toplam	710.14	641		19.906	.000*	C>D
	D-3	91	1.78	.92							E>D
	E-3’ten fazla	323	2.75	.89							E>B
Çevre ve Hisler	A-Hiç	18	2.33	.91	G.Arası	67.95	4	16.99			E>C
	B-1	95	2.22	1.10	G.İçi	666.75	637	1.05			A>D
	C-2	115	2.24	1.17	Toplam	734.70	641		16.228	.000*	B>D
	D-3	91	1.84	.98							C>D
	E-3’ten fazla	323	2.73	.96							E>D
Toplam Ölçek	A-Hiç	18	2.32	.94	G.Arası	71.27	4	17.82			A>D
	B-1	95	2.23	1.09	G.İçi	632.11	637	.99			B>D
	C-2	115	2.24	1.15	Toplam	703.38	641		17.956	.000*	C>D
	D-3	91	1.82	.94							E>D
	E-3’ten fazla	323	2.73	.92							E>B

Tablo 4.7’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan katılımcıların ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme davranışı ölçek puanları ortalamalarının sahip

olunan sosyal medya hesabı sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda; sorumsuzluk ve tercih etme alt boyutunda [$F_{(4-637)} = 19.906$; $p < .05$], çevre ve hisler alt boyutunda [$F_{(4-637)} = 16.228$; $p < .05$] ve ölçek toplamında [$F_{(4-637)} = 17.956$; $p < .05$] gruplar arası anlamlı fark bulunmuştur. Ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme davranışı ölçeği sorumsuzluk ve tercih etme alt boyutu, çevre ve hisler alt boyutu ve toplam ölçek puan ortalamaları arasındaki farkın sahip olunan sosyal medya hesabı değişkenine göre hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan post hoc testi sonucunda; sorumsuzluk ve tercih etme alt boyutunda farkın 3 sosyal medya hesabına sahip öğrenciler ile hiç sosyal medya hesabı olmayan, 1, 2 ve 3'ten fazla sosyal medya hesabı olan öğrenciler arasında hiç sosyal medya hesabı olmayan, 1, 2 ve 3'ten fazla sosyal medya hesabı olan öğrenciler lehine, 3'ten fazla sosyal medya hesabı olan öğrencilerle 1 ve 2 sosyal medya hesabı olan öğrenciler arasında 3'ten fazla sosyal medya hesabı olan öğrenciler lehine; çevre ve hisler alt boyutu ile ölçek toplamında farkın 3 sosyal medya hesabı olan öğrencilerle 1,2 ve 3'ten fazla sosyal medya hesabı olan öğrenciler arasında 1,2 ve 3'ten fazla sosyal medya hesabı olan öğrenciler lehine, 3'ten fazla sosyal medya hesabı olan öğrencilerle 1 ve 2 sosyal medya hesabı olan öğrenciler arasında 3'ten fazla sosyal medya hesabı olan öğrenciler lehine gerçekleştiği görülmektedir ($p < .05$). Hiç sosyal medya hesabı olmayan, 1, 2 ve 3'ten fazla sosyal medya hesabı olan öğrencilerin sorumsuzluk ve tercih etme düzeyleri 3 sosyal medya hesabı olan öğrencilerden, 3'ten fazla sosyal medya hesabı olan öğrencilerin sorumsuzluk ve tercih etme düzeyleri 1 ve 2 sosyal medya hesabı olan öğrencilerden; 1, 2 ve 3'ten fazla sosyal medya hesabı olan öğrencilerin çevre ve hisler ile genel olarak akademik erteleme davranışları düzeyleri 3 sosyal medya hesabı olan öğrencilerden, 3'ten fazla sosyal medya hesabı olan öğrencilerin çevre ve hisler ile genel olarak akademik erteleme davranışları düzeyleri 1 ve 2 sosyal medya hesabı olan öğrencilerden daha yüksektir.

4.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan “Ortaokul öğrencilerinde internet bağımlılığı hangi düzeydedir?” sorusuna ilişkin elde edilen veriler Tablo 4.8’de sunulmuştur.

Tablo 4.8: İnternet Bağımlılığı Puanlarına Dair Bulgular

Boyutlar	N	$\bar{x}$	ss	$Sh_{\bar{x}}$
Toplam Ölçek	642	3.14	1.05	.04

Tablo 4.8’de görüldüğü üzere ergenler için internet bağımlılığı ölçeği incelendiğinde ortaokul öğrencileri ölçek puanlarının ortalaması $\bar{x}=3.14$ olarak bulunmuştur. Elde edilen bulguya göre ortaokul öğrencileri orta seviyede internet bağımlılıkları olduğunu belirtmişlerdir.

4.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın dördüncü alt problemi olan “Ortaokul öğrencilerinde internet bağımlılığı demografik özelliklere; a) yaşa, b) cinsiyete, c) sınıfına, d) akademik açıdan kendini değerlendirmesine, e) sadece sanal dünyada tanıştığı gerçekte tanışmadığı arkadaşı var mı?, f) sahip olunan sosyal medya hesabı sayısına göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?” sorusuna ilişkin erişilen veriler aşağıda sunulmuştur.

a) Yaş

Örnekleme oluşturmakta olan ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılıklarının yaşa göre farklılığını belirleyebilmek adına tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve sonuçlar Tablo 4,9’de sunulmuştur.

Tablo 4.9: İnternet Bağımlılığı Puanlarının Yaş Değişkenine İlişkin ANOVA Bulguları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları						
Boyut	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p	Fark
Toplam Ölçek	A-11 yaş	162	2.89	1.16	G.Arası	15.31	3	5.10	4.706	.003*	B>A C>A D>A
	B-12 yaş	147	3.21	.92	G.İçi	691.85	638	1.08			
	C-13 yaş	144	3.31	.96	Toplam	707.16	641				
	D-14 yaş	189	3.17	1.08							

Tablo 4.9’da görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan ortaokul öğrencilerinin ergenler için internet bağımlılığı ölçek puanları ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü

varyans analizi (ANOVA) sonucunda [$F_{(3-638)} = 4.706$; $p < .05$] gruplar arası anlamlı fark bulunmuştur. Ergenler için internet bağımlılığı ölçek puan ortalamaları arasındaki farkın yaş değişkenine göre hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan post hoc testi sonucunda farkın 11 yaşındaki öğrenciler ile 12 yaşında, 13 yaşında, 14 yaşındaki öğrenciler arasında 12 yaşında, 13 yaşında, 14 yaşındaki öğrenciler lehine gerçekleştiği görülmektedir ($p < .05$). Yaşı 12, 13, 14 olan ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılıkları yaşı 11 olan ortaokul öğrencilerinden daha yüksektir. Ortaokul öğrencilerinin yaşı büyüdükçe internet bağımlılıklarının da arttığı söylenebilir.

b) Cinsiyet

Örneklem grubunu oluşturan ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılıklarının cinsiyet değişkenine göre farklılığını inceleyebilmek adına bağımsız grup t testi yapılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 4.10’de sunulmuştur.

Tablo 4.10: İnternet Bağımlılığı Puanlarının Cinsiyet Değişkenine İlişkin t Testi Bulguları

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh _{$\bar{x}$}	t Testi		
						t	Sd	p
Toplam	Kız	356	3.15	1.09	.06	.284	640	.776
Ölçek	Erkek	286	3.13	1.00	.06			

Tablo 4.10’da görüldüğü üzere ergenler için internet bağımlılığı ölçeği puan ortalamalarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen t testi sonucunda [$t_{(640)} = .284$; $p > .05$] gruplar arasındaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılıklarının cinsiyetlerine göre değişmediği söylenebilir.

c) Sınıf

Örneklem grubunu oluşturan ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılıklarının sınıf düzeyine göre farklılığını belirleyebilmek adına tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve sonuçlar Tablo 4.11’de sunulmuştur.

Tablo 4.11: İnternet Bağımlılığı Puanlarının Sınıf Değişkenine İlişkin ANOVA Bulguları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri						ANOVA Sonuçları					
Boyut	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>	Fark
Toplam Ölçek	A-5. sınıf	183	2.94	1.13	G.Arası	14.37	3	4.79			
	B-6. sınıf	138	3.28	.96	G.İçi	692.79	638	1.09			
	C-7. sınıf	130	3.31	.94	Toplam	707.16	641		4.410	.004*	B>A C>A
	D-8. sınıf	191	3.12	1.07							

Tablo 4.11’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan ortaokul öğrencilerinin ergenler için internet bağımlılığı ölçek puanları ortalamalarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda [$F_{(3-638)} = 4.410$; $p < .05$] gruplar arası anlamlı fark bulunmuştur. Ergenler için internet bağımlılığı ölçeği puan ortalamaları arasındaki farkın sınıf değişkenine göre hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan post hoc testi sonucunda farkın 5. sınıf öğrencileri ile 6. ve 7. sınıf öğrencileri arasında 6. ve 7. sınıf öğrencileri lehine gerçekleştiği görülmektedir ($p < .05$). 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin internet bağımlılıkları 5. sınıf öğrencilerinden daha yüksektir. Ortaokul 5., 6. ve 7. sınıf öğrencileri arasında sınıf düzeyleri arttıkça internet bağımlılıklarının arttığı söylenebilir.

d) Akademik Açıdan Kendini Değerlendirme

Örneklem grubunu oluşturan ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılıklarının akademik açıdan kendini değerlendirmelerine göre farklılığını belirleyebilmek adına tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmış ve sonuçlar Tablo 4.12’de sunulmuştur.

Tablo 4.12: İnternet Bağımlılığı Puanlarının Akademik Açıdan Kendini Değerlendirme Değişkenine İlişkin ANOVA Bulguları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri						ANOVA Sonuçları					
Boyut	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>	
Toplam Ölçek	Düşük	66	2.86	1.13	G.Arası	6.16	2	3.08			
	Orta	459	3.18	1.03	G.İçi	701.00	639	1.10	2.810	.061	
	Yüksek	117	3.14	1.06	Toplam	707.16	641				

Tablo 4.12’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan ortaokul öğrencilerinin ergenler için internet bağımlılığı ölçek puanları ortalamalarının akademik açıdan kendini değerlendirme değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda; [$F_{(2-639)} = 2.810$; $p > .05$] gruplar arası anlamlı fark bulunmamıştır. Ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılıklarının akademik açıdan kendini değerlendirmelerine göre değişmediği söylenebilir.

e) Sadece Sanal Dünyada Tanıştığı Gerçekte Tanışmadığı Arkadaşı Var Mı?

Örneklem grubunu oluşturan ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılıklarının sadece sanal dünyada tanıştığı gerçekte tanışmadığı arkadaşı var mı? değişkenine göre anlamlı fark gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla bağımsız grup t testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 4.13’de sunulmuştur.

Tablo 4.13: İnternet Bağımlılığı Puanlarının Sadece Sanal Dünyada Tanıştığı Gerçekte Tanışmadığı Arkadaşı Var Mı? Değişkenine İlişkin t Testi Bulguları

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh _x	t Testi		
						t	Sd	p
Toplam	Evet	257	3.38	.95	.06	4.835	640	.000*
Ölçek	Hayır	385	2.98	1.09	.06			

Tablo 4.13’de görüldüğü üzere ergenler için internet bağımlılığı ölçeği puan ortalamalarının sadece sanal dünyada tanıştığı gerçekte tanışmadığı arkadaşı olup olmamasına göre anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen t testi sonucunda [$t_{(640)} = 4.835$; $p < .05$] sadece sanal dünyada tanıştığı gerçekte tanışmadığı arkadaşı olanlar lehine anlamlı fark bulunmuştur. Sadece sanal dünyada tanıştığı gerçekte tanışmadığı arkadaşı olan öğrencilerin internet bağımlılıkları sadece sanal dünyada tanıştığı gerçekte tanışmadığı arkadaşı olmayan öğrencilerden daha yüksektir. Sadece sanal dünyada tanıştığı arkadaşı olan ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılıklarının, hem sanal hem de gerçek hayatta tanıştığı arkadaşı olan ortaokul öğrencilerinden daha fazla olduğu söylenebilir.

f) Sahip Olunan Sosyal Medya Hesabı Sayısı

Örneklem grubunu oluşturan ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılıklarının sahip olunan sosyal medya hesabı sayısı değişkenine göre anlamlı fark gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve sonuçlar Tablo 4.14’de sunulmuştur.

Tablo 4.14: İnternet Bağımlılığı Puanlarının Sahip Olunan Sosyal Medya Hesabı Sayısı Değişkenine İlişkin ANOVA Bulguları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri						ANOVA Sonuçları				
Boyut	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Toplam Ölçek	Hiç Yok	18	3.30	.66	G.Arası	4.09	4	1.02		
	1	95	3.26	.88	G.İçi	703.07	637	1.10		
	2	115	3.10	1.11	Toplam	707.16	641		.927	.448
	3	91	3.24	.87						
	3’ten fazla	323	3.08	1.13						

Tablo 4.14’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan ortaokul öğrencilerinin ergenler için internet bağımlılığı ölçek puanları ortalamalarının sahip olunan sosyal medya hesabı sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda [$F(4-637) = .927$; $p > .05$] gruplar arası anlamlı fark bulunmamıştır. Ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılıklarının sahip oldukları sosyal medya hesabı sayısına göre değişmediği söylenebilir.

4.5. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt problemi olan “Ortaokul öğrencilerinin şiddete yönelik tutumları hangi düzeydedir?” sorusuna ilişkin erişilen veriler Tablo 4.15’de sunulmuştur.

Tablo 4.15: Şiddete Yönelik Tutum Puanlarına Dair Bulgular

Boyutlar	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	$Sh_{\bar{x}}$
Toplam Ölçek	642	2.01	1.20	.08

Tablo 4.15’de görüldüğü üzere şiddete yönelik tutum ölçeği incelendiğinde ortaokul öğrencileri ölçek puanlarının ortalaması $\bar{x}=2.01$ olarak bulunmuştur. Elde edilen

bulguya göre ortaokul öğrencileri şiddete yönelik tutumlara katılmadıklarını belirtmişlerdir.

4.6. Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın altıncı alt problemi olan “Ortaokul öğrencilerinin şiddete yönelik tutumlarının demografik özelliklere; a) yaşa, b) cinsiyete, c) sınıfına, d) akademik açıdan kendini değerlendirmesine, e) sadece sanal dünyada tanıştığı gerçekte tanışmadığı arkadaşı var mı?, f) sahip olunan sosyal medya hesabı sayısına göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?” sorusuna ilişkin erişilen veriler aşağıda sunulmuştur.

a) Yaş

Örnekleme oluşturmakta olan ortaokul öğrencilerinin şiddete yönelik tutumlarının yaşa göre farklılığını inceleyebilmek adına tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve sonuçlar Tablo 4.16’de sunulmuştur.

Tablo 4.16: Şiddete Yönelik Tutum Puanlarının Yaş Değişkenine İlişkin ANOVA Bulguları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri		ANOVA Sonuçları								
Boyut	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Toplam Ölçek	A-11 yaş	162	2.14	1.24	G.Arası	10.91	3	3.64	2.542	.055
	B-12 yaş	147	1.91	1.17	G.İçi	912.87	638	1.43		
	C-13 yaş	144	1.82	1.02	Toplam	923.78	641			
	D-14 yaş	189	2.10	1.29						

Tablo 4.16’da görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan ortaokul öğrencilerinin şiddete yönelik tutum ölçek puanları ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda [$F_{(3-638)} = 4.706$; $p > .05$] gruplar arası anlamlı fark bulunmamıştır. Ortaokul öğrencilerinin şiddete yönelik tutumlarının yaşlarına göre değişmediği söylenebilir.

b) Cinsiyet

Örneklem grubunu oluşturan ortaokul öğrencilerinin şiddete yönelik tutumlarının cinsiyete göre farklılığını inceleyebilmek adına bağımsız grup t testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 4.17’de sunulmuştur.

Tablo 4.17: Şiddete Yönelik Tutum Puanlarının Cinsiyet Değişkenine İlişkin t Testi Bulguları

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh _{$\bar{x}$}	t Testi		
						t	Sd	p
Toplam	Kız	356	2.07	1.22	.06	1.483	640	.138
Ölçek	Erkek	286	1.93	1.18	.07			

Tablo 4.17’de görüldüğü üzere şiddete yönelik tutum ölçeği puan ortalamalarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen t testi sonucunda [$t_{(640)} = 1.483$; $p > .05$] gruplar arasındaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Ortaokul öğrencilerinin şiddete yönelik tutumlarının cinsiyetlerine göre değişmediği söylenebilir.

c) Sınıf

Örneklem grubunu oluşturmakta olan ortaokul öğrencilerinin şiddete yönelik tutumlarının sınıfa göre farklılığını inceleyebilmek adına tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve sonuçlar Tablo 4.18’de sunulmuştur.

Tablo 4.18: Şiddete Yönelik Tutum Puanlarının Sınıf Değişkenine İlişkin ANOVA Bulguları

f, $\bar{x}$ ve ss Değerleri						ANOVA Sonuçları				
Boyut	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Toplam Ölçek	A-5. sınıf	183	2.07	1.23	G.Arası	7.66	3	2.55	1.778	.150
	B-6. sınıf	138	1.84	1.16	G.İçi	916.12	638	1.44		
	C-7. sınıf	130	1.93	1.05	Toplam	923.78	641			
	D-8. sınıf	191	2.12	1.28						

Tablo 4.18’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan ortaokul öğrencilerinin şiddete yönelik tutum ölçek puanları ortalamalarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda [$F_{(3-638)} = 1.778$; $p > .05$] gruplar arası anlamlı fark bulunmamıştır.

Ortaokul öğrencilerinin şiddete yönelik tutumlarının sınıf düzeylerine göre değişmediği söylenebilir.

d) Akademik Açıdan Kendini Değerlendirme

Örneklem grubunu oluşturan ortaokul öğrencilerinin şiddete yönelik tutumlarının akademik açıdan kendini değerlendirme durumlarına göre farklılığın incelenebilmesi adına tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve sonuçlar Tablo 4.19’da sunulmuştur.

Tablo 4.19: Şiddete Yönelik Tutum Puanlarının Akademik Açıdan Kendini Değerlendirme Değişkenine İlişkin ANOVA Bulguları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları						
Boyut	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p	Fark
Toplam Ölçek	A-Düşük	66	2.69	1.14	G.Arası	35.02	2	17.51			
	B-Orta	459	1.92	1.19	G.İçi	888.76	639	1.39	12.591	.000*	A>B A>C
	C-Yüksek	117	1.97	1.16	Toplam	923.78	641				

Tablo 4.19’da görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan ortaokul öğrencilerinin şiddete yönelik tutum ölçek puanları ortalamalarının akademik açıdan kendini değerlendirme değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda; [$F_{(2-639)} = 12.591$; $p < .05$] gruplar arasında anlamlı fark bulunmuştur. Ortaokul öğrencilerinin şiddete yönelik tutum ölçeği puan ortalamaları arasındaki farkın akademik açıdan kendini değerlendirme değişkenine göre hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan post hoc testi sonucunda; farkın kendini düşük akademik düzey olarak değerlendiren öğrencilerle kendini orta ve yüksek akademik düzey olarak değerlendiren öğrenciler arasında, kendini düşük akademik düzey olarak değerlendiren öğrenciler lehine gerçekleştiği görülmektedir ($p < .05$). Akademik düzeylerini düşük olarak değerlendiren öğrencilerin şiddete yönelik tutumları akademik düzeylerini orta ve yüksek olarak değerlendiren öğrencilerden daha yüksektir. Akademik açıdan düşük olan öğrencilerin şiddete yönelik tutumları akademik açıdan orta ve yüksek olan öğrencilere göre daha fazla olduğu söylenebilir.

e) Sadece Sanal Dünyada Tanıştığı Gerçekte Tanışmadığı Arkadaşı Var Mı?

Örneklem grubunu oluşturan ortaokul öğrencilerinin şiddete yönelik tutumlarının sadece sanal dünyada tanıştığı gerçekte tanışmadığı arkadaşı var mı? değişkenine göre anlamlı bir farklılığın olup oluşmadığını belirleyebilmek adına bağımsız grup t testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 4.20’de sunulmuştur.

Tablo 4.20: Şiddete Yönelik Tutum Puanlarının Sadece Sanal Dünyada Tanıştığı Gerçekte Tanışmadığı Arkadaşı Var Mı Değişkenine İlişkin t Testi Bulguları

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Toplam	Evet	257	1.49	.95	.06	-9.472	640	.000*
Ölçek	Hayır	385	2.35	1.23	.06			

Tablo 4.20’de görüldüğü üzere şiddete yönelik tutum ölçeği puan ortalamalarının sadece sanal dünyada tanıştığı gerçekte tanışmadığı arkadaşı olup olmamasına göre anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen t testi sonucunda [$t_{(640)} = -9.472$; $p < .05$] sadece sanal dünyada tanıştığı gerçekte tanışmadığı arkadaşı olmayan öğrenciler lehine anlamlı fark bulunmuştur. Sadece sanal dünyada tanıştığı gerçekte tanışmadığı arkadaşı olmayan öğrencilerin şiddete yönelik tutumları sadece sanal dünyada tanıştığı gerçekte tanışmadığı arkadaşı olan öğrencilerden daha yüksektir. Sadece sanal dünyada tanıştığı arkadaşı olan ortaokul öğrencilerinin şiddete yönelik tutumlarının, hem sanal hem de gerçek hayatta tanıştığı arkadaşı olan ortaokul öğrencilerinden daha az olduğu söylenebilir.

f) Sahip Olunan Sosyal Medya Hesabı Sayısı

Örneklem grubunu oluşturan ortaokul öğrencilerinin şiddete yönelik tutumlarının sahip olunan sosyal medya hesabı sayısına göre farklılığını inceleyebilmek adına tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve sonuçlar Tablo 4.21’de sunulmuştur.

Tablo 4.21: Şiddete Yönelik Tutum Puanlarının Sahip Olunan Sosyal Medya Hesabı Sayısı Değişkenine İlişkin ANOVA Bulguları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları						
Boyut	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p	Fark
Toplam	A-Hiç Yok	18	1.92	1.11	G.Arası	40.47	4	10.12	7.296	.000*	B>C E>B
Ölçek	B-1	95	1.96	1.11	G.İçi	883.31	637	1.39			

C-2	115	1.63	1.12	Toplam	923.78	641	E>C
D-3	91	1.73	1.06				E>D
E-3'ten fazla	323	2.24	1.25				

Tablo 4.21’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan ortaokul öğrencilerinin şiddete yönelik tutum ölçek puanları ortalamalarının sahip olunan sosyal medya hesabı sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda [$F_{(4-637)} = 7.296$; $p < .05$] gruplar arası anlamlı fark bulunmuştur. Ortaokul öğrencilerinin şiddete yönelik tutum ölçeği puan ortalamaları arasındaki farkın sahip olunan sosyal medya hesabı değişkenine göre hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan post hoc testi sonucunda; 1 sosyal medya hesabı olan öğrencilerle 2 sosyal medya hesabı olan öğrenciler arasında 1 sosyal medya hesabı olan öğrenciler lehine; 3’ten fazla sosyal medya hesabı olan öğrencilerle 1, 2 ve 3 sosyal medya hesabı olan öğrenciler arasında 3’ten fazla sosyal medya hesabı olan öğrenciler lehine gerçekleştiği görülmektedir ($p < .05$). 1 sosyal medya hesabı olan öğrencilerin şiddete yönelik tutumları 2 sosyal medya hesabı olan öğrencilerden; 3’ten fazla sosyal medya hesabı olan öğrencilerin şiddete yönelik tutumları 1, 2 ve 3 sosyal medya hesabı olan öğrencilerden daha yüksektir.

4.7. Araştırmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın yedinci alt problemi, “Ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme eğilimleri, internet bağımlılıkları ve şiddete yönelik tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” şeklindedir. Bu alt problemi cevaplamak için, öğrencilerin ölçeğe verdikleri yanıtlardan elde edilen veriler Pearson Korelasyon Analizi ile incelenmiş ve Tablo 4.22’ de sunulmuştur.

Tablo 4.22. Ortaokul Öğrencilerinin Akademik Erteleme Eğilimleri, İnternet Bağımlılıkları ve Şiddete Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Yapılan Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Boyutlar	Sorumsuzluk ve Tercih Etme	Çevre ve Hisler	Akademik Erteleme Davranışı	İnternet Bağımlılığı	Şiddete Yönelik Tutum
Sorumsuzluk ve Tercih Etme	-				
Çevre ve Hisler	.925*	-			
Akademik Erteleme Davranışı	.964*	.993*	-		
İnternet Bağımlılığı	-.418*	-.431*	-.434*	-	
Şiddete Yönelik Tutum	.299*	.275*	.287*	-.227*	-

Tablo 4.22’de görüldüğü üzere, ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme eğilimleri, internet bağımlılıkları ve şiddete yönelik tutumları arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Pearson korelasyon analizi sonucunda;

İnternet bağımlılığı ile sorumsuzluk ve tercih etme arasında orta düzeyde negatif yönde, çevre ve hisler arasında orta düzeyde negatif yönde, akademik erteleme davranışı arasında orta düzeyde negatif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır ($p < .05$).

Şiddete yönelik tutum ile sorumsuzluk ve tercih etme arasında düşük düzeyde pozitif yönde, çevre ve hisler arasında düşük düzeyde pozitif yönde, akademik erteleme davranışı arasında düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Şiddete yönelik tutum ile internet bağımlılığı arasında düşük düzeyde negatif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır ($p < .05$).

4.8. Araştırmanın Sekizinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın sekizinci alt problemi, “Öğrencilerin internet bağımlılıklarının şiddete yönelik tutumlarındaki ve akademik erteleme eğilimlerindeki aracılık rolü nedir?” şeklindedir. Bu alt problemi cevaplamak için, öğrencilerin ölçeklere verdikleri yanıtlardan elde edilen veriler Regresyon analizi ile incelenmiş aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4.23. Öğrencilerin İnternet Bağımlılıklarının Şiddete Yönelik Tutumlarını Yordama Düzeylerine İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken	B	Std. Hata	(β)	t	p	R	R ²	F	p
		2.82	.15		19.36	.000	.227	.051	34.665	.000*

İnternet Bağımlılığı	Şiddete Yönelik Tutum	-.26	.04	-.23	-5.89	.000
-------------------------	-----------------------------	------	-----	------	-------	------

Tablo 4.23’ de görüldüğü üzere, ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılıklarının şiddete yönelik tutumlarındaki aracılık rolünü belirlemek amacıyla gerçekleştirilen regresyon analizi sonucunda; öğrencilerin internet bağımlılıklarının şiddete yönelik tutumlarını ($R^2=.051$; $p<.05$) anlamlı şekilde yordadığı görülmektedir. Öğrencilerin internet bağımlılıkları şiddete yönelik tutumları düzeyindeki toplam varyansın %5’ini açıklamaktadır.

Tablo 4.24. Öğrencilerin İnternet Bağımlılıklarının Akademik Erteleme Eğilimlerini Yordama Düzeylerine İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken	B	Std. Hata	(β)	t	p	R	R ²	F	p
İnternet Bağımlılığı	Sorumluluk ve Tercih Etme	3.76	.12		31.52	.000	.418	.175	135.619	.000*
		-.42	.04	-.42	-11.65	.000				
	Çevre ve Hisler	3.81	.12		31.65	.000	.431	.186	146.329	.000*
		-.44	.04	-.43	-12.10	.000				
	Akademik Erteleme Davranışı	3.79	.12		32.25	.000	.434	.189	148.808	.000*
		-.43	.04	-.43	-12.20	.000				

Tablo 4.24’ de görüldüğü üzere, ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılıklarının akademik erteleme eğilimlerindeki aracılık rolünü belirlemek amacıyla gerçekleştirilen regresyon analizi sonucunda;

Öğrencilerin internet bağımlılıklarının sorumsuzluk ve tercih etmelerini ($R^2=.175$; $p<.05$) anlamlı şekilde yordadığı görülmektedir. Öğrencilerin internet bağımlılıkları sorumsuzluk ve tercih etme düzeyindeki toplam varyansın %18’ini açıklamaktadır.

Öğrencilerin internet bağımlılıklarının çevre ve hislerini ($R^2=.186$; $p<.05$) anlamlı şekilde yordadığı görülmektedir. Öğrencilerin internet bağımlılıkları çevre ve hisler düzeyindeki toplam varyansın %19’unu açıklamaktadır.

Öğrencilerin internet bağımlılıklarının akademik erteleme eğilimlerini ($R^2=.189$; $p<.05$) anlamlı şekilde yordadığı görülmektedir. Öğrencilerin internet bağımlılıkları akademik erteleme eğilimi düzeyindeki toplam varyansın %19’unu açıklamaktadır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

DEĞERLENDİRME VE TARTIŞMA

5.1. Genel Değerlendirme ve Tartışma

5.1.1. Ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme eğiliminin internet bağımlılığı ve şiddet ile ilişkisi akademik erteleme eğilimini değerlendirme ve tartışma

“Ortaokul öğrencilerinde akademik erteleme hangi düzeyde?” alt problemi sorumsuzluk ve tercih etme, çevre ve hisler alt boyutunda incelenmiş, elde edilen bulguya göre ortaokul öğrencileri sorumsuzluk ve tercih etme, çevre ve hisler ve genel olarak akademik erteleme davranışlarını nadiren sergilediklerini belirtmişlerdir.

Dietz vd. (2007: 893), bireysel değerler, öğrenme rutinleri ve akademik erteleme üzerine 6. ve 8. sınıf öğrencilerinden oluşan toplamda 704 veri toplanmıştır. Çalışmanın sonucunda akademik erteleme ve günlük rutinlerin eksikliğinin ilişkili olduğu öğrencilerin boş zamanlarda yapılacak diğer etkinlikleri okul çalışmalarına tercih etme eğilimde oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Günün planlı akışının, akademik görevler için kararları teşvik edebilir, ertelemeyi önleyebilir önemde olduğu görülmüştür.

Erdogdu (2019: 1), akademik ertelemenin yordayıcısı olarak benlik saygısı, başarı ve bazı demografik değişikliklerin rolünü ortaya koymak için 210’u kız 242’si erkek olmak üzere toplam 452 lise öğrencisi üzerinde bir araştırma yapmıştır. Araştırma bulgularına göre akademik ertelemeyi en çok yordayan değişken öğrenci başarısıdır. Öğrencilerin akademik başarıları, akademik ertelemedeki varyansın %22’sini oluşturmaktadır. Ayrıca araştırma sonuçlarında akademik ertelemenin kardeş sayısı ve internete girme sıklığı ve benlik saygısı ile pozitif yönde bir kolerasyona sahip olduğu sonucuna varılmıştır.

“Ortaokul öğrencilerinde akademik erteleme eğilimi sahip olunan yaşa göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?” alt problemi incelenmiş, yaşı 11 olan ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme davranışları yaşı 12, 13, 14 olan ortaokul

öğrencilerinden daha yüksek çıkmıştır. Yaşı 11 olan ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme davranışlarının yaşı daha büyük olan ortaokul öğrencilerinden fazla olduğu söylenebilir.

Yurdakoş ve Biçer (2019: 243), sağlık yönetimi bölümünde okuyan üniversite öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin akademik ertelemeleri üzerindeki etkisini inceledikleri çalışmada toplam 222 öğrenciden veri toplanmıştır. Araştırma verilerinin sonuçlarına göre 19 yaşın altında olan öğrencilerin internet bağımlılığı 21 yaşında olan öğrencilerden daha yüksek çıkmış ancak yaş gruplarına göre akademik erteleme eğiliminde anlamlı bir farka ulaşamamıştır.

“Ortaokul öğrencilerinde akademik erteleme eğilimi sahip olunan cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?” alt problemi incelenmiş, kız öğrencilerin akademik erteleme davranış düzeyleri erkek öğrencilerden daha yüksek çıkmıştır. Ortaokuldaki kız öğrencilerin akademik erteleme davranışlarının erkek öğrencilerden daha fazla olduğu söylenebilir.

Esmaili ve Monadi (2016: 1), akademik erteleme nedenlerinin belirlenmesi, erkek ortaokul öğrencilerinin bakış açısının belirlenmesi ve erteleme öncül nedenlerinin araştırılması amacıyla 2014 yılında ortaokula kayıtlı 15 erkek öğrenci üzerinde yapılan bir çalışmadır. Verilerin analizinden okulda geçirilen saat sayısı, ebeveynlerin rolü, olumlu ve olumsuz pekiştirmeler, rekabet duygusu ve akran etkisi, başarısızlık korkusu (mükemmeliyetçilik) ve gecikmeli olanlar yerine acil faktörlerin tercih edilmesi akademik ertelemenin en önemli nedenleri olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlar psiko-duygusal, bilişsel-davranışsal ve bağlamsal boyutları içerir. Araştırmanın sonucunda cinsiyetler arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Her öğrencinin temel bireysel farklılıkları bulunmaktadır ve akademik ertelemenin nedenlerinin iki cinsiyette de araştırılması önerilmektedir.

Kutlu ve Demir (2016: 378), yaşları 14 ile 18 arasında değişen 93 kız 134 erkek olmak üzere toplamda 223 kişiye ulaşarak ergenlerin akademik erteleme davranışlarını çeşitli etkenlere göre inceledikleri bir araştırma yapmışlardır. Araştırma sonucunda elde edilen veriler ergenlerin akademik erteleme davranışlarının cinsiyet ve yaşa göre anlamlı bir ilişki olmadığı, evlerinde bilgisayar ve internet bağlantısı olan ergenlerin olmayanlara göre akademik erteleme puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür.

“Ortaokul öğrencilerinde akademik erteleme eğilimi sahip olunan sınıf düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?” alt problemi incelenmiş, 5. sınıf öğrencilerinin sorumsuzluk ve tercih etme davranışları düzeyleri 6, 7, 8. sınıf öğrencilerinden; 5. sınıf öğrencilerinin çevre ve hisler ile genel olarak akademik erteleme davranışları düzeyleri 6 ve 8. sınıf öğrencilerinden daha yüksek çıkmıştır. Ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin diğer sınıf düzeylerine göre akademik erteleme davranışlarının daha fazla olduğu söylenebilir.

Ataş ve Kumcağız (2018: 375), ergenlerin akademik erteleme davranışları, akademik öz yeterlik inançları ve mükemmeliyetçilik düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla 383 kız ve 219 erkek olmak üzere toplam 602 kişinin katıldığı bir araştırma yapmışlardır. Bu araştırmanın sonucunda ergenlerin erteleme davranışının; akademik öz yeterlik inancına, mükemmeliyetçiliğe, cinsiyete göre farklılık gösterdiğini ancak sınıf düzeyine göre bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

“Ortaokul öğrencilerinde akademik erteleme eğilimi akademik açıdan kendini değerlendirmeye göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?” alt problemi incelenmiş, akademik açıdan kendini düşük veya yüksek düzeyde değerlendiren öğrencilerin sorumsuzluk ve tercih etme davranışları düzeyleri, çevre ve hisler ile genel olarak akademik erteleme davranışları düzeyleri akademik açıdan kendini orta düzeyde değerlendiren öğrencilerden daha yüksek çıkmıştır. Ortaokul öğrencilerinden akademik açıdan kendini orta düzeyde değerlendirenlerin akademik erteleme davranışlarının, akademik açıdan kendini düşük ve yüksek düzeyde değerlendirenlerden daha az olduğu söylenebilir.

Korkmaz (2018: 19), 2016-2017 eğitim-öğretim yılında 167’si kız 162’si erkek olmak üzere toplamda 329 ortaokul öğrencisi üzerinde öz-yeterli ve denetim odağının akademik erteleme üzerindeki yordayıcı etkisini incelemiştir. Elde edilen sonuçlara göre akademik erteleme davranışı öz yeterlik ve denetim odağı tarafından anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ayyıldız ve Dilmaç (2017: 127), ergenlerin sahip oldukları değerler ile akademik erteleme ve genel erteleme düzeyleri arasındaki yordayıcı ilişkileri inceledikleri bir araştırma yapmışlardır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre ergenlerin sahip oldukları değerler ile genel-akademik erteleme düzeyleri arasında negatif yönlü

doğrusal bir ilişki bulunmaktadır.

Solomon ve Rothblum (1988), akademik erteleme yapan öğrencilerin neden ve sebeplerini incelemiş oldukları araştırmalarında %49'unun başarısızlık korkusu nedeni ile akademik erteleme yaptıkları sonucuna ulaşmışlardır.

Özzorlu ve İnan Kaya (2019: 156), ortaöğretimde eğitim gören öğrencilerin akademik erteleme davranışlarının anne-baba tutumları ve denetimin odağı ile ilişkili olup olmadığını incelemek amacıyla 511 ortaokul öğrencisi üzerinde bir araştırma yapmışlardır. Araştırmanın sonucunda öğrencinin anne babasının tutumunu baskıcı olarak algıladığında, sınıf düzeyleri arttıkça akademik erteleme davranışlarında artış görüldüğü, erkek öğrencilerin kız öğrencilere kıyasla daha fazla akademik erteleme davranışı gösterdiği ayrıca anne baba eğitim düzeyi arttıkça çocukların akademik erteleme eğilimlerinin azaldığı bulunmuştur.

Yiğit ve Dilmaç (2011: 159), ortaöğretimde öğrenim görmekte olan öğrencilerin sahip oldukları insani değerler ile akademik erteleme davranışlarının cinsiyet, yaş, sınıf, öğrenim görülen okulun türü, anne-baba eğitim durum değişkenlerine göre inceledikleri araştırmaya 289 kız, 344 erkek olmak üzere toplamda 633 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara akademik erteleme eğilimi ile insani değerler ölçeğinin alt boyutları arasında ilişki olduğu, insani değerler ölçeğinin alt boyutlarının akademik erteleme davranışı yordama gücüne sahip olduğu bulgusu görülmektedir. Araştırmanın bulgularından bir tanesi de baba eğitim düzeyi ile akademik erteleme arasında anlamlı bir ilişki olduğudur.

“Ortaokul öğrencilerinde akademik erteleme eğilimleri sadece sanal dünyada tanıştığı gerçekte tanışmadığı arkadaşı var mı değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?” alt problemi incelenmiş, sadece sanal dünyada tanıştığı gerçekte tanışmadığı arkadaşı olmayan öğrencilerin akademik erteleme davranış düzeyleri sadece sanal dünyada tanıştığı gerçekte tanışmadığı arkadaşı olan öğrencilerden daha yüksek çıkmıştır. Sadece sanal dünyada tanıştığı arkadaşı olan ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme davranışlarının, hem sanal hem de gerçek hayatta tanıştığı arkadaşı olan ortaokul öğrencilerinden daha az olduğu söylenebilir.

Karababa vd. (2018: 269), ortaokul öğrencilerinin okula bağlılık düzeylerinin algılanan sosyal destek ve insani değer açısından incelenmesi amacıyla 2015-2016 eğitim-öğretim yılında 192 kız 125 erkek olmak üzere toplam 317 ortaokul

öğrencisinden veri elde edilmiştir. Araştırmanın sonucu öğrencinin öğretmeninden, arkadaşlarından görmüş olduğu sosyal destek ve insani değerlerin okula bağlılık düzeyinde anlamlı bir artış sağladığını göstermektedir.

“Ortaokul öğrencilerinde akademik erteleme eğilimleri sahip olunan sosyal medya hesabı sayısına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?” alt problemi incelenmiş, hiç sosyal medya hesabı olmayan, 1, 2 ve 3’ten fazla sosyal medya hesabı olan öğrencilerin sorumsuzluk ve tercih etme düzeyleri 3 sosyal medya hesabı olan öğrencilerden, 3’ten fazla sosyal medya hesabı olan öğrencilerin sorumsuzluk ve tercih etme düzeyleri 1 ve 2 sosyal medya hesabı olan öğrencilerden; 1, 2 ve 3’ten fazla sosyal medya hesabı olan öğrencilerin çevre ve hisler ile genel olarak akademik erteleme davranışları düzeyleri 3 sosyal medya hesabı olan öğrencilerden, 3’ten fazla sosyal medya hesabı olan öğrencilerin çevre ve hisler ile genel olarak akademik erteleme davranışları düzeyleri 1 ve 2 sosyal medya hesabı olan öğrencilerden daha yüksek çıkmıştır.

Ayyıldız ve Dilmaç (2017: 127), ergenlerin sahip oldukları değerler ile akademik erteleme ve genel erteleme düzeyleri arasındaki yordayıcı ilişkileri inceledikleri bir araştırma yapmışlardır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre ergenlerin sahip oldukları değerler ile genel-akademik erteleme düzeyleri arasında negatif yönlü doğrusal bir ilişki bulunmaktadır.

5.1.2. Ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme eğiliminin internet bağımlılığı ve şiddet ile ilişkisi internet bağımlılığını değerlendirme ve tartışma

“Ortaokul öğrencilerinde internet bağımlılığı hangi düzeyde?” alt problemi incelenmiş ve elde edilen bulguya göre ortaokul öğrencileri orta seviyede internet bağımlılıkları olduğunu belirtmişlerdir.

Çelik vd. (2014: 373), ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerini çeşitli değişkenler açısından incelemiş oldukları araştırmada 2012-2013 eğitim öğretim yılında 6., 7. ve 8. sınıfta eğitimine devam etmekte olan toplam 207 öğrenciden veri toplanmıştır. Veri analizleri araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin %7,7 sinin internet bağımlılığı gösterdiği sonucuna varmıştır. Bilinçli internet kullanımı konusunda öğrencilere, öğretmenlere ve anne-babalara gerekli önlemlerin

alınabilmesini sağlayacak eğitimler verilmesinin önemi üzerinde durulmuştur.

Ektiricioğlu vd. (2020: 51), ergenlerde çağın hastalığı olan internet bağımlılığını inceleyen bir araştırma yapmışlardır. Ergenlik dönemi yaş aralığına sahip olan kişiler üzerinde yapılan bu araştırmanın sonucunda son yıllarda gerçekleştirilen araştırmalar da dikkate alınarak ergenlerde teknoloji bağımlılığının giderek fazlaştığı sonucuna varılmıştır. Ayrıca teknoloji bağımlılığı risk faktörlerinin belirlenmesi, risk altında olan öğrencilere ulaşılması, risk altında olan öğrencilerin öğretmenlerine ve ailelerine farkındalık eğitimi sağlanması gibi koruyucu projelere vurgu yapılmıştır.

Keser ve Esgi (2012: 247), ilkökul öğrencilerinin bilgisayar oyunu bağımlılığı açısından benlik algılarının analizini yaptıkları araştırmalarında yaşları 12-15 arasında olan 6., 7., ve 8. sınıf öğrencileri olmak üzere toplamda 1467 öğrenciye ölçek uygulanmıştır ve %16,8’inde bilgisayar oyun bağımlılığı sorunu yaşandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öner ve Çakır (2019: 26), ortaöğretim öğrencilerinin internet bağımlılığı ve sosyal medya kullanım düzeylerini ölçmek ve aralarındaki ilişkiyi incelemek adına bir araştırma yapmıştır. 265 ortaöğretim öğrencisinin katılım gösterdiği araştırma sonucunda elde edilen verilerin neticesinde ulaşılabilirliği ve kullanım kolaylığı dolayısıyla sosyal medyanın öğrencilerin eğitim-öğretimine katkı sağladığı belirtilmiştir. Ayrıca araştırmaya katılan öğrencilerin %1,14 ünün internet bağımlısı olduğu ve %23,04 ünün ise internet bağımlısı olma riski taşıdığı tespit edilmiş. Bu sonuçlar bize internet bağımlılığı ve sosyal medya kullanımı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Ayrıca gençlerin internet bağımlılığı ve obezite arasındaki ilişkinin önemine de yer vermek isterim. Li, M. ve diğ. (2014: 482), Çin’in Xiangtan kentinde ortaokul öğrencilerinin obezite durumu ile internet bağımlılığı arasında bir ilişki olup olmadığını araştırmak amacıyla 1150 ortaokul ve lise öğrencisinden veri toplanmıştır. Yapılan bu araştırmanın sonuçlarına göre internet bağımlılığı olan ortaokul öğrencilerinde obezite tespit oranı %32.92 internet bağımlılığı olmayanların obezite oranı %21.06 çıkarak anlamlı derecede bir farklılık göstermiştir.

“Ortaokul öğrencilerinde internet bağımlılığı yaşa göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?” alt problemi incelenmiş, yaşı 12, 13, 14 olan ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılıkları yaşı 11 olan ortaokul öğrencilerinden daha

yüksek çıkmıştır. Ortaokul öğrencilerinin yaşı büyüdükçe internet bağımlılıklarının da arttığı söylenebilir.

Şimşek ve Karakuş Yılmaz (2020: 1851), Türkiye’de 2010-2018 yılları arasında yürütülen dijital oyun bağımlılığı çalışmalarındaki yöntem ve sonuçların incelenmesi adına lisansüstü tez ve makaleleri tarayarak sistematik bir inceleme yürütmüş ve Google Akademik, Web of Science, YÖK Tez Kataloğu, ULAKBİM, ERIC veri tabanları araştırılarak 26 çalışma analize edilmiştir. Çalışmada öncelik olarak demografik değişikliklerin dijital oyun bağımlılığına olan etkilerine bakıldığında cinsiyet, yaş, anne-baba eğitim düzeyinin büyük etkileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

“Ortaokul öğrencilerinde internet bağımlılığı cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?” alt problemi incelenmiş, verilerin sonucunda gruplar arasındaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılıklarının cinsiyetlerine göre değişmediği söylenebilir.

Benzer araştırmalara bakıldığında internet bağımlılığı ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark olduğu erkek öğrencilerin internet bağımlılığının kız öğrencilerin internet bağımlılığına oranla yüksek olduğu belirtilmiştir.

Poli ve Agrimi (2011: 55), Cremona ilçesinde ortaöğretim kurumlarına devam eden 2533 öğrenci üzerinde internet bağımlılığı yaygınlığının yaş, cinsiyet, okul türü gibi değişkenlere dayanan herhangi bir farklılık olup olmadığını değerlendirmek amacıyla veri toplamıştır. Verilerin analizinden elde edilen sonuçta internet kullanımının cinsiyete göre farklılık göstererek erkek baskınlığını göstermiştir.

Çelik vd. (2014: 379), ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin cinsiyete göre değişkenlik gösterdiğini erkek öğrencilerin bağımlılık düzeylerinin kız öğrencilerden daha yüksek olduğunu 2012-2013 eğitim öğretim yılında 6., 7. ve 8. sınıfta okuyan 107 kız 100 erkek olmak üzere toplamda 207 öğrenciden topladığı verilerin analizinde ortaya koymuştur.

“Ortaokul öğrencilerinde internet bağımlılığı sınıf düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?” alt problemi incelenmiş, gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur 6 ve 7. sınıf öğrencilerinin internet bağımlılıkları 5. sınıf öğrencilerinden daha yüksek çıkmıştır. Ortaokul 5.,6. ve 7. sınıf öğrencileri arasında sınıf düzeyleri arttıkça internet bağımlılıklarının arttığı söylenebilir.

Numanoğlu ve Bayır (2012: 295), ortaokul öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre internet kullanımlarını inceledikleri araştırmalarında 2009-2010 eğitim-öğretim yılında öğrenimine devam etmekte olan 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinden veri toplamışlardır. Verilerin analizinde 7. sınıf öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin en yüksek olduğu sonrasında ise 8. sınıf öğrencilerinin geldiğini belirtmişlerdir.

“Ortaokul öğrencilerinde internet bağımlılığı akademik açıdan kendini değerlendirmeye göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?” alt problemi incelenmiş, gruplar arası anlamlı bir fark bulunmamıştır. Araştırmamızda ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılıklarının akademik açıdan kendini değerlendirmelerine göre değişmediği söylenebilir.

Ayas ve Horzum (2013: 46), çalışmalarında ilköğretim öğrencilerinin internet bağımlılığı ve aile tutumunu incelemek adına 214 aileden veri toplamıştır. Verilerin sonucunda 96 aile izin verici, 83 aile otoriter ve 14 aile ise otoriter ebeveynlik tarzı olarak belirlenmiş ve bırakınız yapsınlar internet ebeveynlik tarzının internet bağımlılığında önemli bir rolü olduğu bulunmuştur.

Çelikkaleli (2010: 236), Ergenlerin arkadaş ve internet bağımlılığını inceledikleri araştırmada yaşları 14-19 arasında değişen 250 kız 187 erkek olmak üzere toplamda 437 ergene ölçek uygulanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre ebeveyn tutumunu “ilgisiz” olarak belirten ergenlerin internet bağımlılıkları “koruyucu”, “otoriter” veya “demokratik” olarak belirtenlerden yüksek çıkmıştır.

“Ortaokul öğrencilerinde internet bağımlılığı sadece sanal dünyada tanıştığı gerçekte tanışmadığı arkadaşı var mı değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?” alt problemi incelenmiş, Sadece sanal dünyada tanıştığı gerçekte tanışmadığı arkadaşı olan öğrencilerin internet bağımlılıkları sadece sanal dünyada tanıştığı gerçekte tanışmadığı arkadaşı olmayan öğrencilerden daha yüksek çıkmıştır. Araştırmamızda sadece sanal dünyada tanıştığı arkadaşı olan ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılıklarının, hem sanal hem de gerçek hayatta tanıştığı arkadaşı olan ortaokul öğrencilerinden daha fazla olduğu söylenebilir.

T.A.N. ve Merey (2021: 162), 2018-2019 eğitim öğretim yılında 8. sınıfta eğitime devam etmekte olan 40 öğrenciye form doldurarak veri toplamış elde edilen verilerin analizine göre öğrencilerinin hepsi internet kullandıklarını, çevrimiçi

oyunlar aracılığı ile sanal dünyada tanıştıkları gerçekte tanımadıkları kişilerle görüştiklerini ve interneti eğlence amaçlı kullandıklarını söyledikleri görülmüştür.

Li vd. (2014: 111), Çinli ilkököl ve ortaokul öğrencilerinden oluşan internet bağımlılığının yaygınlığını incelemek ve farklı kullanımlara sahip internet kullanıcıları arasında internet bağımlılığını araştırmak amacıyla 4 ila 8. sınıf öğrencilerinden veri toplanmıştır. Analizinde internet kullanımının yeri ve amacı dikkate alındığında internet bağımlılarının yüzdesi en yüksek internete kafeden erişimini sağlayan ve oyun oynayan ergenler olduğu çıkmıştır.

“Ortaokul öğrencilerinde internet bağımlılığı sahip olunan sosyal medya hesabı sayısına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?” alt problemi incelenmiş, gruplar arası anlamlı bir fark bulunmamıştır. Araştırmamızda ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılıklarının sosyal medya hesabı sayısına göre değişmediği söylenebilir.

5.1.3. Ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme eğiliminin internet bağımlılığı ve şiddet ile ilişkisi şiddete yönelik tutumunu değerlendirme ve tartışma

“Ortaokul öğrencilerinin şiddete yönelik tutumları hangi düzeydedir?” alt problemi incelenmiş ve elde edilen bulguya göre ortaokul öğrencileri şiddete yönelik tutumlara katılmadıklarını belirtmişlerdir.

Karademir vd. (2019: 243), Ortaöğretim öğrencilerinin şiddet eğilim durumlarının belirlenmesi amacıyla 145 kız ve 244 erkek olmak üzere 389 öğrenciden veri toplanarak çalışma yapmıştır. Ortaya çıkan sonuçlar cinsiyet, eğitim alanı, spor geçmişi, aile geliri, anne-baba eğitim durumu, kardeş sayısı ve anne-baba tutumu değişkenlerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir. Ayrıca ortaöğretim seviyesinde eğitim gören öğrencilerdeki şiddet eğilimlerinin sahip oldukları arkadaş grubunun ve kendisinin özelliklerinden etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Türk ve Şenyuva (2021: 462), şiddet sarmalı içinden siber zorbalık isimli araştırmalarında toplumdaki her bireyin farkındalık sahibi olmasının önemine vurgu yapmış, alınması gereken önlemler, müdahale programları ve denetlemelerden bahsedilmiştir.

Arslan (2020: 86), 2019-2020 eğitim-öğretim yılında 428 kız ve 348 erkek olmak üzere toplamda 776 öğrencinin katılım gösterdiği ortaöğrenim öğrencilerinin dijital bağımlılık düzeyleri ve şiddet eğilimlerinin belirlenmesi amacıyla bir çalışma yapmıştır. Çalışmanın sonucu dijital bağımlılığın cinsiyet, ekonomik durum ve anne eğitim durumu ile şiddet eğilimlerinin ise cinsiyet ve anne-baba eğitim durumu değişkenleri açısından anlamlı farklılık göstermekte olduğunu göstermiştir. Ayrıca dijital bağımlılık ve şiddet eğilimleri kolerasyon düzeylerinin pozitif yönde, orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yılmaz (2019: 604), bilgisayar oyunlarındaki şiddet öğesinin üniversite öğrencilerinin tutumlarına yönelik etkisini incelemek amacıyla 305 üniversite öğrencisinin katılım gösterdiği bir araştırma yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda şiddet içerikli oyunlar oynayan öğrencilerin oynamayanlara göre şiddet algılarında pozitif yönde bir yönelim olduğu saptanmıştır.

Arslan (2015: 1), Batman merkez de okullarda yaşanan şiddet olaylarının düzey ve dinamiklerini anlamak amacıyla 210'u ortaokul 220'si lise olmak üzere 430 öğretmen ile görüşme sağlanarak araştırma yapılmıştır. Bu araştırmanın sonucunda öğrenciler arasında sözlü, fiziksel, duygusal şiddet türlerinde her geçen gün artış olduğu hırsızlık, zararlı madde kullanımı (sigara, uyuşturucu, vb.), okula kesici alet getirme gibi olayların yaygınlaştığı ortaya çıkmıştır.

Astor vd. (2001: 511), İlkokul ve ortaokul öğrencilerinin şiddete meyilli okul alt bağamlarına ilişkin algılarını incelemek amacıyla 5 ilköğretim ve 2 ortaokul olmak üzere toplamda 377 öğrenciden veri toplanmış okullardaki şiddete eğilimli alt bağamlara ilişkin görüşleri üzerinde durulmuştur. Araştırmanın sonucunda ortaokul öğrencilerinin koridor, kafeterya, oyun alanları ve sınıflarda tehlikeyi algılama olasılığının ilkökul öğrencilerinden çok daha fazla olduğunu ortaya koymuştur. Ortaokulun organizasyonları ve sosyal dinamiklerinin öğrencilerin güvenlik algılarını etkilediği sonucuna varılmıştır.

“Ortaokul öğrencilerinin şiddete yönelik tutumları yaşa göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?” alt problemi incelenmiş, gruplar arası anlamlı fark bulunmamıştır. Araştırmamızda ortaokul öğrencilerinin şiddete yönelik tutumlarının yaşlarına göre değişmediği söylenebilir.

Certel vd. (2014: 30), ortaokul öğrencilerinin antisosyal inanç ve tutumlarını

cinsiyet, yaş, ilde veya ilçe de öğrenim görme durumu ve ailenin çocuğuna olan tutumu değişkenleri göz önüne alınarak 454 ortaokul öğrencisi üzerinde araştırma yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin sahip oldukları antisosyal inanç ve tutumları cinsiyete, yaşa, il veya ilçede eğitim görme durumuna ve ailenin çocuğuna sergilediği tutum değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermektedir.

“Ortaokul öğrencilerinin şiddete yönelik tutumları cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?” alt problemi incelenmiş, gruplar arasındaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Araştırmamızda ortaokul öğrencilerinin şiddete yönelik tutumlarının cinsiyetlerine göre değişmediği söylenebilir.

Mustafaoğlu ve Yasacı (2018: 51), dijital oyun oynamanın çocukların ruhsal ve fiziksel sağlığı üzerine olumsuz etkilerini incelemek amacıyla 7-15 yaş aralığında çocuğu olan 139 ebeveyn den veri toplanarak araştırma yapılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre erkeklerde ve ortaokul öğrencilerinde dijital oyun oynama süresinin fazla olduğu saptanmıştır. Dijital oyun oynama bağımlılığı sonucu çocuklarda anksiyete ve saldırgan tutum, depresyon, arkadaşları ile vakit geçirmeme asosyalleşme gibi ruhsal belirtilerin yanında kas-iskelet sistemi bozuklukları, uyku kalitesinde bozulma, gözlerde kuruluk, ağrı, kızarıklık gibi fiziksel sorunlara neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Gönültaş ve Atıcı (2014: 370), ortaokul son sınıf öğrencilerinin öfke düzeyleri ve saldırganlık düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi amacı ile 360 kız ve 363 erkek olmak üzere toplamda 723 öğrenciden veri toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda öfke puanları; cinsiyet, anne-baba tutumu, aile içerisinde çocuğun şiddet görme durumuna göre değişkenlik göstermiştir. Öğrencilerin saldırganlık düzeyleri; cinsiyet, ailenin ekonomik durumu, babanın hayatta olup olmaması, anne-baba tutumu, anne-baba nın evli ya da boşanmış olma durumu ve çocuğun ailede şiddete maruz kalma ya da tanık olma durumuna göre farklılık göstermiştir. Öfke ve saldırganlık arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

“Ortaokul öğrencilerinin şiddete yönelik tutumları sınıf düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?” alt problemi incelenmiş, gruplar arasındaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Araştırmamızda ortaokul öğrencilerinin şiddete yönelik tutumlarının sınıf düzeylerine göre değişmediği söylenebilir.

Sağlam ve İkiz (2017: 1235), ortaokul öğrencilerinin şiddet eğilimleri ile okula bağlılık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla 197'si kız 203'ü erkek olmak üzere toplam 400 öğrenciden veri toplanmıştır. Verilerin sonucuna göre öğrencilerin okula bağlılık düzeyleri azaldıkça şiddet eğilimleri artış göstermiştir. Öğrencilerin şiddet eğilim düzeylerinin erkek öğrencilerde kız öğrencilere göre daha fazla olduğu bulunmuştur. Okula bağlılık düzeyleri kız öğrencilerde erkek öğrencilere göre daha yüksek çıkmıştır. Sınıf düzeyi yükseldikçe şiddet eğilimlerinin arttığı ve okula bağlılık düzeylerinin düştüğü saptanmıştır.

“Ortaokul öğrencilerinin şiddete yönelik tutumları akademik açıdan kendini değerlendirmeye göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?” alt problemi incelenmiş, akademik düzeylerini düşük olarak değerlendiren öğrencilerin şiddete yönelik tutumları akademik düzeylerini orta ve yüksek olarak değerlendiren öğrencilerden daha yüksek çıkmıştır. Akademik açıdan düşük olan öğrencilerin şiddete yönelik tutumları akademik açıdan orta ve yüksek olan öğrencilere göre daha fazla olduğu söylenebilir.

Güvendi vd. (2019: 1194), ortaokul öğrencilerinde dijital oyun bağımlılığı ve saldırganlık düzeylerinin incelenmesi amacıyla 143 kız ve 136 erkek olmak üzere toplam 279 ortaokul öğrencisinden veri toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda ebeveynleri tarafından dijital oyun oynama süresine sınır koyulmayan çocukların, fiziksel aktiviteye katılım göstermeyen çocukların, düzenli bir spor aktivitesi ile uğraşmayan çocukların dijital oyun oynama bağımlılığı ve saldırganlık düzeylerinin yüksel olduğu sonucuna varılmıştır.

“Ortaokul öğrencilerinin şiddete yönelik tutumları sadece sanal dünyada tanıştığı gerçekte tanışmadığı arkadaşı var mı değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?” alt problemi incelenmiş, sadece sanal dünyada tanıştığı gerçekte tanışmadığı arkadaşı olmayan öğrencilerin şiddete yönelik tutumları sadece sanal dünyada tanıştığı gerçekte tanışmadığı arkadaşı olan öğrencilerden daha yüksek çıkmıştır. Araştırmamızda Sadece sanal dünyada tanıştığı arkadaşı olan ortaokul öğrencilerinin şiddete yönelik tutumlarının, hem sanal hem de gerçek hayatta tanıştığı arkadaşı olan ortaokul öğrencilerinden daha az olduğu söylenebilir.

Ko vd. (2009: 598), internet bağımlılığı ile saldırgan davranışlar arasındaki ilişkiyi cinsiyet, okul ve depresyonun bu ilişki üzerindeki düzenleyici etkilerini

değerlendirmek amacıyla 9405 ergene anket uygulanıp veri toplanmıştır. Analizlerin sonunda internet bağımlılığı olan ergenlerde saldırgan davranışlara sahip olma olasılığının daha yüksek olduğu çıkmıştır. Ayrıca çevrimiçi sohbet, yetişkinlere yönelik seks web görüntüleme ve çevrimiçi oyun oynama saldırgan davranışlarla ilişkilendirilmiştir. İlişki lise/meslek okullarına kıyasla ortaokullardaki ergenler arasında daha anlamlı çıkmıştır.

“Ortaokul öğrencilerinin şiddete yönelik tutumları sahip olunan sosyal medya hesabı sayısına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?” alt problemi incelenmiş, 1 sosyal medya hesabı olan öğrencilerin şiddete yönelik tutumları 2 sosyal medya hesabı olan öğrencilerden; 3’ten fazla sosyal medya hesabı olan öğrencilerin şiddete yönelik tutumları 1, 2 ve 3 sosyal medya hesabı olan öğrencilerden daha yüksek çıkmıştır.

5.1.4. Ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme eğiliminin internet bağımlılığı ve şiddet ile ilişkisini değerlendirme ve tartışma

“Öğrencilerin internet bağımlılıklarının şiddete yönelik tutumlarındaki ve akademik erteleme eğilimindeki aracılık rolü nedir?” alt problemi incelenmiş, öğrencilerin internet bağımlılıkları şiddete yönelik tutumları düzeyindeki toplam varyansın %5’ini açıklamaktadır. Öğrencilerin internet bağımlılıkları sorumsuzluk ve tercih etme düzeyindeki toplam varyansın %18’ini açıklamaktadır. Öğrencilerin internet bağımlılıkları çevre ve hisler düzeyindeki toplam varyansın %19’unu açıklamaktadır. Öğrencilerin internet bağımlılıkları akademik erteleme eğilimi düzeyindeki toplam varyansın %19’unu açıklamaktadır.

“Ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme eğilimleri, internet bağımlılıkları ve şiddete yönelik tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” alt problemi incelenmiş, öğrencilerin şiddete yönelik tutumu ile sorumsuzluk ve tercih etme arasında düşük düzeyde pozitif yönde, çevre ve hisler arasında düşük düzeyde pozitif yönde, akademik erteleme davranışı arasında düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Şiddete yönelik tutum ile internet bağımlılığı arasında düşük düzeyde negatif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır.

5.2. Tartışma ve Sonuç

İnternet kullanımı, günümüzde vazgeçilmez olanaklar sunarak yaşamımıza büyük katkılar, kolaylıklar sağlamış ve bir gerekliliğe dönüşmüştür. Kişinin internet kullanımda kendisini sınırlayamaması, internet ile ilgili zihinsel düşüncelerinin yoğun olması, çevrimdışı olduğu zamanlarda yoksunluk belirtileri göstererek sinirlenme, gergin hissetme vb. olumsuz duygulanımlarda bulunması kişinin internet bağımlılığı riski altında olduğunu gösterir ve hayatında işlevselliğin belirgin bir derecede bozulmasına sebep olur (Özdemir, 2016: 47).

Araştırmamızın sonucunda öğrenciler orta seviyede internet bağımlılıkları olduğunu belirtmiş ve 11 yaşındaki öğrencilerin internet bağımlılıkları 12, 13, 14 yaşındaki öğrencilere göre yüksek çıkmıştır. 6 ve 7. sınıf öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyi 5. sınıf öğrencilerine göre yüksek çıkmıştır. Sadece sanal dünyada tanıştığı gerçekte tanışmadığı arkadaşı olanların internet bağımlılık düzeyi sadece sanal dünyada tanıştığı gerçekte tanışmadığı arkadaşı olmayanlara göre yüksek çıkmıştır. İnternet bağımlılığı ile cinsiyet, akademik açıdan kendini değerlendirme ve sahip olunan sosyal medya hesabı sayısına göre anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Singh N. ve Barmola K.C. (2015: 98), İnternet bağımlılığının ruh sağlığı ve akademik yaşam üzerindeki etkisini araştıran çalışmasında yaşları 14-16 arasında değişen 100 öğrenciye anket uygulanmıştır. Analizler sonucunda internet bağımlılığının ağır ve derin gruplarında yer alan öğrencilerin/ergenlerin hem akademik performansları hem de ruh sağlıkları üzerinde zararlı etkileri olduğunu belirtmişlerdir.

Araştırmamızın sonucunda akademik erteleme eğiliminin ortaokul öğrencilerinde nadiren görüldüğü sonucuna ulaşılmıştır. 11 yaşındaki öğrencilerin akademik erteleme eğilimi düzeyi 12, 13 ve 14 yaşındaki öğrencilere göre yüksek çıkmıştır. Kız öğrencilerin akademik erteleme düzeyi erkek öğrencilere göre yüksek çıkmıştır. 5. sınıf öğrencilerinin sorumsuzluk ve tercih etme davranışları düzeyleri 6, 7, 8. sınıf öğrencilerinden; 5. sınıf öğrencilerinin çevre ve hisler ile genel olarak akademik erteleme davranışları düzeyleri 6 ve 8. sınıf öğrencilerinden daha yüksek çıkmıştır. Akademik açıdan kendini düşük veya yüksek düzeyde değerlendiren öğrencilerin sorumsuzluk ve tercih etme davranışları düzeyleri, çevre ve hisler ile genel olarak akademik erteleme davranışları düzeyleri akademik açıdan kendini orta düzeyde

değerlendiren öğrencilerden daha yüksek çıkmıştır. Sadece sanal dünyada tanıştığı gerçekte tanışmadığı arkadaşı olmayan öğrencilerin akademik erteleme davranış düzeyleri sadece sanal dünyada tanıştığı gerçekte tanışmadığı arkadaşı olan öğrencilerden daha yüksek çıkmıştır.

Günümüzde medya teknolojilerinin hızla gelişerek çeşitlenip yaygınlaşması sonucu bilgisayar, akıllı telefon, tablet kullanımıyla kolaylıkla ulaştığımız oyunların kişilere yönelik etkileri tartışılmaya başlanmıştır (Yılmaz, 2019: 604). Oyunlar artık bireylerin günlük hayatın stresinden uzaklaşmak için kullandıkları bir eğlence aracı olmaktan çıkıp geniş bir içeriğe sahip sanal ve alternatif bir hayat sunan yapılara dönüşmüştür (Conolly vd., 2012: 661). Bilgisayar oyunları dünyası kullanıcıların kültürel, sosyolojik ve psikolojik yönlerine etki etmektedir (Schut, 2007: 217). Bu oyunların sahip oldukları içerik kişide oluşturdukları algı ve tutum toplumsal hayata yansması bakımından büyük önem taşımaktadır (Yılmaz, 2019: 604). Bireylerin Dünya'yı algılama şekillerini yönlendirdiği söylenebilir (Nielsen vd., 2013: 7). Şiddet unsurlarını barındıran oyunlar oynayan bireyde ve ilişkide bulunduğu toplumsal çevrelerde sorunlar yaşamasına yol açacağı öngörülebilir (Yılmaz, 2019: 604).

Oyunların içeriğinde bulunan şiddet unsurları kişideki saldırganlık davranışlarını etkilemekte, eğlenceli zaman geçirmek aracı olarak kullanılan oyunlar bağımlılık yapmaktadır (Griffiths vd., 2004: 479). Bireyler gitgide asosyalleşerek gerçek hayattan uzaklaşmaktadır (Kneer vd., 2012: 604). Bu konuda yapılan çalışmalar şiddet içerikli oyunların oynanma sıklığının her geçen gün arttığını göstermektedir (Ewoldsen vd., 2011: 1). Bilgisayar oyunlarındaki şiddet içeriğinin kullanıcılardaki yırtıcı, saldırgan kişilik özelliğinde anlamlı bir artışa sebep olduğu görülmektedir (Anderson, 2004: 168-192).

Tutkun vd. (2017: 83) ortaokul öğrencileri üzerinde yapmış oldukları bir çalışmanın sonucunda medya teknolojilerinde şiddet içeriklerine maruz kalan öğrencilerin sosyal hayatta arkadaşlarıyla yaşadıkları sorunları şiddete dayalı yöntemlerle çözmeye çalıştıkları ortaya çıkmıştır.

Literatürde şiddet içeren medya kaynaklarının çocuklar üzerinde kendisini yalnız hissetme, depresyon ve anksiyete saldırgan davranışlar, şiddet eğilimi, dikkat dağınıklığı, gibi problemlere sebep olduğunu ortaya koyan araştırmalar mevcuttur

(Wack ve Tantleff-Dunn, 2009; Mentzoni vd., 2011; Bluemke vd., 2010; Fischer vd., 2010; Gentile vd., 2012). Yapılan bazı araştırmalarda ise internette çok fazla zaman harcayan çocuklarda akademik başarıda düşüş, düzensiz ve yetersiz uyku, kas iskelet sistemi rahatsızlıkları, obezite, yetersiz fiziksel aktivite gibi problemlerin geliştiğini ortaya koymuştur (Anand, 2007; King vd., 2013; Jacobs vd., 2009; Ballard vd., 2009; Fullerton vd., 2014).

Korkmaz (2016: 74), son yıllarda siber zorbalık nedeni ile dikkat sorunları, okul başarısında düşme, depresyon, intihar eğilimleri, uyku bozuklukları, uyuşturucu madde kullanımı vb. birçok psikolojik problemler yaşayan çocuk ve gençler üzerinde çalışma yapmıştır. Bu çalışmanın sonucunda siber zorbalığa maruz kalan genç ve çocukların ailelerinin ve okullarının nasıl önlemler alabileceği konusunda önerilere yer verilmiştir.

Ortaöğretim düzeyinde eğitim gören öğrencilerin sahip oldukları kişilik yapıları ve arkadaş çevrelerindeki özellikler şiddete yönelik eğilimlerini etkilemektedir (Vural vd., 2019: 243).

Araştırmanın sonucunda ortaokul öğrencileri şiddete yönelik tutumlara katılmadıklarını belirtmişlerdir. Akademik düzeylerini düşük olarak değerlendiren öğrencilerin şiddete yönelik tutumları akademik düzeylerini orta ve yüksek olarak değerlendiren öğrencilerden daha yüksek çıkmıştır. Sadece sanal dünyada tanıştığı gerçekte tanışmadığı arkadaşı olmayan öğrencilerin şiddete yönelik tutumları sadece sanal dünyada tanıştığı gerçekte tanışmadığı arkadaşı olan öğrencilerden daha yüksek çıkmıştır. 1 sosyal medya hesabı olan öğrencilerin şiddete yönelik tutumları 2 sosyal medya hesabı olan öğrencilerden; 3'ten fazla sosyal medya hesabı olan öğrencilerin şiddete yönelik tutumları 1, 2 ve 3 sosyal medya hesabı olan öğrencilerden daha yüksek çıkmıştır. Ayrıca şiddete yönelik tutum ile yaş, cinsiyet ve sınıf düzeyine göre anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Öğrencilerin internet bağımlılıkları akademik erteleme eğilimi düzeyindeki toplam varyansın %19'unu, internet bağımlılıkları şiddete yönelik tutumları düzeyindeki toplam varyansın %5'ini açıklamaktadır.

Şiddete yönelik tutum ile akademik erteleme davranışı arasında düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Şiddete yönelik tutum ile internet bağımlılığı arasında düşük düzeyde negatif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır.

5.3. Öneriler

Ortaokul öğrencilerinin akademik yaşam ve başarılarını olumsuz etkileyen akademik erteleme eğilimi davranışının internet bağımlılığı ve şiddet ile ilişkisini inceleyen araştırmamızda; akademik erteleme eğilimi davranış düzeyini azaltma yönünde “zaman yönetimi” üzerinde ciddiyetle durulması ve farklı demografik değişkenler ile çalışılması gereken bir konu olarak görülmektedir.

Ortaokul öğrencilerinin içerisinde bulundukları yaş aralığı ileriki yıllarda sahip olacakları tutum ve davranışları adına büyük öneme sahiptir. Bu yaş aralığındaki çocuklar aile, çevre, okul ve akran gruplarından görüp öğrendikleri ile bilgi beceri tecrübe sahibi olur şekillenirler. Dolayısı ile ortaokul öğrencilerinin sahip olduğu bu yaş aralığı bireyin gelişimi için oldukça kritik öneme sahiptir.

Öğrenciler gelecekte önceliklerini belirleyebilen, kendileri hakkındaki kararları verebilecek donanım ve yeterliliğe sahip bir bireye dönüşmek adına özellikle akademik ortamlarda olmak üzere yaşamın her alanında erteleme davranışını mümkün olan en erken dönemde kontrol altına almayı öğrenmelidir. Bunun için;

1. Geleceğin bireyleri olan ortaokul öğrencilerimizin yetiştirilmesinde özveriyle çalışmaları ile büyük öneme sahip olan değerli öğretmenlerimizin ve okul yöneticilerimizin meslek içi eğitim uygulamaları, seminerler, konferanslar ile akademik erteleme eğilimi, internet bağımlılığı, şiddet ile ilgili farkındalıkları, bilgi düzeyleri arttırılabilir.
2. Bu araştırma 2021-2022 eğitim öğretim yılında pandemi döneminde ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme davranışını nadiren sergiledikleri sonucuna ulaşmıştır. Erteleme davranışı ortaokul öğrencilerinin yaşamında birçok olumsuzluğa zemin hazırlayabileceğinden bu davranışa sebep olan durumlar belirlenerek ilerlemesinin önüne geçilmesi adına rehabilitasyon ve rehberlik çalışmaları yapılabilir.
3. Ortaokul öğrencilerinde akademik erteleme eğilimin internet bağımlılığı ile ilişkisinde internet kullanım süresinin kontrol altına alınmasını sağlayacak eylem planları hazırlanarak akademik ertelemenin önüne geçilebilir. İnternet bağımlılığının akademik erteleme eğilimine olan etkisini azaltmak için

öğrencilere seminer, konferans sınıf ve sınıf dışı faaliyetler planlanabilir.

4. Ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme eğilimi davranışı, internet bağımlılıkları ve şiddete yönelik tutumları okul-aile iş birliği ile koordineli olarak düzenlenebilir. Ailelere bu konuda temel bir eğitim verilmesi sağlanabilir.

Ayrıca, çalışma sonucundan elde edilen bulgulara dayanarak gelecekte benzer çalışmaları gerçekleştirmek isteyen araştırmacı ve uygulamacılara yardımcı olabilmesi, akademik erteleme eğiliminin internet bağımlılığı ve şiddet ile ilişkisinin daha ayrıntılı bir şekilde araştırılarak mevcut duruma bütünsel olarak anlaşılabilir bir açıklık getirilebilmesi adına aşağıda sıralanmış çeşitli önerilerin dikkate alınması tavsiye edilir.

Araştırmacıya Öneriler

1. Ortaokul öğrencilerinin akademik erteleme eğiliminin internet bağımlılığı ve şiddet ile ilişkisinin eğitim kurumunun niteliği, eğitim düzeyi (ilköğretim, lise vs.), ebeveyn tutumu-meslekleri, ailedeki birey sayısı, yaşanan yer, aile gelir düzeyi ve benzeri demografik değişkenlere göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin belirlenebilmesi adına ek çalışmalar yapılabilir.
2. Bu araştırmanın katılımcıları yalnızca İstanbul Göztepe’de bulunan ortaokullarda öğrenim gören öğrencilerle sınırlandırılmıştır. Konu ile alakalı gerçekleştirilecek yeni çalışmalar farklı şehirlerde bulunan ortaokul öğrencilerini de içine alan daha büyük bir örneklem grubu ile tekrarlanabilir.
3. Covid-19 tedbirleri kapsamında ortaokulların uzaktan eğitim yaptığı süreç içerisinde öğrencilere formlar ulaştırılarak, ölçekler hakkındaki bilgilendirme yazılı ve sözel olarak yapılarak pandemi sürecinde gerçekleştirilmiş olan bu araştırma yüz yüze eğitimin hayatımıza geçmesi ile tekrarlanabilir.

KAYNAKÇA

- Ackerman, DS Ve Gross, BL (2005). Eğitimcim Yapırdı Bana: Ertelemenin Görev Özellikleri. *Pazarlama Eğitimi Dergisi*, 27 (1), 5-13.
- Adesina, J. O. (2011). Beyond The Social Protection Paradigm: Social Policy İn Africa's Development. *Canadian Journal Of Development Studies/Revue Canadienne D'études Du Développement*, 32(4), 454-470.
- Akbay, S. E. Ve Gizir, C. A. (2010). Cinsiyete Göre Üniversite Öğrencilerinde Akademik Erteleme Davranışı: Akademik Güdülenme, Akademik Öz Yeterlik Ve Akademik Yükleme Stillerinin Rolü. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 60-78.
- Akbulut, Y. (2013). Çocuk Ve Ergenlerde Bilgisayar Ve İnternet Kullanımının Gelişimsel Sonuçları, *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2).
- Akca, E. B. (2014). Dijital Bölünme Kavramı Bağlamında Türkiye’de Ortaokul Öğrencilerinin İnternet Ve Sosyal Ağ Kullanımları: Gaziantep İli Örneği, 1. I. I. *Uluslararası İletişim Bilimleri Ve Medya Araştırmaları Kongresi*, 12(15), 1-21.
- Akdal, R. (2008). Şiddetin Çocuklar Üzerindeki Yıkıcı Etkisi. <http://Blog.Milliyet.Com.Tr/SiddetinCocuklarUzerindeYikiciEtkileri/Blog/?Blogno=134338> sayfasından erişilmiştir.
- Akkaya, E. (2007). *Academic Procrastination Among Faculty Of Education Students: The Role Of Gender, Age, Academic Achievement, Perfectionism And Depression*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ortadoğu Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Akman, Y. (2010). *İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Şiddet Ve Okul İklimi Algıları Arasındaki İlişki*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Anand V. (2007). A Study Of Time Management: The Correlation Between Video Game Usage And Academic Performance Markers. *Cyberpsychol Behav.* 10(4):552-9.
- Anderson, C. A., & Carnagey, N. L. (2004). Violent Evil And The General Aggression Model. *The Social Psychology Of Good And Evil*, 168-192.
- Angkaw, J. P. (2006). *Addressing School Violence In The 21st Century*. [efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED495737.pdf](https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED495737.pdf) sayfasından erişilmiştir.
- Anlı, G. & Taş İ. (2018). Ergenler İçin Oyun Bağımlılığı Ölçeği Kısa Formunun Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Electronicturkish Studies*, 13(11):189-203.
- Anlı, G., Taş, İ., Güneş, Z., Yazgı, Z., & Sevinç, H. (2018). Akademik Kendini Engelleme Ölçeği'ni Türkçeye Uyarlama Çalışması. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(15), 1198-1217.
- Arısoy, Ö. (2009). İnternet Bağımlılığı ve Tedavisi, *Psikiyatride güncel yaklaşımlar*, 1(1), 55-67.
- Arslan, A. (2013). *Lise Öğrencilerinin Akademik Erteleme Davranışlarının Karar Verme Stilleri İle İlişkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Arslan, A. (2019). Ortaöğretim öğrencilerinin dijital bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi: Sivas ili örneği. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 63-80.
- Arslan, A. (2020). Ortaöğretim öğrencilerinin dijital bağımlılık düzeyleri ve şiddet eğilimlerinin belirlenmesi. *Journal of Computer and Education Research*, 8(15), 86-113.
- Arslan, Y. (2015). Okullarda Yaşanan Şiddet Olaylarının Düzey Ve Dinamiklerini Anlamak: Batman Merkez Örneği/Türkiye. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(5), 1-17.

- Aslan, A. E., & Sevinçler-Togan, S. (2009). Duygu Yönetimine Bir Hizmet: Ergen Öfke Değerlendirme Ölçeği Türkçe Versiyonu (Adolescent Anger Rating Scale-Aars). *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 369-400.
- Astor, RA, Meyer, HA Ve Pitner, RO (2001). İlkokul Ve Ortaokul Öğrencilerinin Şiddete Meyilli Okul Alt Bağlamlarına İlişkin Algıları, *İlkokul Dergisi*, 101 (5), 511-528.
- Ataş, N., & KUMCAĞIZ, H. (2018). Ergenlerin akademik erteleme davranışları, akademik öz yeterlik inançları ve mükemmeliyetçilik düzeyleri. *Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir*.(Tez No. 515503).
- Avcı, A. (2010). *Eğitimde Şiddet Olgusu Lise Öğrencilerinde Şiddet, Saldırganlık, Ahlâki Tutum İlişkisi Küçükçekmece İlçesi Örneği*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Ayan, S. (2006). Şiddet Ve Fanatizm C.Ü. *İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*, 7(2), 191.
- Ayas, T., & Horzum, M.B. (2013). İlköğretim Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Ve Aile İnternet Tutumu, *Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi*, 4(39), 46-57.
- Ayyıldız, F., & Dilmaç, B. (2017). Ergenlerin Sahip Oldukları Değerler İle Akademik Erteleme Ve Genel Erteleme Düzeyleri Arasındaki Yordayıcı İlişkiler. *İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(10-11), 127-146.
- Balcı, Ş., & Gülnar, B. (2009). Üniversite Olarak "İnternet Hizmeti Ve İnternet Bağımlılarının Profili". *Selçuk İletişim*, 6 (1), 5-22.
- Balkan, E. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Bilgisayar-İnternet Bağımlılığı Ve Aile Fonksiyonları Arasındaki İlişki, *Education Sciences*, 6(1): 231-239.
- Balkıs, M. (2013). Academic Procrastination, Academic Life Satisfaction And Academic Achievement: The Mediation Role Of Rational Beliefs About Studying. *Journal Of Cognitive And Behavioral Psychotherapies*, 13(1), 57-74.

- Balkıs, M., & Duru, E. (2010). Akademik Erteleme Eğilimi, Akademik Başarı İlişkisinde Genel Ve Performans Benlik Saygısının Rolü. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(27), 159-170.
- Balkıs, M., Duru, E., Buluş, M. Ve Duru, S. (2006). Üniversite Öğrencilerinde Akademik Erteleme Eğiliminin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 7(2), 57-73.
- Barut, B. (2019). *Ergenlerde Dijital Oyun Bağımlılık Düzeyi İle Algılanan Sosyal Destek Ve Duygu Düzenleme Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Gaziantep.
- Ballard M, Gray M, Reilly J, Noggle M. (2009). Correlates Of Video Game Screen Time Among Males: Body Mass, Physical Activity, And Other Media Use. *Eat Behav.* 10(3):161-7.
- Bandura, A. (1997). *Social Learning Theory*. Practice Hall- New Jersey: 22-36.
- Baştürk, E. (2014). Dijital Bölünme Kavramı Bağlamında Türkiye’de Ortaokul Öğrencilerinin İnternet Ve Sosyal Ağ Kullanımları: Gaziantep İli Örneği, 1. I. I. *Uluslararası İletişim Bilimleri Ve Medya Araştırmaları Kongresi*, 12(15), 1-21.
- Batıgün, A. D., & Kılıç, N. (2011). İnternet Bağımlılığı İle Kişilik Özellikleri, Sosyal Destek, Psikolojik Belirtiler Ve Bazı Sosyo-Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi*, 26(67).
- Batur, Z., & Uygun, K. (2012). İki Neslin Bir Kavram Algısı: Teknoloji, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 74-88.
- Bayraktutan, F. (2005). *Aile İçi Kullanımı İnternet Kullanımı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Beard, Keith W. (2005). İnternet Bağımlılığı: Mevcut Değerlendirme Tekniklerinin Ve Potansiyel Değerlendirme Sorularının Gözden Geçirilmesi. *Siber Psikoloji Ve Davranış* 8(1): 7-14.
- Beck, B. L., Koons, S. R. & Milgrim, D. L. (2000). Correlates And Consequences Of Behavioral Procrastination: The Effects Of Academic Procrastination,

- Selfconsciousness, Self-Esteem And Self-Handicapping. *Journal Of Social Behaviorve Personality*, 15(5), 3-13.
- Beranuy, M., Oberst, U., Carbonell, X., & Chamarro. (2009). Problematic İnternet And Mobile Phone Use And Clinical Symptoms İn College Students: The Role Of Emotional İntelligence. *Computers İn Human Behavior*, 25, 1182– 1187.
- Berber Çelik, Ç. Ve Odacı, H. (2015). Akademik Erteleme Davranışının Bazı Kişisel Ve Psikolojik Değişkenlere Göre Açıklanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 30(3), 31-47.
- Bernardi, S., & Pallanti, S. (2009). İnternet Addiction: A Descriptive Clinical Study Focusing On Comorbidities And Dissociative Symptoms. *Comprehensive Psychiatry*, 50, 510–516.
- Beswick, G., Rothblum, E. D., & Mann, L. (1988). Psychological Antecedents Of Student Procrastination. *Australian Psychologist*, 23(2), 207-217.
- Beyazyürek, M., & Şatır, T. T. (2000). *Madde Kullanım Bozuklukları, Psikiyatri Dünyası*, 4(2), 50-56.
- Beyhan, T. A. N., & MEREY, Z. (2021). Ortaokul Öğrencilerinin İnternet Kullanımına İlişkin Görüşlerinin Dijital Vatandaşlık Kapsamında İncelenmesi, *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 162-193.
- Bilge, U. Z. U. N., & Demir, A. (2015). Erteleme: Türleri, Bileşenleri, Demografik Etkenler Ve Kültürel Farklılıklar. *Ege Eğitim Dergisi*, 16(1), 106-121.
- Bilgel, N. (2002). Aile Psikolojisi Ve Eğitimi, Aile İçi Şiddet Ve Çocuk İstismarı. D. Gökdağ (Ed.), (S.67-76). *Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını*.
- Bilgin, E. (2017). *Ortaokul Öğrencilerinin Fiziksel Uygunlukları Ve Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> Sayfasından Erişilmiştir.

- Binder, K. (2000). *The Effect Of An Academic Procrastination Treatment On Student Procrastination And Subjective Well-Being*. Unpublished MA, Carleton University, Canada.
- Bluemke, M., Friedrich, M. Ve Zumbach, J. (2010). Şiddetli Ve Şiddet İçermeyen Bilgisayar Oyunlarının Örtük Saldırganlık Önlemleri Üzerindeki Etkisi, Agresif Davranış: *Uluslararası Saldırganlık Araştırmaları Derneği Resmi Gazetesi*, 36 (1), 1-13.
- Blunt, A. K., & Pychyl, T. A. (2000). Task Aversiveness And Procrastination: A Multi-Dimensional Approach To Task Aversiveness Across Stages Of Personal Projects. *Personality And Individual Differences*, 28(1), 153-167.
- Boyd, DM Ve Ellison, NB (2007). Sosyal Ağ Siteleri: Tanımı, Tarihçesi Ve Bursu. *Bilgisayar Aracılı İletişim Dergisi*, 13 (1), 210-230.
- Bridges, KR Ve Roig, M. (1997). Akademik Erteleme Ve İrrasyonel Düşünme: Bağlam Kontrollü Bir Yeniden İnceleme, *Kişilik Ve Bireysel Farklılıklar*. 22 (6), 941-944.
- Bulut, S. (2008). Okullarda Öğrenciden Öğrenciye Yönelik Şiddet Olaylarının Bazı Değişkenler Açısından Arşiv Araştırması Yöntemiyle İncelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 23-38.
- Burak, Y. Ve Ahmetoğlu, E. (2015). Bilgisayar Oyunlarının Çocukların Saldırganlık Düzeylerine Etkisinin İncelenmesi, *Turkish Studies*. 10(11), 363-382.
- Burka, J., & Yuen. L. (1983). *Procrastination: Why You Do It, What To Do About It*. Reading MA: Addison-Wesley.
- Büyüköztürk, Ş. (2017). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi
- Callaghan, P. & Morrissey, J. (1993). Social Support And Health: A Review. *Journal Of Advanced Nursing*, 18, 203- 210.

- Can, R., & Kutlu, F. (2021). Okulöncesi Çocuklarda Hazzı Erteleme Davranışının Cinsiyet Ve Annelerin Ebeveynlik Tutumları Açısından İncelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 36(87), 20-38.
- Can, S. (2018). *Ergenlerin Akademik Erteleme Davranışları, İnternet Bağımlılığı Ve Temel Psikolojik İhtiyaçları: Bir Model Önerisi*. Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, İstanbul
- Canoğulları, Ö., & Güçray, S. S. (2014). İnternet Bağımlılık Düzeyleri Farklı Ergenlerin Cinsiyetlerine Göre Psikolojik İhtiyaçları, Sosyal Kaygıları Ve Anne Baba Tutum Algılarının İncelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26(1), 42-57.
- Cao, F. & Su, L. (2007). Internet Addiction Among Chinese Adolescents: Prevalence And Psychological Features. *Child Care Health And Development*, 33 (3), 275–281.
- Caplan, S. E. (2002). Problematic internet use and psychosocial well-being: Development of a theory-based cognitive-behavioral measurement instrument, *Computers in Human Behavior*, 18, 553–75.
- Caplan, SE (2003). Çevrimiçi Sosyal Etkileşim Tercihi: Sorunlu İnternet Kullanımı Ve Psikososyal Esenlik Teorisi. *İletişim Araştırması*, 30 (6), 625-648.
- Caplan, SE (2005). Sorunlu İnternet Kullanımının Sosyal Beceri Hesabı, *İletişim Dergisi*, 55 (4), 721-736.
- Carbonilla Gorra, V. Ve Bhati, SS (2016). Filipinler'deki Yükseköğretim Kurumlarında Öğrencilerin Sınıfta Teknoloji Kullanımına İlişkin Algıları.
- Cengizhan, C. (2005). Öğrencilerin Bilgisayar Ve İnternet Kullanımında Yeni Bir Boyut:“İnternet Bağımlılığı”, *Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 22: 83–98.

- Certel, Z., Bahadır, Z., Varol, S. R., & Saracaloğlu, A. S. (2014). Ortaokul Öğrencilerinin Antisosyal İnanç Ve Tutumları Üzerine Bir Araştırma. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 30-42.
- Ceyhan, A. (2011). Ergenlerin problemli internet kullanım düzeylerinin yordayıcıları. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 8(2), 85-94.
- Chou, C. Ve Hsiao, MC (2000). İnternet Bağımlılığı, Kullanımı, Doyum Ve Zevk Deneyimi: Tayvan Üniversite Öğrencilerinin Durumu. *Bilgisayarlar Ve Eğitim*, 35 (1), 65-80.
- Chou, C., Condrón, L. Ve Belland, JC (2005). İnternet Bağımlılığı İle İlgili Araştırmaların Gözden Geçirilmesi. *Eğitim Psikolojisi İncelemesi*, 17 (4), 363-388.
- Chrismore, S., Betzelberger, LB Ve Tonya, C. (2011). *İnternet Bağımlılığında Yatarak Tedavide On İki Basamaklı İyileşme. İnternet Bağımlılığı: Değerlendirme Ve Tedavi İçin Bir El Kitabı Ve Rehber*, Ed. Kimberly S. Young, Cristiano Nabuco De Abreu. John Wiley & Sons, 205, 222.
- Colwell, J. Ve Kato, M. (2003). Japon Ergenlerde Sosyal İzolasyon, Benlik Saygısı, Saldırganlık Ve Bilgisayar Oyunu Oynama Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Asya Sosyal Psikoloji Dergisi*, 6 (2), 149-158.
- Conolly T M, Boyle E A, Macarthur E, Hailey T And Boyle J M. (2012). A Systematic Literature Review Of Empirical Evidence On Computer Games And Serious Games, *Computer & Education*, 59, 661-686.
- Cowie, H. (2006, Mart). *Avrupa okullarda şiddet eğitim girişimi*. 1.Şiddet ve Okul: Okul ve Çevresinde Çocuğa Yönelik Şiddet ve Alınabilecek Önlemler Tedbirler Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri. MEB & UNICEF, Ankara
- Cömert, I. T., & Ögel, K. (2009). İstanbul Örneğinde İnternet Ve Bilgisayar Bağımlılığının Yaygınlığı Ve Farklı Etkenlerle İlişkisi, *Türk Klinikleri Adli Tıp Dergisi* 6(1), 9-16.

- Creswell, J. W., & Sözbilir, M. (2017). *Karma Yöntem Araştırmalarına Giriş*. Pegem Akademi.
- Currie C, Editor. *Health behaviour in school-aged children: a WHO cross national study*. Bergen:University of Bergen; 1998.
- Custer, N. (2018). *Test Anxiety And Academic Procrastination Among Prelicensure Nursing Students*. Nursing Education Perspectives, 39(3), 162-163.
- Çakıcı, D.Ç. (2003). *Lise Ve Üniversite Öğrencilerinde Genel Erteleme Ve Akademik Erteleme Davranışının İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Çam, Z. (2013). Ergenlerde Genel Ve Akademik Erteleme Davranışının Yordayıcısı Olarak Beş Büyük Kişilik Özelliği. *Eğitim Ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 89–96.
- Çelik, A., Çelen, F. K., & Seferoğlu, S. S. (2014). Ortaokul Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Akad. Bilişim*, 14, 373-82.
- Çelikkaleli, Ö. (2010). Ergenlerin Arkadaş Bağlılığı Ve İnternet Bağımlılığının Cinsiyet Ebeveyn Tutumu Ve Anne Baba Eğitim Düzeylerine Göre İncelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(3), 225-240.
- Çeri, B. K., Çavuşoğlu, C., & Gürol, M. (2015). Üniversite Öğrencilerinin Akademik Erteleme Düzeylerinin İncelenmesi. *International Journal Of Social Sciences*, 34, 385-394.
- Çetin, F. H., Pamuk, M., & Donmuş, V. (2015). Ergenlerde Problemlı Cep Telefonu Kullanımı İle Akademik Erteleme Arasındaki İlişkide İnternet Bağımlılığının Aracılık Rolünün İncelenmesi. *Çocuk Ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 22(1), 60-61.
- Çetin, H. (2011). Ergenler İçin Şiddete Yönelik Tutum Ölçeğinin Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *İlköğretim Online*, 10(1), 68-79.

- Çetinkaya, M. (2013). *İlköğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığının İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Çıkrıkçı, Ö. & Erzen, E. (2016). Cinsiyetin Akademik Erteleme Üzerindeki Etkisi: Meta-Analiz. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (Online First). Doi: 10.16986/HUJE.2016015387
- Çokdolu, N. (2013). *Karakter Eğitimi Programının İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Çatışma Çözme Ve Saldırganlık Düzeylerine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Çubukçu, Z., & Dönmez, A. (2012). İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Okuldaki Şiddet Üzerine Görüşleri, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. Cilt:11 (40): 89-108.
- Çuhadaroğlu, F. (2006). *Şiddetin Psikolojik Boyutu: Gençlik Ve Şiddet Araştırmaları*. Çocuk ve Ergene Yönelik Şiddetin Önlenmesi Sempozyumu, 15-16 Mayıs. Ankara.
- Dahlberg, L.L. (1998). Youth Violence In The United States: Major Trends, Risk Factors, And Prevention Approaches. *American Journal Of Preventive Medicine*, 14(4), 259-271.
- Dahlberg, L.L., & Potter, L.B. (2001). Youth violence: Developmental pathways and prevention challenges. *American Journal Of Prevention Medicine*, 20, 3-14.
- Dalbudak, E., Evren, C., Aldemir, S., & Evren, B. (2014). Türk Üniversite Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı Riskinin Şiddeti Ve Borderline Kişilik Özellikleri, Çocukluk Çağı Travmaları, Dissosiyatif Yaşantılar, Depresyon Ve Anksiyete Belirtilerinin Şiddeti İle İlişkisi. *Psikiyatri Araştırması*, 219 (3), 577-582.
- Demir, Y., & Kutlu, M. (2017). İnternet Bağımlılığı, Akademik Erteleme Ve Akademik Başarı Arasındaki İlişkiler. *The Journal Of Academic Social Science Studies*, 61, 91-105.
- Derin, S. (2013). *Lise Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı Ve Öznel İyi Oluş*.

- Dietz, F., Hofer, M., & Fries, S. (2007). Individual Values, Learning Routines And Academic Procrastination. *British Journal Of Educational Psychology*, 77(4), 893-906.
- Dinc, M. (2015). Teknoloji Bağımlılığı Ve Gençlik, *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 31-65.
- Doğan, A. (2013). *İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı* (Doctoral Dissertation), DEÜ, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- DSÖ, (2004). Global Estimates of Health Consequences Due To Domestic Violence Against Children. Birleşmiş Milletler Çocuklara Yönelik Şiddet Çatışması İçin Arkaplan Belgesi. Cenevre.
- Durak Batıgün, A. Ve Kılıç, N. (2011). İnternet Bağımlılığı: Kişilik Özellikleri, Psikolojik Belirtiler, Sosyal Destek Ve İlişkili Bazı Sosyo-Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi*, 26 (67), 1-10.
- Durmuş, E. & Gürkan, U. (2005). Lise Öğrencilerinin Şiddet Ve Saldırganlık Eğilimleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 3 (3): 253-269.
- Durualp E., Ç. P. (2013). Yetiştirme Yurdunda Kalan Ergenlerin Yalnızlık Düzeylerinin İnternet Bağımlılığı Ve Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15 (1): 29-46.
- Düvenci, A. (2012). *Ağ Neslinin İnternet Kullanımı Üzerindeki Sosyal Medya Etkisinin Sosyal Sapma Yaklaşımı İle İncelenmesi*. (Doctoral Dissertation), Marmara Üniversitesi.
- Egenfeldt-Nielsen S, Smith J H And Tosca S P. (2013). *Understanding Video Games The Essential Introduction*, Routledge Taylor & Francis Group, New York, 2013.
- Egger, O. & Rauterberg, M. (1996). *Internet Behaviour And Addiction* (Semesterthesis). Swiss Federal Institute Of Technology, Zurich.

- Ekşi, F. (2012). Narsistik Kişilik Özelliklerinin İnternet Bağımlılığı Ve Siber Zorbalığı Yordama Düzeyinin Yol Analizi İle İncelenmesi. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(3), 1683-1706.
- Ekşi, H. Ve Dilmaç, B. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Genel Erteleme, Karar Vermeyi Erteleme Ve Akademik Erteleme Düzeylerinin Sürekli Kaygı Açısından İncelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 433-450.
- Ektiricioğlu, C., Arslantaş, H., & Yüksel, R. (2020). Ergenlerde Çağın Hastalığı: Teknoloji Bağımlılığı. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 29(1), 51-64.
- Elhatip, Y. E. (2018). *Lise Öğrencilerinin Bilgisayar Bağımlılık Düzeyleri İle Akademik Erteleme Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı.
- Elliot, M. (1997). *101 Ways Of Dealing With Bullying*. London: Hodder Childrens's Book.
- Ellis, A., & Knaus, W. J. (1977). *Overcoming Procrastination*. New York: Signet Books.
- Erçetin, Ş.Ş. (2006). *Okullarda Şiddet Ve Çocuk Suçluluğu Eğitim Ve Şiddet*. Ankara: Hegem Yayınları.
- Erden, S. Ve Yılmaz, S. (2016). İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Akran İlişkilerinin İnsane Değerler Ve Öznel İyi Oluş Düzeyleri Açısından İncelenmesi. *Kalem Eğitim Ve İnsani Bilimleri Dergisi*, 6(2), 389-416.
- Erdogdu, M. Akademik Ertelemenin Yordayıcıları Olarak Benlik Saygısı, Başarı Ve Bazı Demografik Değişkenlerin Etkisi. *Erciyes Journal Of Education*, 3(1), 1-15.
- Erkek, N. P. (2016). *Yatılı Ve Gündüzlü Eğitim Alan Ortaöğretim Öğrencilerinin Şiddet Eğilimleri İle Özgüvenleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*.

Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Eroğlu, Y. (2016). Üniversite Öğrencilerinde Problemlı İnternet Kullanımı: İlişkisel-Karşılıklı Bağımlı Benlik Kurgusu Ve Dürtüselliğın Yordama Güçleri. *Turkish Studies. International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic*, 11(3), 1091-1114. [Http://Dx.Doi.Org/10.7827/Turkishstudies.9102](http://dx.doi.org/10.7827/Turkishstudies.9102), Ankara.

Erol, A., Keleş Ünal, E., Tunç Aydın, E., & Mete, L. (2009). Şizofrenide Sosyal İşlevselliği Yordayan Etmenler. *Turk Psikiyatri Dergisi*, 20(4).

Ertemel, A. V., & Pektaş, G. Ö. E. (2018). Dijitalleşen Dünyada Tüketici Davranışları Açısından Mobil Teknoloji Bağımlılığı: Üniversite Öğrencileri Üzerine Nitel Bir Araştırma. *Yıldız Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 18-34.

Esmaili, N., & Monadi, M. (2016). Identifying The Causes Of Academic Procrastination From The Perspective Of Male Middle School Male Students. *International Journal Of Humanities And Cultural Studies*, 2464.

Eşgi, N. (2014). Aile-Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçeği’Nin Türkçeye Uyarlaması Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(2): 807–839.

Ewoldsen D R, Eno C A, Okdie B M, Velez J A, Guadagno R E And Decoster J (2012) Effect Of Playing Violent Video Games Cooperatively Or Competatively On Subsequent Cooperative Behavior, *Cyberpsychology Behavior And Social Networking*, 15(5), 1-4.

Fagan, J., & Browne, A. (1994). Eşler ve yakınlar arasındaki şiddet: Yakın ilişkilerde kadınlar ve erkekler arasındaki fiziksel saldırganlık. *Şiddeti anlamak ve önlemek*, 3.

Ferrari, J. R. (1992). Procrastinators And Perfect Behavior: An Exploratory Factor Analysis Of Self-Presentation, Self-Awareness, And Self-Handicapping Components. *Journal Of Research In Personality*, 26, 75-84.

- Ferrari, J. R., & Scher, S. J. (2000). Toward An Understanding Of Academic And Nonacademic Tasks Procrastinated By Students: The Use Of Daily Logs. *Psychology In The Schools*, 37(4), 359-366.
- Ferrari, J. R., Parker, J. T., & Ware, C. B. (1992). Academic Procrastination: Personality Correlates With Myers-Briggs Types, Self-Efficacy, And Academic Locus Of Control. *Journal Of Social Behavior And Personality*, 7(3), 495-502.
- Ferrari, J.R. & Emmons, R.A. (1995). Procrastination As Revenge: Do People Report Using Delays As A Strategy For Vengeance? *Personality And Individual Differences*, 17, 539-544.
- Ferrari, Joseph R. Ve Juan Francisco Díaz-Morales (2007). Erteleme: Farklı Zaman Yönelimleri Farklı Güdülerini Yansıtır. *Kişilik Araştırmaları Dergisi* 4(3): 707-714.
- Ferrari, JR (1994). İşlevsel Olmayan Erteleme Ve Benlik Saygısı, Kişilerarası Bağımlılık Ve Kendini Yenen Davranışlarla İlişkisi. *Kişilik Ve Bireysel Farklılıklar*, 17 (5), 673-679.
- Fischer P, Kastenmüller A, Greitemeyer T. (2010). Media Violence And The Self: The Impact Of Personalized Gaming Characters In Aggressive Video Games On Aggressive Behavior. *J Exp Soc Psychol*. 46(1):192-5.
- Fitzgerald, D. (1999). *Bullying In Our Schools-Understanding And Tackling The Problem - A Guide For Schools*. Dublin: Blackhall Publishing.
- Fullerton S, Taylor AW, Dal Grande E, Berry N. (2014). Measuring Physical Inactivity: Do Current Measures Provide An Accurate View Of “Sedentary” Video Game Time? *J Obes*.1-5.
- Gentile DA, Swing EL, Lim CG, Khoo A. (2012). Video Game Playing, Attention Problems, And Impulsiveness: Evidence Of Bidirectional Causality. *Psychol Pop Media Cult*. 1(1):62-70.

- Gişi, E., & Sezgin, F. (2012). Türkiye'nin Ortadoğu Politikasındaki Paradigma Değişiklikleri: Akp Dönemi Türk Dış Politikası Ve Ortadoğu'ya Etkileri. *İb Uluslararası Hakemli Akademik Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (6), 173-195.
- Goldberg, I. (1996). Goldberg's massage. (<http://users.rider.edu/~suler/psycyber/supportgp.html>, İnternet adresinden 22.01.2021 tarihinde edinilmiştir.
- Gökçearslan, Ş., & Günbatar, M. S. (2012). Ortaöğrenim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı. *Eğitim Teknolojisi Kuram Ve Uygulama*, 2(2), 10-24.
- Gönültaş, O., & Atıcı, M. (2014). Ortaokul Son Sınıf Öğrencilerinin Öfke Düzeyleri Ve Saldırganlık Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(1), 370-386.
- Gözü Pirinçcioğlu, A. (2021). *Ergenlerin ve Ailelerinin Şiddete Yönelik İnanç ve Tutumlarının Ergenlerin Şiddet Davranışlarına Etkileri*. Yayınlanmış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gözütok, Dilek, F. (2008). *Eğitim Ve Şiddet*. Ankara: Gazi.
- Grecco, P. R. (1984). *A Cognitive-Behavioral Assessment Of Problematic Academic Procrastination: Development Of A Procrastination Self- Statement Inventory*. Unpublished PHD, California School Of Professional Psychology – Fresno.
- Greenfield, D. (2011). The Addictive Properties Of Internet Usage. *Internet Addiction: A Handbook And Guide To Evaluation And Treatment*. Ed. Kimberly S. Young, Cristiano Nabuco De Abreu. John Wiley & Sons, 135-153.
- Griffiths, M D., Davis N O M And Chappeli, D. (2004). Demographic Factors And Playing Variables İn Online Computer Gaming, *Cyber Psychology & Behavior*, 7(4), 479-488.
- Griffiths, M.D. (2013). Sosyal Ağ Bağımlılığı: Ortaya Çıkan Temalar Ve Sorunlar. *Bağımlılık Araştırma Ve Terapi Dergisi*, 4(5).
- Griffiths, M.D. Ve Szabo, A. (2014). Aşırı Çevrimiçi Kullanım, Ortamın Veya Etkinliğin Bir İşlevi Midir? Ampirik Bir Pilot Çalışma. *Davranışsal Bağımlılıklar Dergisi*, 3 (1), 74-77.

- Griffiths, M. D. (1996). Internet "addiction": an issue for clinical psychology? *Clinical Psychology Forum*, 97, 32-36.
- Gülep, Z. P. (2017). *Lise Öğrencilerinin Üstbilişlerinde Boyun Eğici Davranışların Ve Akademik Ertelemenin İncelenmesi* (Master's Thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Gültekin, F. (2011). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Öfke Ve Saldırganlık Düzeylerinin Azaltılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (41), 180-191.
- Gümüş, A. B., Şıpkın, S., Tuna, A., & Keskin, G. (2015). Üniversite Öğrencilerinde Problemliliği İnternet Kullanımı, Şiddet Eğilimi Ve Bazı Demografik Değişkenler Arasındaki İlişki. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 14(6), 460-467.
- Gündüz, B., Çapri, B. Ve Gökçakan, Z. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 38-55.
- Güney B. (2017). Dijital Bağımlılığın Dijital Kültüre Dönüşmesi: *Netlessfobi, E-Journal Of New Media / Yeni Medya Elektronik Dergi –Ejnm*, May, Volume 1 Issue 2, S: 207.
- Günüç, S. (2013). İnternet Bağımlılığını Yordayan Bazı Değişkenlerin Cart ve Chaid Analizleri İle İncelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 28(71): 88-101.
- Günüç, S., & Kayri, M. (2010). Türkiye’de İnternet Bağımlılık Profili Ve İnternet Bağımlılık Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik-Güvenirlik Çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(39), 220-232.
- Gürbüz, S. (2015). Kuşak Farklılıkları: Mit Mi, Gerçek Mi. *İş Ve İnsan Dergisi*, 2(1), 39-57.
- Gürsoy, E. C. (2010). *Ergenlerde sosyodemografik özelliklere ve algılanan sosyal destek ile akran zorbalığına maruz kalmanın incelenmesi / Investigation of being subject to bullying between adolescents in terms of sociodemographics and percieved social support* [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul: Maltepe Üniversitesi; 2010.

- Güvendi, B., Demir, G. T., & Keskin, B. (2019). Ortaokul Öğrencilerinde Dijital Oyun Bağımlılığı Ve Saldırganlık. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), 1194-1217.
- Güzel, M. (2006). Küreselleşme, İnternet Ve Gençlik Kültürü. *Küresel İletişim Dergisi*, 1(1), 1-16.
- Hardie, E., & Tee, M. Y. (2007). Excessive Internet Use: The Role Of Personality, Loneliness And Social Support Networks İn Internet Addiction. *Australian Journal Of Emerging Technologies & Society*, 5(1).
- Harris, N. N., & Sutton, R. I. (1983). Task Procrastination İn Organizations: A Framework For Research. *Human Relations*, 36(11), 987-995.
- Haycock, L. A., Mccarthy, P., & Skay, C. L. (1998). Procrastination İn College Students: The Role Of Self-Efficacy And Anxiety. *Journal Of Counseling & Development*, 76(3), 317-324.
- Heath R L (1998) New Communication Technologies: An Issues Managment Point Of View, *Public Relations Review*, 24(3), 273-288.
- Hensley, L. C. (2013). *The Fine Points Of Working Under Pressure: Active And Passive Procrastination Among Collage Students*. (Doktora Tezi). <https://search.proquest.com/pqdtglobal> Sayfasından Erişilmiştir.
- Herrenkohl, TI, Maguin, E., Hill, KG, Hawkins, JD, Abbott, RD, & Catalano, RF (2000). Gençlik Şiddeti İçin Gelişimsel Risk Faktörleri. *Ergen Sağlığı Dergisi*, 26 (3), 176-186.
- Hoyle, E. (1995). Teacher As Professionals. In L.W. Anderson (Ed.), *International Encyclopedia Of Teaching And Teacher Education* (Pp. 11-15). New York: Pergamon
- Ilgaz, H. (2015). Ergenler İçin Oyun Bağımlılığı Ölçeğinin Türkçeye Uyarlama Çalışması. *Elementary Education Online*, 14(3): 874-884.

- İkiz, F. E., & Sağlam, A. (2017). Ortaokul Öğrencilerinin Şiddet Eğilimleri İle Okula Bağlılık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 16(3), 1235-1246.
- İnan, Hatice, Z. (2005). Okullarda Çocuklar Arası Zorbalık. M.Ü. *Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, (22): 161-170.
- Jackson, Y. & Warren, J. S. (2000). Appraisal, Social Support And Life Events: Predicting Outcome Behavior İn School Age Children. *Child Development*, 71(5), 1441-1457.
- Jacobs K, Hudak S, Mcgiffert J. (2009). Computer-Related Posture And Musculoskeletal Discomfort İn Middle School Students. *Work*. 32(3):275-83.
- Johansson, A. Ve Götestam, KG (2004). İnternet Bağımlılığı: Norveç Gençliğinde (12-18 Yaş) Bir Anketin Özellikleri Ve Yaygınlığı. *İskandinav Psikoloji Dergisi*, 45 (3), 223-229.
- Johnson, JL Ve Bloom, AM (1995). Akademik Ertelemede Beş Kişilik Faktörünün Varyansa Katkısının Bir Analizi. *Kişilik Ve Bireysel Farklılıklar*, 18 (1), 127-133.
- Kağan, M. (2009). Üniversite Öğrencilerinde Akademik Erteleme Davranışını Açıklayan Değişkenlerin Belirlenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42(2), 113-128.
- Kağan, M., Çakır, O., İlhan, T., & Kandemir, M. (2010). The Explanation Of The Academic Procrastination Behaviour Of University Students With Perfectionism, Obsessive–Compulsive And Five Factor Personality Traits. *Procedia-Social And Behavioral Sciences*, 2(2), 2121-2125.
- Kakabadse, AP, Kakabadse, NK, Bailey, S., & Myers, A. (2009). *Tekno Bağımlıları: Gençlerin Teknoloji Bağımlılığı*. Sigel Basın.
- Kakıcı, K. (2009). *İlköğretim 4. Ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Ahlâki Olgunluk Düzeyleri İle Duygu Zorbalık Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.

- Kalkan, M., & Kaygusuz, C. (Eds.). (2013). *İnternet Bağımlılığı: Sorunlar Ve Çözümler*. Anı Yayıncılık.
- Kandemir, M. (2010). *Akademik Erteleme Davranışını Açıklayıcı Bir Model*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kandemir, M. (2014). Predictors Of Academic Procrastination: Coping With Stress, İnternet Addiction And Academic Motivation. *World Applied Sciences Journal*, 32(5), 930-938.
- Kann L, McManus T, Harris WA, Shanklin SL, Flint KH, Queen B et al.. *Youth risk behavior surveillance: United States*. Morb Mortal Wkly Rep. 2017;49:3– 9.
- Kapıcı EG. İlköğretim Öğrencilerinin Zorbalığa Maruz Kalma Türünün ve Sıklığının Depresyon, Kaygı ve Benlik Saygısıyla İlişkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 2004;37: 1-13.
- Kaptanoğlu, C. (2002). Psikodinamik Açından Şiddet, *Toplum Ve Hekim Derg*, 17: 66-68.
- Karaaslan, A. İ. (2015). Dijital Oyunlar Ve Dijital Şiddet Farkındalığı: Ebeveyn Ve Çocuklar Üzerinde Yapılan Karşılaştırmalı Bir Analiz. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(369), 806-818.
- Karababa, A., Oral, T., & Dilmaç, B. (2018). Ortaokul Öğrencilerinde Okula Bağlılığın Yordanmasında Algılanan Sosyal Destek Ve Değerin Rolü. *Eğitim Fakültesi Dergisi* 33(2):269-279.
- Karababa, A., & Dilmaç, B. (2015). Ergenlerde insani değerlerin sürekli öfke ve öfke ifade biçimlerini yordamadaki rolü. *İlköğretim Online Dergisi*, 14(3).
- Karaca, S., Uyanık, E., Kenç, M., İşlek, M., Aksu⁴, R., Öngün, E., & Barlas, G. Ü. (2021). Ortaokul öğrencilerinde internet bağımlılığı ve depresif belirtiler. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 12(2), 510-516.

- Karagözoğlu-Aslıyüksek, M. (2017). Bilgi Profesyoneli Adaylarının İnternet Bağımlılığı Düzeyleri: *Marmara Üniversitesi Bilgi Ve Belge Yönetimi Bölümü Örneği, Bilgi Ve Belge Araştırmaları Dergisi*, 6: 23-45.
- Karaman, M. K., Ve Kurtoğlu, M. (2009). Öğretmen Adaylarının İnternet Bağımlılığı Hakkındaki Görüşleri. Akademik Bilişim'09 - XI. *Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*, 641–650.
- Karaman-Kepenekçi, Y. Ve Çinkır, Ş. (2003). Öğrenciler Arası Zorbalık. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 34: 236-253.
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel.
- Karataş, H., & Bademcioğlu, M. (2015). Öğretmen Adaylarının Akademik Erteleme Davranışlarının Beş Faktör Kişilik Özellikleri İle Açıklanması. *Educational Research Association The International Journal Of Research In Teacher Education*, 6(2), 11-25.
- Karataş, S., & Ocak, G. Ortaokul Öğrencilerinin Akademik Erteleme Davranışı Ölçeği: Geçerlilik Ve Güvenirlilik Çalışması. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sbe Dergisi*, 9(1), 93-113.
- Kars, B. G. (2010). *Şiddet İçerikli Bilgisayar Oyunlarının Çocuklarda Saldırganlığa Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Kelleci, M. (2008). İnternet Kullanımı, Cep Telefonu Ve Bilgisayar Oyunlarının Çocuk Ve Ergenlerin Ruh Sağlığına Etkileri. *TSK-Koruyucu Tıp Bülteni*, 7 (3), 253.
- Keser, H., & Esgi, N. (2012). İlkokul Öğrencilerinin Bilgisayar Oyunu Bağımlılığı Açısından Benlik Algılarının İncelenmesi. *Procedia-Sosyal Ve Davranış Bilimleri*, 46, 247-251.
- Kılıç, Z. Ve Durat, G. (2017). Üniversite Öğrencilerinde Problemli İnternet Kullanımının Genel Psikolojik Belirtileri Ve Sosyal Fobi İle İlişkisi. *Sakarya Tıp Dergisi*, 7(2): 97–104.

- Kır, G. (2008). *İnternet Ve Gençlik*, İzmir: Şenocak Yayınları.
- Kızmaz, Z. (2006). *Şiddetin sosyo-kültürel kaynakları üzerine sosyolojik bir yaklaşım*. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 16(2), 247-267.
- Kim, D. (2012). İnternette Kumar Ve Oyun Bağımlılıkları: Endişe Edilmesi Gerekliyor Mu? *1. Uluslararası Teknoloji Bağımlılığı Kongresi*, 6-7-8 Mayıs 2012,(İstanbul: Grand Cevahir Kongre Merkezi): 169-179.
- Kim, JY (2012). Eğitim Dışı Amaçlar İçin İnternet Kullanımı İle Ergen Sağlığı Arasındaki Doğrusal Olmayan İlişki. *Koruyucu Hekimlik Ve Halk Sağlığı Dergisi*, 45 (1), 37.
- Kim, SY, Choi, SY Ve Kim, BS (2007). Öz-Bilinç, Stres Ve İnternet Kullanım Kontrolünün Yetişkinler Arasında İnternet Bağımlılığı Üzerindeki Etkisi. *Bilgi Teknolojisi Hizmetleri Dergisi*, 6 (3), 47-67.
- King DL, Gradisar M, Drummond A, Et Al. (2013). The Impact Of Prolonged Violent Video-Gaming On Adolescent Sleep: An Experimental Study. *J Sleep Res.*;22(2):137-43.
- Kitiş, Y., & Bilgici, S.Ş. (2007). Bir Aile İçİ Şiddet Olgusu; Sır Tutma İlkesi İle Şiddeti İhbar Etme Yükümlülüğü Arasındaki Etik İkilem. *Aile ve Toplum. Eğitim-Kültür Ve Araştırma Dergisi*, 3(11), 7-13.
- Klassen, RM Ve Usher, EL (2010). Eğitim Ortamlarında Öz Yeterlilik: Son Araştırmalar Ve Ortaya Çıkan Yönler. Önümüzdeki On Yıl: Motivasyon Ve Başarı Üzerine Teorik Bakış Açılırları. *Advances in Motivation and Achievement* 16 Part A:1-33.
- Klem, A. M. & Connell, J. P. (2004). Relationships Matter: Linking Teacher Support To Student Engagement And Achievement. *Journal Of School Health*, 74(7), 262–273. Doi: 10.1111/J.1746-1561.2004.Tb08283.X.
- Knaus, W. (1977). Rational Emotive Education. *Theory Into Practice*, 16(4), 251-255.
- Knaus, W. (2010). *End Procrastination Now! Get It Done With A Proven Psychological Approach*. United States: Mcgraw-Hill.

- Knaus, W. A. (2002). APACHE 1978-2001: The Development Of A Quality Assurance System Based On Prognosis: Milestones And Personal Reflections. *Archives Of Surgery*, 137(1), 37-41.
- Knaus, W. J. (1998). *Do It Now! Break The Procrastination Habit*. New York: John Wileyvesons, Inc.
- Kneer J, Glock S, Beskes S And Bente, G. (2012). Are Digital Games Perceived As Fun Or Danger? Supporting And Suppressing Different Game-Related Concepts, *Cyberpsychology, Behavior And Social Networking*, 15 (11), 604-609.
- Ko, C. H., Yen, J. Y., Liu, S. C., Huang, C. F., & Yen, C. F. (2009). The Associations Between Aggressive Behaviors And Internet Addiction And Online Activities İn Adolescents. *Journal Of Adolescent Health*, 44(6), 598-605.
- Ko, C. H., Yen, J. Y., Yen, C. F., Chen, C. S., & Chen, C. C. (2012). The Association Between Internet Addiction And Psychiatric Disorder: A Review Of The Literature. *European Psychiatry*, 27(1), 1-8.
- Ko, C.H., Yen, J.Y., Chen, C.S., Yeh, Y.C., & Yen, C.F. (2009). Predictive Values Of Psychiatric Symptoms For İnternet Addiction İn Adolescents. *Arch Pediatr Adolesc Med*, 163(10), 937-943.
- Korkmaz, A. (2016). Siber Zorbalık: Fizikselden Sanala Yeni Şiddet, *Kurgu*, 24(2), 74-85.
- Korkmaz, O. (2018). Ortaokul Öğrencilerinde Akademik Erteleme: Öz-Yeterlik Ve Denetim Odağının Yordayıcılığının İncelenmesi. *International Journal Of Social Science Research*, 7(1), 19-35.
- Kuss, DJ Ve Griffiths, MD (2011). Çevrimiçi Sosyal Ağ Ve Bağımlılık - Psikolojik Literatürün Gözden Geçirilmesi. *Uluslararası Çevre Araştırmaları Ve Halk Sağlığı Dergisi*, 8 (9), 3528-3552.
- Kutlu, M., & Demir, Y. (2016). Ergenlerdeki Akademik Erteleme Davranışının İncelenmesi. *Hedefe Doğru İnsan Psikolojik Danışma Ve Rehberlik II Sempozyumu*, Samsun.

- Kutlu, M., Savcı, M., Demir, Y., & Aysan, F. (2016). Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formunun Türkçe Uyarlaması: Üniversite Öğrencileri Ve Ergenlerde Geçerlilik Ve Güvenilirlik Çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 17(1), 69-76.
- Kwon, Jung-Hye. (2011). *Toward The Prevention Of Adolescent Internet Addiction. Internet Addiction: A Handbook And Guide To Evaluation And Treatment*. Ed. Kimberly S. Young, Cristiano Nabuco De Abreu. New Jersey: Wiley, 223-244.
- Lay, C.H. (1986). At Last, Research Article On Procrastinations: A Search For Types. *Personality And Individual Differences*, 8, 705-714.
- Lee, E. (2005). The Relationship Of Motivation And Flow Experience To Academicprocrastination in University Students. *The Journal Of Genetic Psychology*, 166 (1), 5-14.
- Li Y., Zhang X., Lu F., Zhang Q. Ve Wang Y. (2014). Çin'deki İlkokul Ve Ortaokul Öğrencileri Arasında İnternet Bağımlılığı: Ulusal Temsili Bir Örnek Çalışma *Cyberpsychol Davranış Soc Netw*. 2014 1 Şubat; 17(2): 111–116. Doi:10.1089/Cyber.2012.0482
- Li, M., Deng, Y., Ren, Y., Guo, S., & He, X. (2014). Obesity Status Of Middle School Students İn Xiangtan And İts Relationship With Internet Addiction. *Obesity*, 22(2), 482-487.
- Li, S.M. Ve Chung, T.M. (2006). Internet Function And Internet Addictive Behavior. *Computers İn Human Behavior*. 22: 1067–1071.
- Loeber R, Burke JD. Developmental pathways in disruptive child behavior. *Dev Psychopathol*. 1993;5:103–133.
- Mccue, M. L. (2008), *Domestic Violence: Contemporary World Issues*. California: ABC Clio.
- MEB Özel Eğitim Rehberlik Ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü (2007). *Türkiye Büyük Millet Meclisi Çocuklarda Ve Gençlerde Artan Şiddet Eğilimi İle Okullarda Meydana Gelen Olayların Araştırılarak Alınması Gereken*

Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu. Ankara.

Mentzoni RA, Brunborg GS, Molde H, Et Al. (2011). Problematic Video Game Use: Estimated Prevalence And Associations With Mental And Physical Health. *Cyberpsychol Behav Soc Netw.* 14(10):591-6.

Meral, G. (2018). Is Digital Addiction A Reason For Obesity? *Annals Of Medical Research*, 25: 472-475.

Meyer, AL Ve Farrell, AD (1998). Kentli Altıncı Sınıf Öğrencilerinde Dayanıklılığı Teşvik Etmek İçin Sosyal Beceri Eğitimi: Yüksek Riskli Ortamlarda Gençlerin Şiddetini Önlemeye Yönelik Bir Eylem Araştırması Stratejisinin Bir Ürünü. *Çocukların Eğitimi Ve Tedavisi*, 461-488.

McGee, C. (2003). *Childhood experiances of domestic violence*. London: Jessica Kingley Publisher.

Milgram, N.A. And Tenne, R. (2000). Personality Correlates Of Decisional And Task Avoidant Procrastination. *European Journal Of Personality.* 14, 141-156.

Milgram, N.A., Mey-Tal, G., & Levison, Y. (1998). Procrastination, Generalized Or Specific, İn College Students And Their Parents. *Personality And Individual Differences*, 25 (2),297-316.

Mishna, F., Antle, BJ Ve Regehr, C. (2004). Çocukların Bakış Açıklarına Dokunmak: Nitel Araştırmalarda Ortaya Çıkan Etik Sorunlar. *Nitel Sosyal Hizmet*, 3 (4), 449-468.

Morahan-Martin, J. Ve Schumacher, P. (2000). Üniversite Öğrencileri Arasında Patolojik İnternet Kullanımının Sıklığı Ve Korelasyonları. *İnsan Davranışında Bilgisayarlar*, 16 (1), 13-29.

Murray, C. (2008). Schools And Social Networking: Fear Or Education? *Synergy*, 6(1), 8-12.

Mustafaoğlu, R., & Yasacı, Z. (2018). Dijital Oyun Oynamanın Çocukların Ruhsal Ve Fiziksel Sağlığı Üzerine Olumsuz Etkileri. *Bağımlılık Dergisi*, 19(3), 51-58.

- Norşenli, F. (2009). *Ortaöğretim kurumlarında öğrenciler arasında yaşanan şiddetin türü, yaşanma sıklığı ve nedenleri (Ankara ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Numanoğlu, G., & Bayır, Ş. (2012). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre İnternet Kullanımları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10 (2), 295-323.
- Nurbanu, S. U. L. A., & Kumcağız, H. (2020). Ergenlerin Akademik Erteleme Davranışları, Akademik Öz Yeterlik İnançları Ve Mükemmeliyetçilik. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(2), 375-386.
- Ocak, G., & Bulut, R. (2015). Akademik Erteleme Davranışı Ölçeği: Geçerlilik Ve Güvenirlilik Çalışması. *International Journal Of Social Sciences And Education Research*, 1(2), 709-726.
- Ocak, G. (2019). 9. Sınıf İngilizce Dersi “Studying Abroad” ve “My Environment” Ünitelerindeki Kazanımlara Yönelik Bir Başarı Testi geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması. *Uluslararası Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 8 (1), 1-19.
- Ocak, G., & Karataş, S. (2019). Ortaokul Öğrencilerinin Akademik Erteleme Davranışı Ölçeği: Geçerlilik Ve Güvenirlilik Çalışması. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sbe Dergisi*, 9(1), 93-113.
- Odacı, H. & Berber Çelik, Ç. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Problemlı İnternet Kullanımlarının Akademik Öz-Yeterlik, Akademik Erteleme Ve Yeme Tutumları İle İlişkisi. *E-Journal Of New World Sciences Academy*, 7(1), 389-403.
- Ogelman, Hg Ve Güngör, H. (2015). Türkiye'deki Okul Öncesi Dönem Çevre Eğitimi Çalışmalarının İncelenmesi: 2000-2014 Yılları Arasındaki Tezlerin Ve Makalelerin İncelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12 (32), 180-194.

- Olweus, D. (1993). Acoso Escolar, “Zorbalık”, En Las Escuelas: Hechos E Intervenciones. *Promoción De La Salud, Universidad De Bergen, Noruega*, 2, 1-23.
- Owens, AM Ve Newbegin, I. (2000). İngilizce Ve Matematikte Ergenlerin Akademik Ertelemesi: *Cinsiyet Ve Kişilik Farklılıklar, Sosyal Davranış Ve Kişilik Dergisi*, 15 (5), 111.
- Ovacık AC. *Aile İçi Şiddetin Erkek Çocuğun Şiddet İçeren Suç. İşleme Davranışına Etkisi* [Yüksek lisans tezi]. İstanbul, İstanbul Üniversitesi; 2008
- Öcal, D. (2018).Yeni İletişim Teknolojilerinin Tüm Dünyada Askeri Ve Sivil Yaşamda, İş Süreçlerinin Otomasyon Yapılarında Ve Gündelik Yaşam Pratiklerinde Yaygınlık Kazanması, Pazarlama İletişiminin Kurallarının Yeniden Gözden Geçirilmesi. *İNİF E-DERGİ*, 3(1): 23–36.
- Ögel, K. & Tarı, I. & Eke, Yılmazçetin, C. (2006). *Okullarda Suç Ve Şiddeti Önleme*, İstanbul: Yeniden Yayınları.
- Ögel, K. (2012). *İnternet Bağımlılığı: İnternetin Psikolojisini Anlamak ve Bağımlılıkla Başa Çıkmak*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Ögel, K., Evren, C., Figen, K. Ve Tamar Gürol, D. (2012). Bağımlılık Profi L İndeksi’nin (BAPİ) Geliştirilmesi, Geçerlik Ve Güvenilirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 23: 1–10.
- Öğülmüş, S. (1995). Okullarda Şiddet Ve Vandalizm. *Yayınlanmamış Araştırma Raporu*, Ankara.
- Önen, E. (2014). Öğrencinin Okula Bağlılığı Ölçeği: Türk Ortaokul Ve Lise Öğrencileri İçin Uyarlama Çalışması. *Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi*, 5(42), 221-234.
- Öner, İ. E., & Çakır, R. (2019). Ortaokul Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Ve Sosyal Medya Kullanma Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 26-43.

- Özcebe, H. (2006). *Adölesanlar ve Şiddet*. Çocuk ve Ergene Yönelik Şiddetin Önlenmesi Sempozyumu. 15-16 Mayıs. Ankara.
- Özdemir, S., Akçakanat, T. Ve İzgüden, D. (2017). İnternet Çağında Sanal Ortam Yalnızlığı: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 8(19): 125–136.
- Özdemir, G. (2016). *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı Ve Depresyon Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi*. Tıpta Uzmanlık Tezi, Ankara Üniversitesi.
- Özer, B., Saçkes, M. & Tuckman, B. (2013). Psychometric Properties Of The Tuckman Procrastination Scale İn A Turkish Sample. *Psychological Reports: Measures & Statistics* 113(3): 874- 884.
- Öztan, S. (2014). *Ortaokul 6.7.8. Sınıf Öğrencilerinin Okul Tükenmişliklerinin Yaşam Doyumları Ve Benlik Kurgusu Algıları Açısından İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Öztürk Tüter, G. (2015). *Şiddetin Çocuklar Üzerindeki Etkisi*. <http://Www.Dokudanismanlik.Com/MakalelerSiddetinCocuklarUzerindekietki.si.Php> Sayfasından Erişilmiştir.
- Öztürk, D. (2007). *Bilgisayar Oyunlarının Çocukların Bedensel Ve Duyuşsal gelişimleri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, Türkiye.
- Öztürk, Ö., Odabaşoğlu, G., Eraslan, D., Genç, Y., & Kalyoncu, Ö. A. (2007). İnternet Bağımlılığı: *Kliniği Ve Tedavisi*, *Bağımlılık Dergisi*, 8(1), 36-41.
- Özzorlu, E., & Kaya, G. I. (2019). Ortaokulda Akademik Erteleme: Anne-Baba Tutumları Ve Denetim Odagi İle İlişkili Mi?/Academic Procrastination İn Middle School: Is It Related To Perceived Parental Attitudes And Locus Of Control?. *HAYEF: Journal Of Education*, 16(2), 156-182.
- Page, A., & İnce, M. (2008). Aile İçi Şiddet Konusunda Bir Derleme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(22), 81-94.

- Parrilla IC, Moscoso MR, Velez M, Robles RR, Colon HM (1997). Internal and external environment of the Puerto Rican adolescent in the use of alcohol, drugs and violence. *Boletin Asociacio´n Medica de Puerto Rico*, 89,146–149.
- Paul, J.A, Baker, H.M. Ve Cochran, J.D. (2012). Effect Of Online Social Networking On Student Academic Performance. *Computers In Human Behavior*, 28, 2117–2127.
- Pektaş, İ., Ve Mayda, S. A. (2018). Tıp Fakültesi Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı Düzeyi Ve Etkileyen Etmenler. *Sakarya Tıp Dergisi*, 8(1): 52–62.
- Pendergrass WS (2017). Phubbing: Communication İn The Attention Economy. In *Proceedings Of The Conference On Information Systems Applied Research* 2017, V10 N.4527, Austin, Texas.
- Pişkin, M. (2002). Okul Zorbalığı: Tanımı, Türleri, İlişkili Olduğu Faktörler Ve Alınabilecek Önlemler. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 2 (2):531-562.
- Polat O. Çocuk ve şiddet. *İstanbul: Der Yayınları*; 2001.
- Poli, R. & Agrimi, E. (2011). İnternet Bağımlılığı Bozukluğu: İtalyan Öğrenci Popülasyonunda Yaygınlık, *İskandinav Psikiyatri Dergisi*, 66(1):55-59.
- Pullen, D. L. (2009). *Back To Basics: Electronic Collaboration İn The Education Sector Handbook Of Research On Electronic Collaboration And Organizational Synergy* (Pp. 205-222): IGI Global.
- Pychyl, TA Ve Binder, K. (2004). *Akademik Erteleme Ve Müdahale Üzerine Proje-Analitik Bir Bakış*. H. C. Schouwenburg, C. H. Lay, T. A. Pychyl, & J. R. Ferrari (Eds.) içinde, *Counseling the procrastinator in academic settings* (pp. 149–165). American Psychological Association.
- Q'Moore AM, Kirkham C, Smith M. Bullying behaviour in Irish schools: a nationwide study. *Ir J Psychol*. 1997;18:141–169.
- Quercia, DB Lascasas, JP Pesce, D Stillwell, M Kosinski, V Almeida, Crowcroft, J.(2012). Facebook And Privacy: The Balancing Act Of Personality, Gender,

And Relationship Currency. *Proceedings Of The Sixth International AAAI Conference Onweblogsandsocial Media*. S. 306 -313.

Rabin, LA, Fogel, J. Ve Nutter-Upham, KE (2011). Üniversite Öğrencilerinde Akademik Erteleme: Kendi Kendine Bildirilen Yürütme İşlevinin Rolü. *Klinik Ve Deneysel Nöropsikoloji Dergisi*, 33 (3), 344-357.

Rahmani, S., & Lavasani, M.G. (2011). The Relationship Between İnternet Dependency With Sensation Seeking And Personality. *Procedia - Social And Behavioral Sciences*, 30, 272 – 277.

Robin, L. A., Fogel, J., & Upham, K. E. (2011). Academic Procrastination İn College Students: The Role Of Self-Reported Executive Function. *Journal Of Clinical And Experimental Neuropsychology*, 33(3), 344-357.
<http://Web.B.Ebscohost.Com/Ehost/Pdfviewer/Pdfviewer?Vid=0&Sid=D7615b27-6616-47a3-B293-668089415c1c%40sessionmgr104> Sayfasından Erişilmiştir.

Rothblum, E. D., Solomon, L. J. & Murakami, J. (1986). Affective, Cognitive, Andbehavioral Differences Between High And Low Procrastinators. *Journal Of Counseling Psychology*, 33(4), 387-394.

Saddler, C. D., & Buley, J. (1999). Predictors Of Academic Procrastination İn College Students. *Psychological Reports*, 84(2), 686-688.

Sağlam, A. (2016). *Ortaokul Öğrencilerinin Şiddet Eğilimleri İle Okula Bağlılık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Sağlam, A., & İkiz, F. E. (2017). Ortaokul Öğrencilerinin Şiddet Eğilimleri İle Okula Bağlılık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Ilkogretim Online*, 16(3).

Sağlam, Ö. (2009). *Orta Öğretim Kurumlarında Yaşanan Şiddet Olgusu; Ankara Sincan Örneğinde Öğrencilerin Eğitim Önceliklerinin Şiddet Eğilimleri Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Anakara.

- Sarıçam, H., & Erdemir, N. Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeğinin (Smbö) Üniversite Öğrencilerindeki İlk Psikometrik Değerleri (The First Psychometric Values Of The Social Media Addiction Scale (Smas) In Turkish University Students). *IX Uluslararası Yükseköğretimde Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Araştırmaları Kongresi*.
- Savcı, M., & Aysan, F. (2017). Teknolojiklar Ve Sosyal Sistemler: İnternet Sistemi, Sosyal Medya, Dijital Oyun Ve Akıllı Telefon Sistemi Yordayıcı. *Düşen Adam*, 30 (3), 202-216.
- Schouwenburg, H. C. (1995). Academic Procrastination. *Procrastination And Task Avoidance*, 71-96.
- Schouwenburg, H. C., Lay, C. H., Pychyl, T. A., & Ferrari, J. R. (2004). Counseling The Procrastinator In Academic Settings. *American Psychological Association*.
- Schut, K. (2007). Strategic Simulations And Our Past: The Bias Of Computer Games In The Presentation Of History, *Games And Culture*, 2(3), 213-235.
- Seferoğlu, S.S. Ve Yıldız, H. (2013). Dijital Çağın Çocukları: İlköğretim Öğrencilerinin Facebook Kullanımları Ve İnternet Bağımlılıkları Üzerine Bir Araştırma. *İletişim Ve Diplomasi*, 2, 31-48.
- Semb, G., Glick, D. M., & Spencer, R. E. (1979). Student Withdrawals And Delayed Work Patterns In Self-Paced Psychology Courses. *Teaching Of Psychology*, 6(1), 23-25.
- Senecal, C., Julien, E. And Guay, F. (2003). Role Conflict And Academic Procrastination: A Selfdetermination Perspective. *European Journal Of Social Psychology*, 33, 135.
- Senécal, C., Koestner, R., & Vallerand, R. J. (1995). Self-Regulation And Academic Procrastination. *The Journal Of Social Psychology*, 135(5), 607-619.
- Sevinç, H. (2019). * niversite  ğrencilerinde İnternet Bağımlılığı İle Duyguları İfade Etme Vedüş nme İhtiyacı Arasındaki İlişki* (Master's Thesis, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı).

- Shapira, N. A., Goldsmith, T. D., Keck, P. E., Khosla, U. M., & Mcelroy, S. L. (2000). Psychiatric Features Of Individuals With Problematic Internet Use. *Journal Of Affective Disorders*, 57(1), 267-272.
- Shapira, N. A., Lessig, M. C., Goldsmith, T. D., Szabo, S. T., Lazoritz, M., Gold, M. S. & Dan, S. J. (2003). Problematic Internet Use: Proposed Classification And Diagnostic Criteria. *Depression And Anxiety*, 17, 207–216.
- Sharma, M., & Kaur, G. (2011). Gender Differences In Procrastination And Academicstress Among Adolescents. *Indian Journal Of Social Science Researches*, 8(1-2), 122-127.
- Shotton, M. A. (1991). The costs and benefits of ‘computer addiction’. *Behaviour and Information Technology*, 10 (3), 219-230.
- Simkova, B. Ve Cincera, J. (2004). Internet Addiction Disorder And Chathing In The Czech Republic. *Cyberpsychology And Behavior*. 7 (5): 536-539.
- Singh N. & Barmola, K.C. (2015). Internet Addiction, Mental Health And Academic Performance Of School Students/Adolescents. *The International Journal Of Indian Psychology*.
- Sirois, FM Ve Pychyl, TA (Ed.). (2016). Erteleme, Sağlık Ve Esenlik. *Akademik Basın*.
- Skinner, E., Furrer, C., Marchand, G. Ve Kindermann, T. (2008). Sınıfta Katılım Ve Hoşnutsuzluk: Daha Büyük Bir Motivasyon Dinamiğinin Parçası Mı? *Eğitim Psikolojisi Dergisi*, 100 (4), 765.
- Sobsey, D. (2007). Factors Influencing Reporting Behavior By Male Domestic Violence Victim. London: *Editorial Encyclopedia Of Domestic Violence*.
- Solak, A. (Ed.) (2007). *Okullarda Şiddet Ve Çocuk Suçluluğu*, Ankara: Pegem
- Solomon, L. J. & Rothblum, E. D. (1984). Academic Procrastination: Frequency And Cognitive-Behavioral Correlates. *Journal Of Counseling Psychology*, 31(4), 503-509.

- Solomon, L. J. & Rothblum, E. D.. (1988). *Procrastination Assessment Scale-Students*. In M. Hersen Ve A. S. Bellack (Eds.), *Dictionary Of Behavioral Assessment Techniques*. New York: Pergammon Press.
- Somers, C. L. & Gizzi, T. J. (2001). Predicting Adolescents' Risky Behavior: The Influence Of Future Orientation, School Involvement And School Attachment. *Adolescent And Family Health*, 2, 3–11.
- Steel, P. (2007). The Nature Of Procrastination: A Meta-Analytic And Theoretical Review Of Quintessential Self-Regulatory Failure. *Psychological Bulletin*, 133(1), 65-94.
- Stevenson, P., Smith, D. (1989). *Bullying In The Junior School*. In D.P Tattum & D.A. Lane, (Eds.) *Bullying In Schools*. Stoke-İn-Trend: Trendham Books.
- Şahan, M., Ve Çapan, B. E. (2017). Ergenlerin Problemli İnternet Kullanımında Kişilerarası İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmaların Ve Sosyal Kaygının Rolü. *Ege Eğitim Dergisi*, 18(2): 887-913.
- Şenormancı, Ö., Konkan, R., & Sungur, M. Z. (2010). İnternet Bağımlılığı Ve Bilişsel Davranışçı Terapisi. *Psychiatry*, 11, 261-268.
- Şimşek, E., & Yılmaz, T. K. (2020). Türkiye'de Yürütülen Dijital Oyun Bağımlılığı Çalışmalarındaki Yöntem Ve Sonuçların Sistemantik İncelemesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28(4), 1851-1866.
- Tabachnick and Fidell, (2013). *B.G. Tabachnick, L.S. Fidell Using Multivariate Statistics* (sixth ed.) Pearson, Boston.
- Taçoıldız Ö. (2010). *Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre Yordanması*, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı
- Tamer, Y., & Gökler, B. (2004). Çocuk İstismar Ve İhmali: Psikiyatrik Yönleri. *Hacettepe Tıp Dergisi*, 35, 82-86.

- Tanrıseven, I. Ve Dilmaç, B. (2013). Ortaöğretim Öğrencilerinin İnsani Değerleri, Motivasyonel İnançları Ve Özdüzenleme Stratejileri Arasındaki Yorayıcı İlişkiler. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(1), 21-36.
- Tarhan, N. & Nurmedov, S. (2011). *Bağımlılık*. Timaş Yayınları.
- Taş, İ., (2018). Ergenlerde İnternet Bağımlılığı Ve Psikolojik Belirtilerin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*.
- Taş, İ., (2019). Ergenler İçin İnternet Bağımlılığı Ölçeği: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Journal Of Kirsehir Education Faculty*, 20(2).
- Taş, İ. & Güneş, Z. (2019). 8-12 Yaş Arası Çocuklarda Bilgisayar Oyun Bağımlılığı, Aleksitimi, Sosyal Anksiyete, Yaş Ve Cinsiyetin İncelenmesi. *Klinik Psikiyatri*, 22, 8
- Taylan, H. H. & Işık, M. (2015). Sakarya’da Ortaokul Ve Lise Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic*, 10(6), 855-874.
- Terzi, Ş. (2007). Okullarda Yaşanan Şiddeti Önleyici Bir Yaklaşım: Kendini Toparlama Gücü. *Aile Ve Toplum* Yıl: 9 Cilt: 3 (12), Nisan-Mayıs-Haziran 2007: 73-82.
- Thatcher, A. Ve Goolam, S. (2005). Problemlı İnternet Kullanım Anketinin Geliştirilmesi Ve Psikometrik Özellikleri. *Güney Afrika Psikoloji Dergisi*, 35 (4), 793-809.
- The Telegraph (2012). Facebook And Twitter 'More Addictive Than Tobacco And Alcohol.11.06.2019Tarihinde
<http://www.Telegraph.Co.Uk/Technology/News/9054243/Facebook-And-Twitter-Moreaddictive-Thantobacco-And-Alcohol.Html> Adresinden Erişilmiştir.
- Togan, S. S. (2005). *Ergenlerde Öfke Değerlendirme Ölçeği* (Adolescent Anger Rating Scale-Aars)’Nin Türkçe Versiyonu.

- Toker, B. (2014). *Bilişsel Davranışçı Kurama Dayalı Olarak Geliştirilen Akademik Erteleme Davranışıyla Başetme Beceri Eğitimi Psikoeğitim Grup Yaşantısının Üniversite Öğrencilerinin Akademik Erteleme Davranışına Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Topçu, E. (2020). *14-16 Yaş Arası Ergenlerde İnternet Bağımlılığı İle Yalnızlık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Master's Thesis, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Torun, F., Akçay, A. Ve Çoklar, A. N. (2015). Bilgisayar Oyunlarının Ortaokul Öğrencilerinin Akademik Davranış Ve Sosyal Yaşam Üzerine Etkilerinin İncelenmesi, *Karaelmas Journal Of Educational Sciences*, 3, 25-35.
- Törüner, K. E. Ve Büyükgönenç, L. (2012) *Çocuk Sağlığı Temel Hemşirelik Yaklaşımları*, Ankara: Göktuğ Yayıncılık.
- Treuer, T., Fabian, Z. Ve Füredi, F. (2001). Internet Addiction Associated With Features Of Impulse Control Disorder: Is It A Real Psychiatric Disorder?. *Journal Of Affective Disorders*. 66: 283.
- Tsai, C. ve Lin, S.J. (2003). Internet addiction of adolescents in Taiwan: an interview study. *CyberPsychology & Behavior*, 6 (6), 649- 652.
- Turnalar, G. K. (2008). *İnternet Bağımlılığını Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tutgun-Ünal, A. (2015). *Sosyal Medya Kurumu: Üniversite Düzeyinde Bir Araştırma*. Yayınlanmış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tutkun, Ö. F., Demirtaş, Z., Açıkgöz, T. & Tekşel, D. S. (2017) Televizyon Ve Dijital Oyunların Ortaokul Öğrencilerinin Şiddet Eğilimine Etkisi, *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(2), 83-91.
- Türk, B. & Şenyuva, G. (2021). Şiddet Sarmalı İçinden Siber Zorbalık: Bir Gözden Geçirme. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (10), 462-479.

- TÜİK, (2004). Türkiye İstatistik Kurumu. [www. tuik.com.tr](http://www.tuik.com.tr).
- TÜİK, (2013). Türkiye İstatistik Kurumu. [www. tuik.com.tr](http://www.tuik.com.tr).
- TÜİK, (2018). Türkiye İstatistik Kurumu. [www. tuik.com.tr](http://www.tuik.com.tr).
- UNICEF. (2003). Domestic Violence Against Women İn Albania. [Http://Www.Unicef.Org/Ceecis/Women_And_Children_In_Albania_English.Pdf](http://www.unicef.org/ceecis/Women_And_Children_In_Albania_English.pdf) Sayfasından Erişilmiştir
- USA School Violence Resource Center. (2002). *National Center for Rural Law Enforcement - Criminal Justice Institute*. University of Arkansas: Little Rock, AR.
- Uzbaş, A. (2016). Üniversite Öğrencilerinde Problemlı İnternet Kullanımının Psikolojik İyi-Oluş Ve Sosyal Destek İle İlişkisi. *İnsan Ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(4): 1035–1046.
- Uzun, B. Ve Demir, A. (2015). Erteleme: Türleri, Bileşenleri, Demografik Etkenler Ve Kültürel Farklılıklar. *Ege Eğitim Dergisi*, 16(1), 106-121.
- Ünsal, A. (1996).“Genişletilmiş Bir Şiddet Tipolojisi”, *Şiddet. Cogito*, 6-7, 29-36.
- Vahip I, Doğanavşargil Ö. Aile içi fiziksel şiddet ve kadın hastalarımız. *Türkiye Psikiyatri Dergisi*. 2006;17: 107-114.
- Vural, M., Karademir, T., & Kayabaşı, A. (2019). Ortaöğretim Öğrencilerinin Şiddet Eğilim Durumlarının Belirlenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 4(2), 243-255.
- Wack, E. & Tattleff-Dunn, S. (2009). Relationships Between Electronic Game Play, Obesity, And Psychosocial Functioning İn Young Men. *Cyberpsychol Behav*. 12(2):241-4.
- Watson, D. C. (2001). Procrastination And The Five-Factor Model: A Facet Level Analysis. *Personality And Individual Differences* 30 (1) 149-158.
- World Health Organization. (2002). World Report On Violence And Health: Summary. World Health Organization Geneva.

- Yalçın, F. (2015). Çeşitli Parametrelerde Orta Öğretim Öğrencilerinin Saldırganlık Ve Şiddet Eğilim Düzeylerinin Belirlenmesi (Aydın İli İncirliova İlçesi Örneği). *Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara*.
- Yam, F. C., & İlhan, T. (2020). Modern Çağın Bütünsel Teknolojik Bağımlılığı: Phubbing Ve Dinamikleri. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 11, 1-1.
- Yan, W., Li, Y., & Sui, N. (2014). The Relationship Between Recent Stressful Life Events, Personality Traits, Perceived Family Functioning And Internet Addiction Among College Students. *Stress And Health*, 30(1): 3-11.
- Yavuzer, Y. (2011). Okullarda Saldırganlık/Şiddet: Okul Ve Öğretmenle İlgili Risk Faktörleri Ve Önleme Stratejileri. *Millî Eğitim Dergisi*, 192, 43-61.
- Yavuzer Y. (2003). Okullarımızda Yaygın Bir Sorun: Akran Zorbalığı. VII. Ulusal PDR Kongresi, Bildiri Özetleri, S.125, Ankara: Canteğin Matbaası.
- Yavuzer, Y., & Üre, Ö. (2010). Saldırganlığı Önlemeye Yönelik Psiko-Eğitim Programının Lise Öğrencilerindeki Saldırganlığı Azaltmaya Etkisi*/The Effect Of Psycho-Education Program Towards Preventing Aggression On Decreasing Aggressiveness Of High School Students. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (24), 389.
- Yavuzer, Y., Gündoğdu, R. Ve Dikici, A. (2009). Teachers' Perceptions About School Violence İn One Turkish City. *Journal Of School Violence*, 8 (1): 29-41.
- Yellowlees, PM Ve Marks, S. (2007). Sorunlu İnternet Kullanımı Mı Yoksa İnternet Bağımlılığı Mı? *İnsan Davranışında Bilgisayarlar*, 23 (3), 1447-1453.
- Yıldırım E., (2008). *Çocuk Ve Televizyonda Şiddet: 5 Yaşındaki Çocukların Anne - Babablarının Televizyondaki Şiddetin Saldırgan Davranışlar Üzerindeki Etkilerine İlişkin Görüşleri*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi Ve Eğitimi Anabilim Dalı.
- Yıldırım, İ. (2006). Akademik Başarının Yordayıcısı Olarak Gündelik Sıkıntılar Ve Sosyal Destek. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 258-267.

Yıldırım, N. T. (2015). Fiyatlandırma Ve İnternet Ortamında Fiyatlandırma Stratejileri. *Dicle Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(8), 10-29.

Yılmaz, N. (2016). *Lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışı ile problem çözme becerileri ve umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişkiler* (Doctoral dissertation, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon).

Yılmaz, M. B. (2019). Bilgisayar Oyunlarındaki Şiddet Ögesinin Üniversite Öğrencilerinin Tutumlarına Yönelik Etkisi: İnönü Üniversitesi Örneği. *Selçuk İletişim*, 12(2), 604-629.

Yiğit, R. Ve Dilmaç, B. (2011). Ortaöğretim Öğrencilerinin Sahip Oldukları İnsani Değerler İle Akademik Erteleme Davranışlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31, 159-178.

Young, K. S. (2004). İnternet Bağımlılığı: Yeni Bir Klinik Fenomen Ve Sonuçları. *Amerikalı Davranış Bilimci*, 48 (4), 402-415.

Young. (2007). Cognitive Behavior Therapywith İnternet Addicts: Treatment Outcomes And İmplications. *Cyber Psychology & Behavior*, 10(5): 671-679.

Young, K.,S., & Rogers, R.C. (1998). The Relationship Between Depression And İnternet Addiction. *Cyberpsychology & Behavior*. 1(1), 25-28.

Young, K. S. (1998). İnternet addiction: The emergence of a new clinical disorder. *Cyberpsychol Behavior*, 1, 237–244.

Yurdakoş, K., & Biçer, E. (2019). İnternet Bağımlılık Düzeyinin Akademik Ertelemeye Etkisi: Sağlık Yönetimi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 243-278.

<https://recrodigital.com>

<https://www.internetworldstats.com/stats.htm>

<https://www.nisanyansozluk.com/>, <https://sozluk.gov.tr/>

https://www.who.int/whr/2002/en/whr02_en.pdf?ua=1

https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0ntihar_oran%C4%B1na_g%C3%B6re_%C3%BClkeler_listesi

<https://www.evrensel.net/haber/434018/intiharlar>

EKLER

Kişisel Bilgi Formu (Ek 1)

Bu araştırmanın amacı “Ortaokul Öğrencilerinde Akademik Erteleme Eğiliminin İnternet Bağımlılığı ve Şiddet ile İlişkisini” incelemektir. Araştırmaya katılım **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Çalışmanın herhangi bir bölümünde çalışmadan çekilebilirsiniz. Formları doldurmanız çalışmaya katılmayı kabul etmeniz anlamına gelmektedir. Elde edilen veriler, kişisel bilgiler **gizli** tutulacaktır. Araştırmadan elde edilen veriler sadece bilimsel yayın amaçlı kullanılacaktır. Araştırma 600 ortaokul öğrencisi ile yapılacaktır. Sizden istenen her soruyu dikkatlice okuyup hiçbirini boş bırakmamaktadır.

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Yaş: **Cinsiyetiniz:** **Sınıfınız:**

Akademik açıdan kendinizi nasıl değerlendirirsiniz? Düşük () Orta () Yüksek ()

Haftada kaç saat amaçsız bir şekilde internet kullanırsınız? ...

Sadece sanal dünyada farklı platformlarda, tanıştığınız ancak gerçekte tanışmadığınız arkadaşlarınız var mı? Evet () Hayır ()

Kaç sosyal medya hesabınız var? Hiç yok () 1 () 2 () 3 () 3+ ()

Ortaokul Öğrencilerinin Akademik Erteleme Davranışı Ölçeği (OÖAEDÖ) (Ek 2)

Ortaokul Öğrencilerinin Akademik Erteleme Davranışı Ölçeği						
Değerli katılımcılar Lütfen aşağıdaki her maddeyi dikkatlice okuyup size uygun olan ifadelerin karşısına “Hiçbir zaman”, “Nadiren”, “Bazen”, “Sık sık” ve “Her zaman” şeklinde görüşlerinizi (X) işareti koyarak belirtiniz.		Hiçbir	Nadiren	Bazen	Sık sık	Her Zaman
1.	Ödev teslim tarihi gecikince, notumun düşeceğini bildiğim halde geciktiririm.	①	②	③	④	⑤
2.	Çalışma isteğim olmadığı için ödevlerimi zamanında yapmam.	①	②	③	④	⑤
3.	Akademik görevimi zamanında yapıp yapmamam benim için bir şey ifade etmiyor.	①	②	③	④	⑤
4.	Akademik görevleri yapmayı sevmediğim için ertelerim.	①	②	③	④	⑤
5.	Akademik görevler eğlenceli değil ise yapmam.	①	②	③	④	⑤
6.	Eğlenceli olmayan görevler, boşa vakit kaybıdır.	①	②	③	④	⑤
7.	Ödev yapmanın bana bir şeyler katmayacağını düşündüğüm için ödevlerimi yapmam.	①	②	③	④	⑤
8.	Öğretmenin kızacağını bildiğim halde ödevimi yapmam.	①	②	③	④	⑤

9.	Öğretmenime hayal kırıklığı yaşatacağımı bildiğim halde ödevlerimi zamanında yapmam.	①	②	③	④	⑤
10.	Ailemin ödevlerimi takip etmesine rağmen görevlerimi ertelerim.	①	②	③	④	⑤
11.	Bir görevi yerine getiremeyeceğimi düşündüğümde, bitirmek için çaba harcamam.	①	②	③	④	⑤
12.	Öğretmenimi sevsem bile ödevi son ana bırakırım.	①	②	③	④	⑤
13.	Ödevi unuttuğum zaman, yapmamak için arkadaşlarımdan ödevin ne olduğunu istemem.	①	②	③	④	⑤
14.	Arkadaşlarımla yapmasına rağmen ben görevlerimi zamanında yerine getirmem.	①	②	③	④	⑤
15.	Ödevi yapmadığımda, dikkat çektiğimi düşünerek mutlu oluyorum.	①	②	③	④	⑤
16.	Yanlış yapmaktan korktuğum için akademik görevleri ertelemeyi ya da yapmamayı tercih ederim.	①	②	③	④	⑤
17.	Sınıfın içinde rencide edilmekten korktuğum halde görev ve sorumluluklarımı ertelerim.	①	②	③	④	⑤
18.	Pişman olacağımı bilsem dahi sorumluluklarımı geciktiririm.	①	②	③	④	⑤
19.	Kendimi suçlu hissedeceğimi bildiğim halde ödevlerimi yapmam ya da son ana bırakırım.	①	②	③	④	⑤

Ergenler İçin İnternet Bağımlılığı Ölçeği (EİİBÖ) (Ek 3)

Ergenler İçin İnternet Bağımlılığı Ölçeği						
Değerli katılımcılar Aşağıda son bir yıldaki internet kullanımınızla ilgili bazı sorular yer almaktadır. Lütfen her maddeyi dikkatlice okuyup size uygun olan ifadelerin karşısına “Hiçbir zaman”, “Nadir olarak”, “Bazen”, “Sık sık” ve “Her zaman” şeklinde görüşlerinizi (X) işareti koyarak belirtiniz. Son 1 yılda		Hiçbir Zaman	Nadir Olarak	Bazen	Sık sık	Her Zaman
1.	İnternette olmadığınız zamanlarda kendinizi huzursuz hissettiğiniz oldu mu?	①	②	③	④	⑤
2.	İnternete girmeyi durdurmak istediğiniz ancak kendinizi yine internette bulduğunuz oldu mu?	①	②	③	④	⑤
3.	İnternete çok fazla girdiğiniz için diğer insanlarla problem yaşadınız mı?	①	②	③	④	⑤
4.	İnternette olmadığınız zamanlarda bile zihninizi sürekli olarak internet ile meşgul halde bulduğunuz oldu mu?	①	②	③	④	⑤
5.	Sürekli olarak planladığınızdan daha fazla internette zaman geçirdiğiniz oldu mu?	①	②	③	④	⑤
6.	İnternette uzun süre kaldığınız için temel ihtiyaçlarınızı (yeme, içme, uyku vb.) ertelediğiniz oldu mu?	①	②	③	④	⑤
7.	İnternette geçirdiğiniz süreyle ilgili diğer insanları yanılttığınız oldu mu?	①	②	③	④	⑤

8.	İnterneti sizi rahatsız eden duygu ve durumlardan kurtulmak için kullandığınız oldu mu?	①	②	③	④	⑤
9.	İnternette çok zaman geçirdiğiniz için aile fertleriniz ve diğer kişilerle çok ciddi anlaşmazlıklar yaşadınız mı?	①	②	③	④	⑤

Ergenlerin Şiddete Yönelik Tutumları Ölçeği (EŞYTÖ) (Ek 4)

Ergenlerin Şiddete Yönelik Tutumları Ölçeği						
Değerli katılımcılar Lütfen aşağıdaki her maddeyi dikkatlice okuyup size uygun olan ifadelerin karşısına “Hiç Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Katılıyorum” ve “Tamamen Katılıyorum” şeklinde görüşlerinizi (X) işareti koyarak belirtiniz.		Hiç	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1.	Kaba kuvvet kullanmak insanı duygusal olarak güçlü kılar.	①	②	③	④	⑤
2.	Eğer birilerine vuruluyorsa bunu hak edecek bir şeyler yapmıştır.	①	②	③	④	⑤
3.	Gerektiğinde kaba kuvvet kullanırım.	①	②	③	④	⑤
4.	İnsanların fiziksel gücünden dolayı benden korkmaları hoşuma gider.	①	②	③	④	⑤
5.	Birileriyle dövüştüğümde kendimi güçlü hissederim.	①	②	③	④	⑤
6.	Biri bana vurduğunda be de ona vururum.	①	②	③	④	⑤
7.	Biri beni kızdırdığında onunla kavga ederim.	①	②	③	④	⑤
8.	Birinin hakkımda olumsuz şeyler konuştuğunu duyarsam onunla kavga ederim.	①	②	③	④	⑤
9.	Birilerine sinirlendiğimde ona vurmak beni rahatlatır.	①	②	③	④	⑤
10.	Kavga etmek insanların sorunlarını kısa zamanda çözmelerini sağlar.	①	②	③	④	⑤

Lütfen işaretlenmemiş boş ifade bırakmayınız.

Ölçekleri Alan Yazına Kazandıran Sahiplerinden Alınan İzinler (Ek 5)

Kimden: İbrahim TAŞ

Gönderme tarihi: Salı, Kasım 24, 2020 18:19

Kime: Emine TÜRKADI

Konu: İnternet Bağımlılığı Ölçeği

Merhaba Emine

İnternet bağımlılığı ölçeğini tez çalışmada kullanabilirsin.

İyi çalışmalar

...

Kimden: OCAK Gurbuz

Gönderme tarihi: Pazartesi, Kasım 9, 2020 16:23

Kime: Emine TÜRKADI

Konu: Re: Ölçek hk.

ölçeği akademik kurlallar çerçevesinde kullanmanızda bir sakınca yoktur, iyi çalışmalar

Gönderen: hicran çetin

Gönderildi: Tuesday, November 10, 2020 11:10:38 AM

Kime: Emine TÜRKADI

Konu: Fwd: Ergenler için şiddete yönelik tutum ölçeği

...

Merhaba

Ölçek ve ölçeğe ait bilgiler ektedir

atıf vererek ve çalışma grubunuza uygunluğunu değerlendirerek kullanabilirsiniz

kolay gelsin

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Etik Kurul Kararı (Ek 6)

Evrak Tarih ve Sayısı: 14.04.2021-E.5454

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
ETİK KURULU BAŞKANLIĞI

Sayı : E-20292139-050.01.04-5454
Konu : Etik Kurul Kararları

Sayın Emine TÜRKADİ GERVA
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Yüksek Lisans Programı Öğrencisi

"Ortaokul Öğrencilerinde Akademik Erteleme Eğiliminin İnternet Bağımlılığı ve Şiddet ile İlişkisi" başlıklı araştırmanız kurulumuzun 26.03.2021 tarihli ve 2021/03 sayılı toplantısında değerlendirilerek, etik açıdan uygun bulunduğu oy birliği ile karar verilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Nasuh USLU
Kurul Başkanı

Ek:33-Emine Türkadi Gervan_Etik Onay Belgesi (1 sayfa)

Mevcut Elektronik İmzalar

NASUH USLU (Etik Kurulu Başkanlığı - Kurul Başkanı) 14.04.2021 15:27

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu *BE6EFICA* Pin Kodu 35541
Adres Halkalı Caddesi No: 281 Küçükçekmece/İstanbul
Telefon: 444 97 98 Faks: +90 (212) 693 82 29
e-Posta: bilgi@izu.edu.tr Web: www.izu.edu.tr
Kep Adresi: izu@hs01.kep.tr

Belge Takip Adresi : <https://ebys.izu.edu.tr/en/Visyon/Dogrula/0N3>

Bilgi için: Zeynep Funda TİZ
Unvanı: Yeminli Katip
Tel No: 2126929606

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
ETİK KURULU

ETİK ONAY BELGESİ

Tarih	26.03.2021
Sayı	2021/03
Araştırmanın Niteliği	Yüksek Lisans Tezi
Araştırmanın Adı	Ortaokul Öğrencilerinde Akademik Erteleme Eğiliminin İnternet Bağımlılığı ve Şiddet ile İlişkisi
Sorumlu Araştırmacının Adı Soyadı	Emine TÜRKADİ GERVAN
Diğer Araştırmacılar/Danışman Adı Soyadı	Doç. Dr. İbrahim TAŞ
Karar	UYGUNDUR

(İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Etik Kurulu'nun kararı tavsiye niteliğinde olup, Üniversitemizle ilgili etik ilkelerinin belirlenmesi ve değerlendirilmesi amacını taşımaktadır.)

Prof. Dr. Nasuh USLU
Başkan

Prof. Dr. Ali GÜNEŞ
Başkan V.

Prof. Dr. Mustafa ATEŞ
Üye

Prof. Dr. Mehmet Emin KÖKTAŞ
Üye

Prof. Dr. Ayşe Nefise BAHÇECİK
Üye

Prof. Dr. Yahya Kemal YOĞURTÇU
Üye

Av. Bilal ŞAMAT
Üye

Kurul Yeminli Kâtibi

Zeyneb Funda TEZ

T.C. İstanbul Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü Anket ve Araştırma İzni (Ek 7)

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-59090411-44-35182259
Konu : Anket ve Araştırma İzni (Emine TÜRKADİ
GERVAN)

21/10/2021

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : a) Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21.01.2020 tarihli ve 2020/2 sayılı genelgesi.
b) İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesinin 07.10.2021 tarihli ve 14756 sayılı yazısı.
c) Müdürlüğümüz Araştırma ve Anket Komisyonunun 18.10.2021 tarihli tutanağı.

Araştırma Konusu : Ortaokul Öğrencilerinde Akademik Erteleme Eğiliminin İnternet Bağımlılığı ve
Şiddet ile İlişkisi
Araştırma Türü : Anket
Araştırma Yeri : İstanbul/Ortaokullar
Araştırma Kişiler : Öğrenci
Araştırmanın Süresi : 2021 - 2022 Eğitim ve Öğretim Yılı

Yukarıda bilgileri verilen araştırmanın; 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununa aykırı olarak kişisel veri istenmemesi, öğrenci velilerinden açık rıza onayı alınması, yüz yüze eğitime geçmiş olan kurumlarımızda, Covid-19 tedbirlerinin araştırmacı ve ilgili kurum idarelerince alınması, bilimsel amaç dışında kullanılmaması, bir örneği Müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının kurumlarımıza araştırmacı tarafından ulaştırılarak uygulanması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun kamuoyuyla paylaşılması ve araştırma bittikten sonra 2 (iki) hafta içerisinde Müdürlüğümüze gönderilmesi, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim ve öğretimi aksatmayacak şekilde, ilgi (a) genelge esasları dâhilinde uygulanması kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Levent YAZICI
İl Milli Eğitim Müdürü

OLUR
21/10/2021
Dr. Hasan Hüseyin CAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:

- 1- İlgi (b) Yazı ve Ekleri (5 Sayfa)
- 2- İlgi (c) Tutanak (1 Sayfa)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres	Binbirdirek Mah. İmran Öktem Cad. No: 1 Sultanahmet Fatih İstanbul	Belge Doğrulama	https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys
Telefon	0212 384 36 30	Bilgi İçin	Aydın BALTA
E-posta	strategijelistirme34@meh.gov.tr	Unvanı	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni
Keş Adresi	meb@hs01.kep.tr	İnternet Adresi	http://istanbul.meb.gov.tr/

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 151a-d996-360d-9c1e-e02e kodu ile teyit edilebilir.

T.C. İstanbul Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü Anket ve Araştırma İzininin İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesinin onayının tarafıma iletilmesi (Ek 8)

İZU Gelen Evrak Tarih ve Sayısı: 25.10.2021 - 6124

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

GÜNLÜDÜR
22.10.2021

Sayı : E-59090411-44-35286444
Konu : Anket ve Araştırma İzni (Emine TÜRKADI
GERVAN)

İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü)

İlgi : a) Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21.02.2020 tarihli ve 2020/2 sayılı genelgesi.
b) Valilik Makamının 21.10.2021 tarihli ve 35182259 sayılı oluru.

Valilik Makamının Anket ve Araştırma İzni konulu ilgi (b) oluru ve kullanılması uygun görülen ölçme araçlarının Müdürlüğümüzce mühürlenmiş örnekleri ekte gönderilmiştir.

İlgi (a) genelgenin 28. maddesinde; "Araştırma uygulama izni alan kamu kurum ve kuruluşları, uluslararası kuruluşlar, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve araştırmacılar tamamladıkları bilimsel araştırma ile ilgili sonuç raporlarını, izni aldıkları ilgili birime çalışma bitiminden itibaren 30 gün içerisinde göndereceklerdir." ifadesi yer almaktadır.

Olur gereğince işlem yapılması ve araştırma sonuç raporunun ekte sunulan örneğe göre Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Şubesine gönderilmesi hususlarında gereğini arz ederim.

Abdurrahman ENSARI
İl Milli Eğitim Müdürü a.
Şube Müdürü

Ek:
1- Valilik Oluru (1 Sayfa)
2- Rapor Örneği
3- Ölçekler

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres	Bimbindirek Mah. İmran Ökten Cad. No: 1 Sultanahmet Fatih İstanbul	Belge Doğrulama	https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys
Telefon	0212 384 36 30	Bilgi İçin	Aydın BALTA
E-posta	stratejigelistirme34@meb.gov.tr	Unvanı	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni
Kep Adresi	meb@hs01.kep.tr	İnternet Adresi	http://istanbul.meb.gov.tr/

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 9c22-67d1-3d28-9a7b-6d00 kodu ile teyit edilebilir.

ÖZGEÇMİŞ

Emine TÜRKADI GERVAN

A. Eğitim

Lisans: İstanbul Üniversitesi Fizik Bölümü, 2013, İstanbul

Yüksek Lisans: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü, 2022, İstanbul

B. Sertifika Bilgileri

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Kalite ve İç Tetkik Eğitim Sertifikası (2017)

İş Güvenliği C sınıfı Uzmanlığı Sertifikası (2016)

İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Pedagojik Formasyon Sertifikası (2015)

C. Mesleki Deneyim

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi – Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı – Uzman Yardımcılığı (2016 – 2019)

Toki Şehit Çağlar Canbaz İmam Hatip Ortaokulu (2014 - 2015)

Esenler İbrahim Turhan Kız Meslek Lisesi (2013 -2014)